

Bundel - B&W van 13 mei 2025

0.0.1 Besluitenlijst d.d. 13 mei 2025

Agenda B&W d.d. 13 mei 2025

B.1 BW (749076) jaarverslag 2024 Twentse Koers

B.1 INT (748431) Jaarverslag 2024 Twentse Koers

B.1 RB (240607) Raadsbrief - Jaarverslag 2024 van Twentse Koers

B.2 BW (10484) Zicht op de inzet en resultaten van tijdelijke financiële middelen

B.2 INT (95294) Factsheet SD Eenzaamheid I4

B.2 INT (95297) Factsheet SD Leeflab 04

B.2 RB (8448) Inzicht in inzet en resultaten brede spuk - ingezoomd op versterking sociale basis - leeflab

NO B.3 BW (743965) Energiestrategie Twente

NO B.3 INT (82810) Persbericht Energiestrategie Twente

NO B.3 INT (743558) EST - interactief - 02-04-2025

NO B.3 RB (744767) Vaststellen Energiestrategie Twente 2.0

Agenda College van B&W openbaar

Datum 13-05-2025
Tijd 9:30 - 13:00
Locatie B&W kamer
Voorzitter R.T.A. Korteland

- A** **Algemeen**
- A.1** **Vaststelling besluitenlijst d.d. 6 mei 2025**
- B** **Bespreekpunten**
- B.2** **Zicht op de inzet en resultaten van tijdelijke financiële middelen (10484)**
- B.4** **Aanpassingen in functieboek HR21 en bijbehorende processen (749532)**
- C** **Conformstukken**
- C.1** **Jaarverslag 2024 Twentse Koers (749076)**

Collegevoorstel

Onderwerp	jaarverslag 2024 Twentse Koers
Eenheid/team	BV Financiën
Zaakkenmerk	Z/25/240607
Documentkenmerk	D/25/749076
Vertrouwelijkheid	Openbaar
Portefeuillehouder	E.J.F.M. van Mierlo
Datum vergadering	

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

Het Bestuurlijk Overleg heeft in haar vergadering van 16 april 2025 het Jaarverslag over 2024 vastgesteld. Twentse Koers heeft in 2024 een groei in zowel organisatie als activiteiten doorgemaakt. Deze ontwikkeling vond plaats binnen de themalijnen bestaanszekerheid, preventie, mentale gezondheid en ouderen. Het college heeft besloten om de raad hierover middels een raadsbrief te informeren.

Voorgesteld besluit

1. De raad te informeren over de vaststelling van het jaarverslag 2024 Twentse Koers door het verzenden van bijgevoegde raadsbrief met bijlage (D/25/240607).

Inleiding

Op 16 april 2025 is in de vergadering van het Bestuurlijk Overleg Twentse Koers het jaarverslag over 2024 vastgesteld. Dit is het tweede jaarverslag, sinds in 2023 de Samenwerkingsovereenkomst Twentse Koers door de 17 eigenaren is ondertekend. 2024 was ook het tweede jaar waarin er sprake was van activiteiten met inzet van IZA-gelden. We zien dat er in dat jaar mede daardoor een enorme groei in organisatie en activiteiten heeft plaatsgevonden. Het bestuur kijkt dan ook terug op een positief jaar.

Beoogd effect

Het informeren van de raad.

Argumenten voor

1.1. Het college voldoet aan haar informatieplicht.

Artikel 169 van de Gemeentewet bepaalt dat het college van burgemeester en wethouders de raad alle inlichtingen moet verstrekken die de raad voor de uitoefening van zijn taak nodig heeft. Dit betekent dat de raad recht heeft op alle informatie die nodig is om zijn controlerende en beleidsbepalende taken uit te voeren.

Kantttekeningen

niet van toepassing

Kosten, opbrengsten en dekking

niet van toepassing

Uitvoering

niet van toepassing

Bijlage(n)

Raadsbrief (D/25/240607)

Jaarverslag 2024 Twentse Koers (D/25/748431)

Procesinformatie

- De portefeuillehouder is voorzitter van het bestuurlijk overleg Twentse Koers. De inhoud van deze raadsbrief is in de vergadering van 16 april 2025 vastgesteld.

Communicatie over het besluit

reguliere communicatie

**TWENTSE
KOERS**

Jaarverslag 2024

Januari t/m december 2024

Twentse Koers
'Jaarverslag 2024'

april 2025 | versie 0.1

info@twentsekoers.nl
www.twentsekoers.nl

Voorwoord

Meer gezonde levensjaren en het versterken van de zelf- en samenredzaamheid van de Twentse inwoner: ook het afgelopen jaar werkten wij volop aan het realiseren van onze gezamenlijke Twentse ambitie. En met wij, bedoelen we ook echt wij: al onze eigenaren en meer dan 300 partners in het werkveld. Dus daar waar we zeggen 'wij', werken we altijd samen. Want samen zetten we een transformatie in gang: van ziekte naar gezondheid. Van zorg naar het voorkomen of uitstellen ervan. In dit jaarverslag laten we je zien hoe we het afgelopen jaar hebben bijgedragen aan deze transformatie en welke inhoudelijke resultaten we samen hebben bereikt.

In 2024 richtten we ons, naast de inhoudelijke inspanningen, ook op het inrichten van de organisatie. Zo startten we onze verantwoordingscyclus (jaarlijkse planning en control cyclus), gingen we aan de slag met één werkwijze voor projectmatig werken, maakten we een groei in het aantal medewerkers door, bereidden we transformatie- en subsidieaanvragen voor en richtten we ons op datagedreven werken. 2024 bracht ook uitdagingen met zich mee. Landelijke ontwikkelingen rondom het IZA en aanvullende zorg- en welzijnsakkoord zorgden voor veel dynamiek en onzekerheid. Tegelijkertijd benadrukte dit het belang van domeinoverstijgende samenwerking en ook daar ging onze aandacht naartoe. De verschillende dynamieken bij de diverse domeinen maakten dan ook dat we volop werkten aan verbinding. Bijvoorbeeld met de Samenwerkingsagenda Jeugdhulp Twente, Twente Beter, onderwijsinstellingen en andere partners. Gelukkig zorgde dit er ook voor dat we veel projecten regionaal én lokaal daadwerkelijk tot uitvoering konden brengen. In dit jaarverslag nemen we je mee in de gerealiseerde resultaten van heel 2024.

We starten het jaarverslag met een inkijkje in onze algemene programmaorganisatie. In hoofdstuk 2 zijn de resultaten per themalijn uitgewerkt. Per project lees je de gerealiseerde resultaten van 2024. Ook lokaal ondersteunen en faciliteren we onze eigenaren. Daarom lees je in hoofdstuk 3 welke resultaten we samen met de 14 Twentse gemeenten, GGD Twente en Samenwerkingsagenda Jeugdhulp hebben bereikt. In hoofdstuk 4 lees je onze totale financiële verantwoording.

We zijn bovenal trots op wat we in 2024 met elkaar hebben bereikt. Trots dat we elkaar binnen en buiten Twente weten te vinden. Trots dat we regionaal en lokaal al mooie resultaten hebben geboekt. Maar vooral trots op dat we samen koersen op meer gezonde levensjaren voor de Twentse inwoners.

Eugène van Mierlo, Hannie Rohaan & Elise Hol
Voorzitter BO, vice-voorzitter BO & manager Twentse Koers

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Definities projectfasering	5
Over Twentse Koers	6
Hoofdstuk 1 - Algemeen	8
Programmaorganisatie Twentse Koers	10
Hoofdstuk 2 - Themalijnen & projecten	14
Themalijn Bestaanszekerheid	16
Terugblikken projecten	18
Financiën	22
Themalijn Preventie & gezondheid	24
Terugblikken projecten	26
Financiën	32
Themalijn Mentale gezondheid	34
Terugblikken projecten	36
Financiën	40
Themalijn Ouderen	42
Terugblikken projecten	44
Financiën	50
Hoofdstuk 3 - Lokale inzet en bekostiging	53
Terugblikken projecten	56
Financiën	60
Hoofdstuk 4 - totaaloverzicht	62
Belangrijke afkortingen	68

Definities projectfasering

Bij Twentse Koers werken we projectmatig. Dit doen we volgens de methode van TwynstraGudde. In al onze projecten, werken we volgens dezelfde structuren. Dit zorgt voor een uniforme werkwijze binnen onze organisatie. Met de projectfasering delen we de projecten op in stappen. Hiermee creëren we overzicht, maken we voortgang beter inzichtelijk en kunnen we makkelijker bijsturen. We hanteren de volgende projectfases in onze projecten:

- Definitiefase (wat):**
In de definitiefase worden de projectdefinitie en randvoorwaarden uitgewerkt. Het doel van het project staat centraal.
- Ontwerpfase (hoe):**
In de ontwerpfase wordt de oplossingsrichting ontwikkeld.
- Vorbereidingsfase (hoe uit te voeren):**
In de voorbereidingsfase wordt de uitwerking van de oplossing ontwikkeld. Centraal staat hoe invulling wordt gegeven aan het project.
- Realisatiefase (doen):**
In de realisatiefase wordt uitvoering gegeven aan het project en worden resultaten tastbaar gemaakt.
- Borgingsfase (in stand houden):**
In de borgingsfase wordt het gebruik, beheer en onderhoud ontwikkeld. Daarnaast wordt eventuele overdracht gedaan naar gemeenten of partners.

Tip!

We vinden het belangrijk dat ons jaasverslag fijn leest. Daarom schrijven we de afkortingen niet volledig uit in de tekst. Kom je afkortingen tegen die je niet kent? Op de laatste pagina staan ze uitgeschreven.

Klik op de afkorting voor de uitgeschreven variant.

Over Twentse Koers

Algemene informatie

Het verlengen van gezonde levensjaren en het versterken van de zelf- en samenredzaamheid van de Twentse inwoner; dat is onze ambitie. We streven samen naar gezondheid en passende zorg en ondersteuning in Twente. Op deze manier houden we de zorg en het welzijn beschikbaar, toegankelijk en betaalbaar. Dit kan geen enkele organisatie alleen. Daarom werken we in Twente regionaal en strategisch samen. Regionaal bundelen we onze krachten, om lokaal impact te maken. Hiermee versterken we de samenwerking tussen het publieke-, medische- en sociale domein. De uitvoering is altijd lokaal; in de steden, dorpen en wijken. Eigenaren en partners kunnen afspraken en beleid passend maken voor hun eigen organisatie en doelgroepen. Onze governance en afspraken zijn formeel geborgd met alle 17 eigenaren in de [Samenwerkingsovereenkomst Twentse Koers](#).

Twentse Koers is een strategische samenwerking tussen de veertien Twentse gemeenten, zorgverzekeraar en zorgkantoor Menzis, SamenTwente en provincie Overijssel. We werken samen met meer dan 300 partners in het werkveld uit verschillende domeinen. Dit zijn onder andere zorgorganisaties, welzijnsstichtingen, onderwijsinstellingen, inwonersinitiatieven, schuldhulpverleningsorganisaties en de eerstelijnszorg.

Onze opgaven

Het [Regiobeeld \(2023\)](#) laat de huidige gezondheid en zorgsituatie in Twente zien. De druk op de zorg en welzijn is hoog. Als we zo doorgaan, is de zorg en ondersteuning in Twente niet langer houdbaar. Alleen samen kunnen we daar verandering in brengen. De opgaven vanuit het regiobeeld zijn vertaald naar [het Regioplan Twente](#). Dit is tevens onze meerjarige werkagenda.

Onze aanpak

We benaderen vraagstukken vanuit de brede blik op gezondheid. Want gezondheid is meer dan alleen fysieke gezondheid. Ook zingeving, bestaanszekerheid en kansengelijkheid dragen hieraan bij. We werken vanuit een preventieve aanpak en stimuleren eigen regie. De inwoner van Twente staat daarbij altijd centraal.

We werken vanuit vijf themalijnen, met 26 projecten. Voor de themalijn Jeugd hebben we verbinding met de [Samenwerkingsagenda](#) en hervormingsagenda jeugd. Daarom komt deze themalijn verder niet in dit jaarverslag voor.

Interessant!

In april 2023 is de Samenwerkingsovereenkomst vastgesteld door onze eigenaren. Dit betekent dat we onze afspraken formeel hebben geborgd en onze governance als eerste regio in Nederland formeel hebben vastgelegd.

Klik hier om onze Samenwerkingsovereenkomst te bekijken.

Hoofdstuk 1

Programmaorganisatie Twentse Koers - algemeen

Programmaorganisatie Twentse Koers

1.1 Algemene medewerkers

Dit onderdeel gaat over de medewerkers voor de algemene regionale inzet binnen de programmaorganisatie Twentse Koers. Het gaat om de functies manager, programmasecretaris, teamcoördinator, managementassistenten en themeleiders. Deze medewerkers zijn niet gebonden aan de specifieke agenda van het programma en de daaronder vallende projecten.

De omvang van de functie van teamcoördinator is uitgebreid van 0,56 naar 0,89, wat de kosten hoger maakte dan begroot. De functies van programmasecretaris en themeleider waren niet het hele jaar bezet, waardoor de kosten hiervoor lager uitvielen. Deze kosten werden volledig gedekt vanuit de [SPUK IZA](#).

1.2 Dienstverlening SamenTwente en huisvesting

Twentse Koers heeft een gastheerconstructie met SamenTwente. Hiervoor is een Dienstverleningsovereenkomst ([DVO](#)) tussen Twentse Koers en SamenTwente opgesteld. Hierin spraken we af dat Twentse Koers werkgeverschap, bedrijfsvoering en huisvesting afneemt via SamenTwente. De totale kosten voor dienstverlening en huisvesting waren € 709.836 en per onderdeel als volgt verdeeld:

Huisvesting

Twentse Koers gebruikt een vleugel in het Twentehuis. De huur voor deze vleugel bedroeg € 95.000.

Facilitair

Naast de huisvestingskosten maakten we kosten voor andere facilitaire zaken, zoals de receptie, schoonmaak, catering en het servicepunt. Deze kosten bedroegen € 73.560.

Personeel en organisatie

We werden door de afdeling P&O van SamenTwente ondersteund met:

- 20 uur per week P&O consulent
- 12 uur per week P&O adviseur

De kosten hiervoor bedroegen € 96.547.

Financiën en inkoop

We werden door de afdeling Financiën van SamenTwente ondersteund met een financieel adviseur voor 24 uur per week. Naast het bijhouden van onze financiële boekhouding, ondersteunde de afdeling bijvoorbeeld bij de P&C-documenten. Ook had de afdeling een rol in de aanvraag, verantwoording en afrekening van de verschillende subsidies en specifieke uitkeringen. Daarnaast kregen we ondersteuning van de inkoopadviseurs. De totale kosten voor financiën en inkoop bedroegen dit jaar € 126.026.

Juridische zaken

De juridische afdeling van SamenTwente ondersteunde bij het opstellen en wijzigen van overeenkomsten en adviesnota's en ondersteunde bij inkooptrajecten en arbeidsrecht. De kosten voor deze ondersteuning bedroegen € 33.381.

Communicatie

We werden ondersteund door de afdeling communicatie van SamenTwente met:

- 28 uur communicatieadviseur
- 28 uur marketing en communicatiemedewerker

Vanuit deze inzet werden we breed ondersteund in de interne en externe communicatie, zowel programmabreed als op thema- en projectniveau. De kosten hiervoor bedroegen € 124.662.

ICT

Vanuit de afdeling ICT werden we op verschillende aspecten ondersteund. Denk aan het beschikbaar stellen van ICT-materiaal, onderhoud van accounts, ICT-ondersteuning en privacy beveiliging. Door de toename van het aantal medewerkers, namen deze kosten ook aanzienlijk toe. In totaal bedroegen de kosten in 2024 € 117.824.

Bedrijfsvoering algemeen

Naast alle hierboven genoemde kosten hadden we nog enkele overige kosten met betrekking tot bedrijfsvoering, zoals salarisadministratie.
In totaal bedroegen deze kosten voor 2024 € 42.836.

1.3 Scholing

In 2024 maakten we een professionaliseringsslag in het projectmatig werken. Alle medewerkers werden geschoold. Hiermee implementeerden we een uniforme werkwijze (inclusief uniforme formats voor projectplannen). Alle medewerkers werken daardoor volgens dezelfde methodiek en opbouw, wat door de betrokken partijen als prettig wordt ervaren. Een aantal medewerkers werd, middels een 'SROI-training', geschoold om Maatschappelijke Impact Analyses uit te voeren. Totaal besteedden we in 2024 € 22.791 aan scholing.

1.4 Datagedreven werken

Om de resultaten van de werkagenda en ons regioplan beter te monitoren, hebben we flink geïnvesteerd in datagedreven werken. Hierdoor kunnen we onze projecten en resultaten nog beter onderbouwen. We kwantificeerden met elkaar wat we aan het doen zijn, wat de baten en lasten zijn voor en vanuit de betrokken partijen en we faciliteerden het goede gesprek voor de borging. Ook zetten we in op het gebruik van maatschappelijke impact analyses bij projecten, middels de SROI-methodiek. Voor de projecten 'Werk als beste zorg' en 'Samen indiceren' leverden we MIA's op. Ook leverden we een tussenrapportage op voor logeerszorg.

Totaal besteedden we in 2024 € 124.838 aan datagedreven werken. We investeerden in een kwartiermaker datagedreven werken. Hij faciliteerde het proces tussen inhoud en data-analyse en maakt daarmee de resultaten van onze projecten meetbaar. Daarnaast faciliteerden de onderzoekers vanuit Kennispunt Twente de dataverzameling en een aantal aanvullende analyses.

1.5 Overkoepelende en onvoorziene kosten

In 2024 besteedden we € 112.509 aan vergaderkosten, relatiegeschenken, teamuitje, abonnementskosten, beheer en onderhoud van de website. Daarnaast waren er enkele kleinere onvoorziene en onvermijdbare kosten. Deze kosten werden gedekt vanuit de SPUK IZA.

Totaal zijn de gemaakte kosten voor de programmaorganisatie algemeen in 2024 als volgt:

	Gewijzigde Begroting	Realisatie	Saldo
1.1 Algemene medewerkers	€ 787.695	€ 769.186	€ 18.509
1.2 Dienstverlening SamenTwente (incl. huisvesting)	€ 682.076	€ 709.836	€ -27.760
1.3 Scholing	€ 37.911	€ 22.791	€ 15.120
1.4 Datagedreven werken	€ 238.740	€ 124.838	€ 113.902
1.5 Overkoepelende en onvoorziene kosten	€ 100.000	€ 112.509	€ -12.509
Totaal	€ 1.846.422	€ 1.739.160	€ 107.262

Alle bovengenoemde gemaakte kosten zijn gefinancierd vanuit de SPUK IZA. Dit maakt dat, conform de voorwaarden van de specifieke uitkering het totale positieve saldo van € 107.262,- terug gaat richting het Rijk. De korte toelichting bij de verschillende onderdelen is als volgt:

- Door enkele personele wijzigingen vallen de kosten voor de algemene medewerkers wat lager uit dan begroot.
- Door extra inhuur van een financieel adviseur vallen de kosten met betrekking tot de Dienstverlening SamenTwente hoger uit dan begroot.
- Ondanks dat er in 2024 fors is geïnvesteerd in de scholing van de medewerkers van Twentse Koers, vallen de scholingskosten lager uit dan verwacht.
- Binnen het onderdeel datagedreven werken liggen de kosten aanzienlijk lager dan begroot. Dit komt doordat de kwartiermaker later in 2024 startte. Daarnaast begon de inzet van Kennispunt Twente later in het jaar en vroeg dit eerst om verdere gezamenlijke uitwerking. In beide gevallen bleef de uiteindelijke besteding rond de helft van de begrote kosten.
- Er zijn verschillende (kleinere) onvoorziene kosten gemaakt die zijn ondergebracht bij 'Overkoepelende en onvoorziene kosten'. Hierdoor vallen de daadwerkelijke kosten hoger uit.

Hoofdstuk 2

Themalijnen en projecten

Themalijn

Bestaanszekerheid

Binnen de themalijn Bestaanszekerheid richten we ons op het vergroten van bestaanszekerheid in Twente. Bestaanszekerheid is een randvoorwaarde voor het welzijn van alle inwoners en voorkomt problemen op diverse leefgebieden.

Veel Twentse inwoners leven in bestaansonzekerheid. Zo heeft 18% van de Twentse huishoudens moeite om financieel rond te komen. Zij kampen met (ernstige) geldzorgen, problematische schulden of leven rondom de armoedegrens. Dat heeft enorme consequenties, ook op andere leefgebieden.

Geldzorgen leiden vaak tot problemen op het gebied van huisvesting, gezondheid en welzijn, en belemmeren de toegang en deelname aan onderwijs, sport en vrijetijdsactiviteiten. De stress, eenzaamheid en uitsluiting die gepaard gaan met financiële zorgen, maken het moeilijk voor mensen om volwaardig deel te nemen aan de samenleving. Achter deze situaties schuilt veel schaamte, verdriet en leed.

In het figuur hieronder staat de ambitie van de themalijn Bestaanszekerheid. Deze is vertaald naar doelstellingen die we willen bereiken.

Op **de projectpagina's** lees je meer over de voortgang van de projecten

Benieuwd naar de definities die we gebruiken voor de verschillende fases? [Klik hier voor de uitleg.](#)

Project	Fase	Startdatum	Einddatum
Welzijn op recept	Realisatiefase	01-2023	doorlopend**
Jongeren en schulden	Realisatiefase	02-2024	doorlopend
Kinderarmoede	Ontwerpfase	04-2024	doorlopend
Bereik vergroten aanpak geldzorgen	Realisatiefase	11-2023	doorlopend
Collectieve zorgverzekering - gemeentepolis	Realisatiefase	Voor huidige werkagenda	doorlopend
Maatwerk multiproblematiek	Initiatiefase	Voor huidige werkagenda	doorlopend
Artificial Intelligence	Realisatiefase	07-2024	12-2025*

* De opdracht en financiering van dit project is gekoppeld aan deze einddatum.

** Met doorlopend bedoelen we dat dit project de volledige looptijd van de huidige werkagenda heeft. Tot minimaal 31-12-2026

Welzijn op recept

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

Inwoners van Twente met niet medische klachten eerder de juiste en passende ondersteuning bieden.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ [WoR](#) loopt op 70 plekken in Twente bij huisartsenpraktijken of gezondheidscentra (dit is ruim 50% van de plekken).
- ▶ Huisartsenpraktijken verwezen minstens 743 mensen naar Welzijn op Recept.
- ▶ We maakten [POH](#)-ers uit de [SHT-Thoon](#)- en [FEA](#)-regio bewust van hun rol in deze ketenaanpak tijdens bijeenkomsten.
- ▶ We organiseerden een bijeenkomst voor alle eerste contactpersonen van de huisartsen in Twente. We wisselden best practices uit voor het inrichten van de ketenaanpak en het aantal doorverwijzingen te vergroten.
- ▶ Provincie Overijssel keurde de subsidieverantwoording over 2023 voor de pilot SamSam (voorloper [WoR](#)) goed.

Jongeren en schulden

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

De financiële gezondheid van jongeren in Twente versterken en hen helpen een positieve en stabiele toekomst op te bouwen.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ We informeerden alle Twentse gemeenten over de [JPF](#)-aanpak tijdens bijeenkomsten en één-op-één gesprekken.
- ▶ We ondersteunden zeven gemeenten bij de verkenning naar de [JPF](#)-aanpak en begeleidden hen in de (bestuurlijke) besluitvorming.
- ▶ In gemeenten Hengelo, Borne, Haaksbergen en Losser stelden we een lokale projectgroep samen en startten we met de voorbereidingen voor de tweejarige pilot.
- ▶ We maakten samenwerkingsafspraken met ketenpartners Stadsbank Oost Nederland en welzijnsorganisaties.

Bekijk hier de Maatschappelijk Impact Analyse van het project Jongeren en schulden.

Kinderarmoede

- Initiatiefase
- Definitiefase
- **Ontwerpfase**
- Voorbereidingsfase
- Realisatiefase
- Borgingsfase

Doelstelling

Meer gezinnen met kinderen waar armoede een rol speelt, bereiken om armoede bij kinderen te verminderen en bijkomende problemen te voorkomen.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ We inventariseerden de regionale behoefte en manier van samenwerken bij gemeenten, scholen en andere partners.
- ▶ In oktober organiseerden we met de werkgroep een bijeenkomst waarin we de deelprojecten 'Kinderarmoede en mentale gezondheid' en 'Kinderarmoede-[JGZ](#)' presenteerden. We leverden twee projectplannen op.
- ▶ We startten met de evaluatie van de huidige samenwerkingen tussen [JGZ](#) en de gemeenten.
- ▶ We inventariseerden de verschillende interventies op het gebied van financiële educatie en mentale weerbaarheid.
- ▶ In december onderzochten we de samenwerking tussen de [JGZ](#) en de gemeenten, vanuit het perspectief van de [JGZ](#).
- ▶ Samen met het project Mentale gezondheid jongeren, startten we de inventarisatie met digitale interviews bij [VSO-PRO](#) scholen in Twente, zodat we de trainingen in financiële educatie en mentale vaardigheden verder vorm kunnen geven.

Bereik vergroten aanpak geldzorgen

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

Beginnende geldzorgen en schulden in Twente in een zo vroeg mogelijk stadium signaleren en aanpakken, om te voorkomen dat deze leiden tot verdere problemen.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ In april organiseerden we een kennissessie en presenteerden we het Liveboard 'Financiële Zorgen'. In mei en juni werkten inhoudsdeskundigen van Twentse gemeenten en de [VNG](#) mee aan de controlefase en afronding.
- ▶ In juli leverden we het Liveboard op aan de gemeenten. We stelden tutorials beschikbaar om gemeenten te helpen het Liveboard effectief te gebruiken. We leverden een compilatie op hoe je de inzichten uit het Liveboard kunt toepassen.
- ▶ We startten een samenwerking met Saxion voor de ontwikkeling van een sensitieve virtuele assistent.

Project

Collectieve zorgverzekering (gemeentepolis)

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

Het effectief combineren van zorg- en armoedebelid en het bevorderen van transparantie en regionale samenwerking in het proces rondom de gemeentepolis. Dit initiatief draagt bij aan een gezondere en financieel stabielere samenleving in Twente.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ We stelden een regionale werkgroep 'collectieve zorgkostenverzekering' samen, met vertegenwoordigers van gemeenten, Menzis en BS&F.
- ▶ We voerden onderhandelingsgesprekken met Menzis over de gemeentepolis voor 2025.
- ▶ De regionale werkgroep, Menzis en BS&F brachten de jaarcycli van de gemeenten en Menzis in kaart.
- ▶ We vergrootten de bekendheid van de gemeentepolis bij professionals door informatiemateriaal met [SHTHOO](#) en [FEA](#) te delen.

Project

Maatwerk multiproblematiek

- **Initiatiefase**
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- Realisatiefase
- Borgingsfase

Doelstelling

Gemeenten kunnen een hulpstructuur toepassen om ondersteuning te bieden aan inwoners van Twente met complexe problemen en om systemische knelpunten te signaleren en aan te pakken of te adresseren bij landelijke spelers.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ We namen deel aan de landelijke kerngroep Professionals Maatwerk Multiproblematiek.
- ▶ We oriënteerden ons op methodieken (zoals de Doorbraak-methode) voor het opschalen en oplossen van complexe multiprobleem-casussen. Ook namen we kennis van de landelijke [PMM](#)-ondersteuningsstructuur (Professionals voor Maatwerk Multiproblematiek).
- ▶ We voerden verkenningsgesprekken met drie Twentse gemeenten over de aanpak van vastgelopen complexe multiproblematiek-casussen.

Project

Artificial Intelligence

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

In samenwerking met onze partners een breed onderzoek uitvoeren voor eind 2024 om te bepalen waar mogelijkheden liggen om Artificial Intelligence ([AI](#)) te integreren in onze bedrijfsprocessen. Hierbij is de intentie om een vervolgopdracht uit te zetten voor de implementatie van een aantal mogelijke use-cases.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ In november leverden we het eindrapport op, met mogelijke use-cases om [AI](#) te integreren in de bedrijfsprocessen van onze partners.
- ▶ We zetten een vervolgopdracht uit om een virtuele assistent te ontwikkelen voor Stadsbank Oost Nederland, om de dienstverlening aan Twentse inwoners te verbeteren.

* Opmerking

Het project Artificial Intelligence (AI) is in juli 2024, met het vaststellen van de begrotingswijziging, toegevoegd aan de werkagenda van Twentse Koers.

Minidocumentaire: Jongeren Perspectief Fonds

Bekijk de documentaire 'Verander Perspectief, Verander Leven' en maak kennis met de persoonlijke verhalen van jongeren, JPF-professionals en gemeenten.

In deze documentaire zie je hoe de JPF-aanpak het leven van jongeren met schulden verandert, hun perspectief herstelt en hen helpt financieel gezond de toekomst in te gaan.

AI-ontwikkelingen in de regio

Kunstmatige intelligentie (AI) biedt enorme kansen om de zorg en het sociaal domein in Twente te transformeren. Door AI in te zetten, kunnen we processen efficiënter inrichten en de kwaliteit van dienstverlening verbeteren.

Lees [hier](#) hoe Twente AI inzet voor betere zorg en ondersteuning.

Financiën themalijn Bestaanszekerheid

	Gewijzigde Begroting	Realisatie	Saldo
Welzijn op recept	€ 37.452	€ 41.613	- € 4.161
Jongeren en schulden	€ 44.000	€ 85.284	- € 41.284
Kinderarmoede	€ 64.969	€ 77.375	- € 12.406
Bereik vergroten aanpak geldzorgen	€ 128.223	€ 113.220	€ 15.003
Collectieve zorgverzekering (Gemeentepolis)	€ 21.742	€ 9.980	€ 11.762
Maatwerk multiproblematiek	€ 16.042	€ 0	€ 16.042
Artificial Intelligence	€ 280.000	€ 78.691	€ 201.309
Totaal	€ 592.428	€ 406.163	€ 186.265

Binnen de themalijn Bestaanszekerheid financierden we de projecten in 2024 uit twee verschillende subsidies/specifieke uitkeringen, de SPUK IZA en programma 15 behorende bij de SPUK GALA.

- Het project Jongeren en schulden financierden we vanuit de middelen SPUK IZA. Voor dit project is € 41.284 meer uitgegeven dan begroot. In de begroting was rekening gehouden met 4 gemeenten die zouden deelnemen aan het project. In 2024 hebben 7 gemeenten deelgenomen aan het project, waardoor de kosten hoger uitvielen. De overschrijding is gedekt binnen het totale budget van de themalijn Bestaanszekerheid.

- Het project Kinderarmoede financierden we vanuit de middelen SPUK IZA. Voor dit project is € 12.406 meer uitgegeven dan begroot. De personeelskosten waren hoger dan begroot, tevens zijn er bijeenkomsten en sessies georganiseerd die niet waren opgenomen in de begroting. De overschrijding is gedekt binnen het totale budget van de themalijn Bestaanszekerheid.
- Het project Bereik vergroten aanpak geldzorgen financierden we vanuit de middelen SPUK IZA. Voor dit project is € 15.003 minder uitgegeven dan begroot.
- Het project Collectieve zorgverzekering financierden we vanuit de middelen SPUK IZA. Voor dit project is € 11.762 minder uitgegeven dan begroot. De lagere personeelskosten verklaren dit verschil.
- Het project Maatwerk Multiproblematiek financierden we vanuit de middelen SPUK IZA. We hebben voor dit project geen kosten gemaakt. In 2024 was er geen projectleider waardoor er geen personeelskosten zijn gemaakt.
- Het project Artificial Intelligence financierden we vanuit de middelen SPUK IZA. Voor dit project is € 201.309 minder uitgegeven dan begroot. De personeelskosten vielen lager uit en een geplande use case niet werd opgestart.
- Het totale positieve verschil binnen de themalijn Bestaanszekerheid is € 186.265 en gaat conform de uitkeringsvoorwaarden terug naar het Rijk.

Themalijn

Preventie & gezondheid

Vanuit de themalijn Preventie & gezondheid streven we naar een gezondere Twentse bevolking. Want voorkomen is beter dan genezen. We bevorderen een gezonde leefstijl vanuit een integrale benadering. Dit vraagt om een brede preventieve infrastructuur. Vanuit de brede visie van positieve gezondheid, ondersteunen en stimuleren we inwoners om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan.

De gezondheidssituatie in Twente is zorgwekkend. In Twente zijn relatief meer inwoners met een lagere sociaaleconomische status dan het landelijke gemiddelde. Ook is in Twente meer overgewicht in vergelijking met het landelijke gemiddelde. 56% van de Twentse volwassenen heeft overgewicht en we zien een daling in het aantal mensen dat voldoet aan de beweegrichtlijnen. Ook is alcoholgebruik in Twente een groot probleem. Zo valt 12% van de volwassenen in Twente onder zware drinkers, terwijl het landelijk gemiddelde 10% is.

In het figuur hieronder staat de ambitie van de themalijn Preventie & gezondheid. Deze is vertaald naar doelstellingen die we willen bereiken.

Op de projectpagina's lees je meer over de voortgang van de projecten

Benieuwd naar de definities die we gebruiken voor de verschillende fases? [Klik hier voor de uitleg.](#)

Project	Fase	Startdatum	Einddatum
Kansrijke start en kansrijk opgroeien	Realisatiefase	1-12-2023	1-12-2026*
Gezonde koers voor kinderen	Vorbereidingsfase	1-1-2024	1-12-2026
Volwassenen naar gezond(er) gewicht	Vorbereidingsfase	1-9-2023	1-12-2026
Valpreventie	Realisatiefase	1-9-2023	12-2026*
Aanpak middelengebruik	Realisatiefase	voor huidige werkagenda	Doorlopend**
In beweging met	Realisatiefase	1-1-2023	Doorlopend
Versterken zelfstandigheid bij licht verstandelijke beperking	Ontwerpfase	1-1-2024	1-12-2026
Positieve gezondheid	Initiatiefase	1-7-2024	Nog niet bekend

* De opdracht en financiering van dit project is gekoppeld aan deze einddatum.
** Met doorlopend bedoelen we dat dit project de volledige looptijd van de huidige werkagenda heeft. Tot minimaal 31-12-2026

Kansrijke start, kansrijk opgroeien

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

(Aanstaande) ouders in een kwetsbare situatie krijgen de juiste ondersteuning, zodat zij een goede omgeving kunnen creëren en waarborgen voor hun kind. Hiermee dragen we bij aan een stabiele, veilige en stimulerende thuissituatie de eerste 1000 dagen en daarna, voor meer kinderen in Twente.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ We stelden een werkgroep samen met ketencoördinatoren. We startten de regionale coalitie. Hiermee staat de basisstructuur voor Kansrijke start en kansrijk opgroeien in Twente.
- ▶ In juni organiseerden we de Koerssessie Kansrijke Start en Bestaanszekerheid. 70 professionals uit de geboortezorg, het welzijn en bestaanszekerheid deelden kennis en legden verbinding met elkaar.
- ▶ We leverden het projectplan op, waarin we de gezamenlijke gedragen ambitie van de regionale coalitie en de werkgroep ketencoördinatoren vaststelden. De focus ligt op prenataal huisbezoek, vroegsignalering en zorgpaden.

Gezonde koers voor kinderen

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- **Voorbereidingsfase**
- Realisatiefase
- Borgingsfase

Doelstelling

De gezondheid en kwaliteit van leven van kinderen en jongeren in Twente verbeteren, door in te zetten op een gezond(er) gewicht van kinderen. Dit bereiken we door in te zetten op een ketenaanpak [KnGG](#), in goede samenwerking met [GGD](#) Twente die met de [JOGG](#)-aanpak (gezonde jeugd gezonde toekomst) inzet op hetzelfde doel. De aanpakken versterken elkaar. [JOGG](#) richt zich op een gezonde omgeving (collectieve preventie). [KnGG](#) richt zich op het kind dat al overgewicht heeft (geïndiceerde preventie).

Gerealiseerde resultaten

- ▶ Op 23 mei organiseerden we de regionale startbijeenkomst met alle Twentse gemeenten. We bespraken hoe we de ketenaanpak [KnGG](#) vormgeven.
- ▶ Bij de gemeenten Enschede en Almelo startten lokale projectleiders [KnGG](#), gefaciliteerd door Twentse Koers.
- ▶ Samen met de [JGZ](#) (GGD Twente) schreven we een plan voor de inzet van de [CZV](#).
- ▶ In december organiseerden we met 5 gemeenten een bijeenkomst over de inzet van de [CZV](#). We maakten afspraken rondom de inzet van de [CZV](#) bij de [JGZ](#).
- ▶ In december werkten we met Menzis en [JGZ](#) aan de tarieven en samenwerkingsafspraken over de inzet van de [CZV](#).

Volwassenen naar gezond(er) gewicht

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- **Voorbereidingsfase**
- Realisatiefase
- Borgingsfase

Doelstelling

Meer volwassenen in Twente hebben een gezond(er) gewicht, waardoor (chronische) ziekten zoveel mogelijk voorkomen worden en hun leefstijl wordt verbeterd.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ In het voorjaar haalden we bij de Twentse gemeenten de input op voor het projectplan. We leverden het projectplan op.
- ▶ Samen met de Twentse gemeenten leverden we de regionale ambitie [VnGG](#) op. Op basis hiervan leverden we op 19 december een concept-programma van eisen op.

Valpreventie

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

Een jaarlijkse afname van het valletsel bij thuiswonende ouderen (65+) in Twente.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ Samen met gemeenten en ketenpartners organiseerden we bijeenkomsten waarin we best practices deelden. Ook werkten we aan oplossingen voor uitdagingen rondom de tarieven voor valpreventieve beweeginterventies en de valrisicobeoordeling.
- ▶ In december publiceerden we een handreiking met informatie en een stappenplan om het proces rondom de valrisicobeoordeling in te richten.
- ▶ We breidden de domeinoverstijgende werkgroep valpreventie uit met gemeenten en ketenpartners van de ketenaanpakken [VnGG](#), [KnGG](#) en Welzijn op recept, zodat we de integraliteit en samenhang tussen de ketenaanpakken bevorderen.

Aanpak middelengebruik

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

Het bevorderen van een gezondere en meer bewuste leefstijl onder de inwoners van Twente, waarbij we focussen op terugdringen van alcoholgebruik, roken (incl. vaperen) en drugs.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ Samen met afvaardiging van gemeenten, Tactus Verslavingszorg en [GGD Twente](#) verkenden we de mogelijkheden en kansen voor een mogelijke regionale campagne en stelden we kaders op.
- ▶ We leverden een animatievideo op om het urgentiebesef voor de gezamenlijke aanpak bij onze eigenaren en partners te vergroten.
- ▶ We inventariseerden de behoefte voor scholing rondom middelengebruik bij een afvaardiging van gemeenten, [FEA](#), [SHT -Thoon](#), Tactus Verslavingszorg en [GGD Twente](#). In gezamenlijkheid organiseerden we 4 basisscholingen over middelengebruik (signaleren, bespreken) aan huisartspraktijken in Twente.
- ▶ We leverden een (financiële) bijdrage aan de voorlichtingsvideo Afterparty voor ouders (een initiatief van MST in samenwerking met Tactus Verslavingszorg, Politie Twente, Ambulance Oost, Bureau Acute Zorg en GGD Twente).

In beweging met

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

Het verbeteren van het fysieke en mentale welzijn en de sociale interactie van onze inwoners. We willen het percentage inwoners van Twente dat aan de beweegnorm voldoet verhogen en het percentage van inwoners dat zich eenzaam voelt verlagen.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ 15 groepen uit Twente wandelden de [NDC](#).
- ▶ Vijf groepen wandelden de Special Friends Walk.
- ▶ Tijdens een startbijeenkomst in juni leverden zorgorganisaties voor mensen met een lichtverstandelijke beperking input om de vitaliteit voor inwoners te vergroten. Op basis hiervan leverden we het projectplan op.
- ▶ In september bepaalden we met de zorgorganisaties en buurtsportcoaches drie speerpunten om de vitaliteit voor inwoners met een licht verstandelijke beperking te vergroten.

Versterken zelfstandigheid bij licht verstandelijke beperking

- Initiatiefase
- Definitiefase
- **Ontwerpfase**
- Voorbereidingsfase
- Realisatiefase
- Borgingsfase

Doelstelling

De zelfstandigheid vergroten van mensen met een licht verstandelijke beperking die ambulante zorg ontvangen.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ We stelden een werkgroep samen met een afvaardiging van gemeenten en zorgaanbieders. We bepaalden de invulling van de pilot en startten de voorbereidingen voor een startbijeenkomst in februari 2025.

Positieve gezondheid

- **Initiatiefase**
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- Realisatiefase
- Borgingsfase

Doelstelling

Professionals en vrijwilligers in Twente inspireren om het gedachtegoed van positieve gezondheid te implementeren in hun werk.

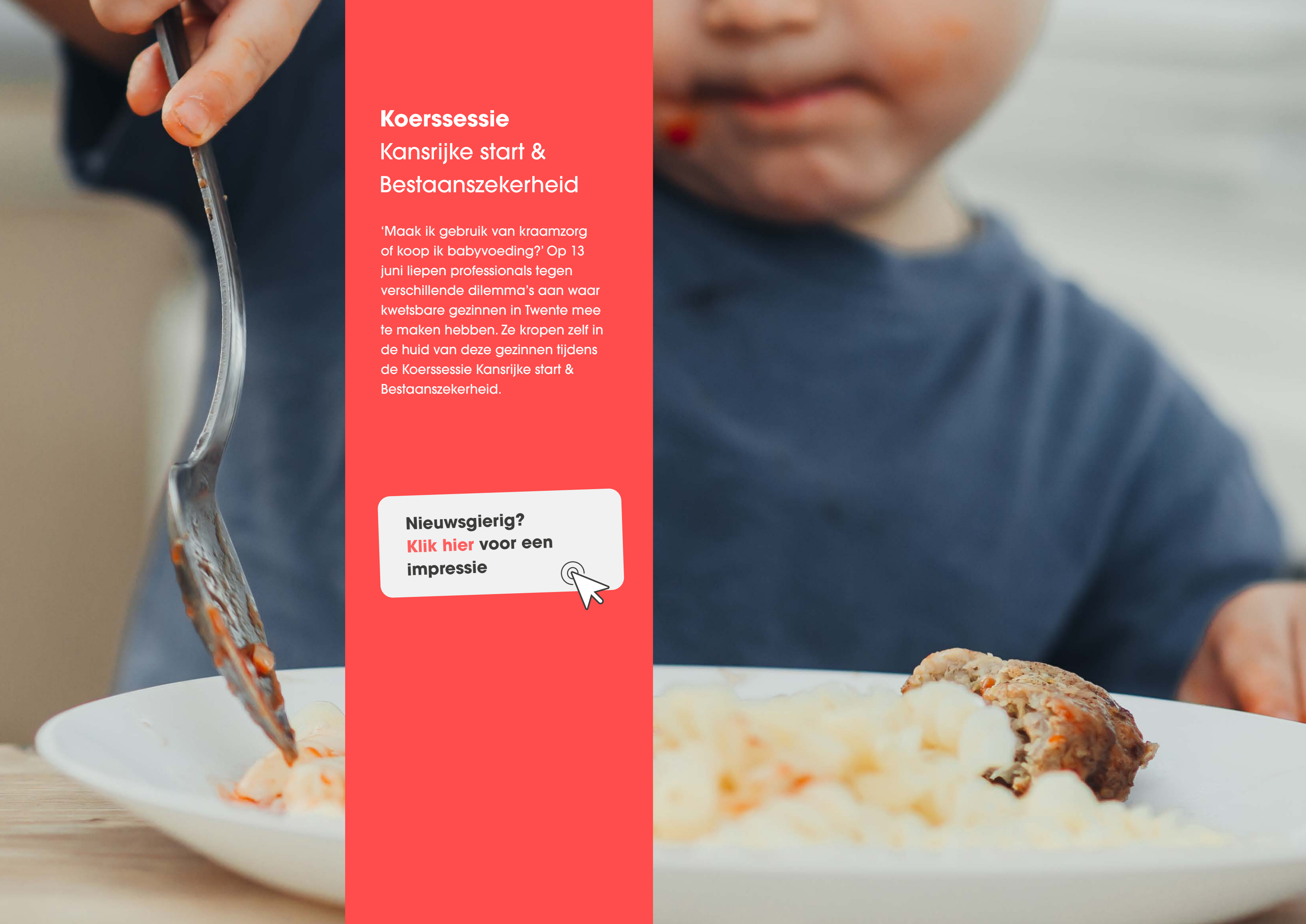
Gerealiseerde resultaten

- ▶ Samen met [GGD Twente](#) verkenden we de context van het project (stakeholders, duiding en afbakening van de opgave) en leverden we een startdocument op.
- ▶ We werkten aan een concept-projectplan.

Landelijke SROI ketenaanpakken

Elke geïnvesteerde euro in de ketenaanpak Kind naar Gezonder Gewicht, levert een maatschappelijke winst van 3,20 euro op. Dat blijkt uit de Social Return On Investment (SROI) analyse, uitgevoerd in opdracht van JOGG Nederland.

Meer informatie?
Lees het volledige artikel door **hier** te klikken

The background of the entire page is a photograph. On the left, a hand holds a silver fork with some food on it, positioned over a white plate. On the right, a young child is visible, slightly out of focus, wearing a blue long-sleeved shirt. The child's mouth is open as if eating. The overall scene is a close-up of a meal being served or eaten.

Koerssessie

Kansrijke start & Bestaanszekerheid

'Maak ik gebruik van kraamzorg of koop ik babyvoeding?' Op 13 juni liepen professionals tegen verschillende dilemma's aan waar kwetsbare gezinnen in Twente mee te maken hebben. Ze kropen zelf in de huid van deze gezinnen tijdens de Koerssessie Kansrijke start & Bestaanszekerheid.

Nieuwsgierig?
Klik hier voor een
impressie

Financiën themalijn Preventie & gezondheid

	Gewijzigde Begroting	Realisatie	Saldo
Volwassenen naar gezond gewicht	€ 63.619	€ 30.831	€ 32.788
In beweging met	€ 38.792	€ 21.222	€ 17.570
Aanpak middelengebruik	€ 45.000	€ 20.436	€ 24.564
Kansrijke start en kansrijk opgroeien	€ 139.308	€ 64.945	€ 74.363
Gezonde koers voor kinderen	€ 77.954	€ 29.582	€ 48.372
Valpreventie	€ 53.127	€ 34.650	€ 18.477
Versterken zelfstandigheid bij LVB	€ 29.581	€ 24.000	€ 5.581
Positieve gezondheid	€ 230.000	€ 0	€ 230.000
Totaal	€ 677.381	€ 225.666	€ 451.715

Binnen de themalijn Preventie en gezondheid financierden we de projecten in 2024 vanuit drie verschillende subsidies/specifieke uitkeringen. Aangezien deze drie subsidies/specifieke uitkeringen verschillende regels kennen, stuurden we actief op de boekingen en gemaakte kosten binnen deze projecten. Concluderend ziet dit er als volgt uit:

- De projecten Volwassenen naar gezond(er) gewicht en Valpreventie financierden we met de middelen van programma 15, behorend bij de SPUK GALA. Voor deze projecten samen is € 51.265 minder uitgegeven dan begroot. Dit komt voornamelijk doordat de personeelskosten voor de projectleiding lager uitvielen. Het resterende bedrag kan worden meegenomen naar 2025-2026.

- De projecten Kansrijke start, Gezonde koers voor kinderen en Positieve gezondheid financierden we vanuit de subsidiemiddelen van provincie Overijssel. Voor deze projecten samen is € 352.735 minder uitgegeven dan begroot. Dit verschil is voornamelijk ontstaan door overige kosten die (bewust) niet zijn gemaakt. In de tweede helft van 2024 hebben we met de provincie Overijssel formeel afgesproken dat het resterende bedrag mee mag naar 2025. We hebben dit ook opgenomen in het Jaarplan 2025.
- De overige drie projecten, namelijk Aanpak middelengebruik, In beweging met en Versterken zelfstandigheid bij LVB hebben we in 2024 gefinancierd vanuit de middelen SPUK IZA. Voor deze projecten samen is € 47.715 minder uitgegeven dan begroot. Dit verschil komt voornamelijk door de overige kosten die lager uitvielen binnen de projecten Aanpak middelengebruik en In beweging met. Het overgebleven bedrag van € 47.715 gaat conform de uitkeringsvoorwaarden terug naar het Rijk.

Themalijn

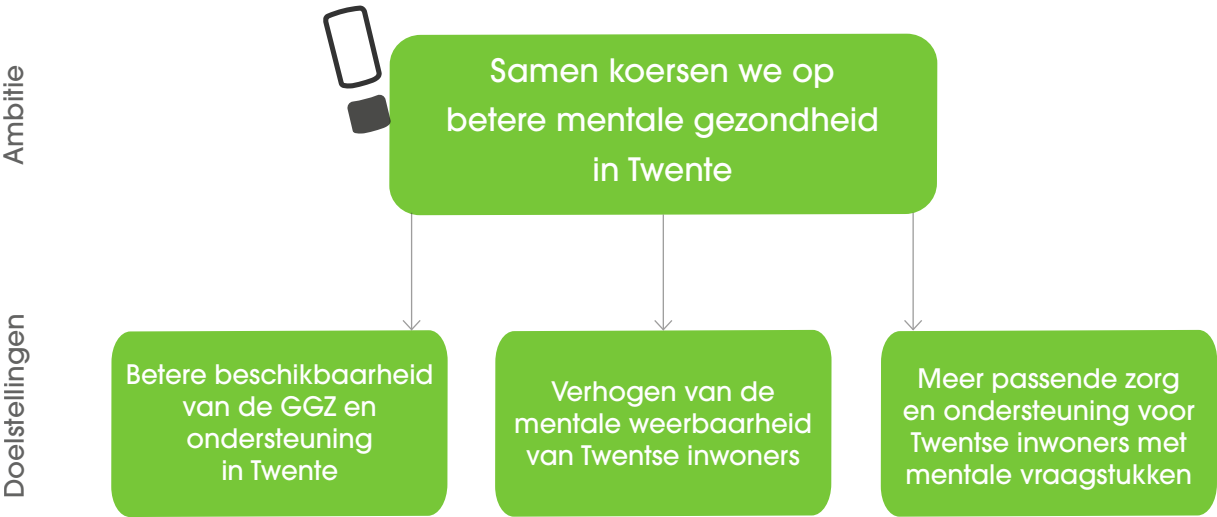
Mentale gezondheid

Binnen de themalijn Mentale gezondheid streven we naar het vergroten van het mentaal welbevinden en zingeving van en voor alle inwoners van Twente. We willen mentale gezondheidsvraagstukken laagdrempelig signaleren en oppakken. Daarmee beperken we de instroom in de GGZ. Daarnaast zetten we in op toegankelijke geestelijke gezondheidszorg en passende zorg en ondersteuning beschikbaar voor mensen die dat nodig hebben. Want een goede mentale gezondheid heeft direct effect op de algehele gezondheid van inwoners.

De meeste inwoners van Twente ervaren hun eigen gezondheid als (zeer) goed. Toch liggen de wachttijden voor behandeling in de geestelijke gezondheidszorg (GGZ) in Twente hoger dan het landelijk gemiddelde. Met name de mentale gezondheid van jongeren (16-25 jaar) staat onder druk.

Dit alles vraagt om een andere integrale en preventieve aanpak, waarbij we een transformatie in gang zetten en nauw samenwerken met het sociaal domein en de zorg. Binnen de themalijn Mentale gezondheid wordt op projectniveau domeinoverstijgend samengewerkt met het samenwerkingsverband Twente Beter.

In het figuur hieronder staat de ambitie van de themalijn Mentale gezondheid. Deze is vertaald naar doelstellingen die we willen bereiken.

Op de **projectpagina's** lees je meer over de voortgang van de projecten

Benieuwd naar de definities die we gebruiken voor de verschillende fases? [Klik hier voor de uitleg.](#)

Project	Fase	Startdatum	Einddatum
Aanpak wachttijden	Realisatiefase	voor huidige werkagenda	doorlopend**
Participatie naar vermogen	Realisatiefase	voor huidige werkagenda	doorlopend
Mentale gezondheids- en herstelcentra	Realisatiefase	01-2024	doorlopend
(Onafhankelijke) cliëntondersteuning	Realisatiefase	voor huidige werkagenda	12-2025*
Terugdringen instroom Wlz GGZ	Borgingsfase	01-2024	12-2025
Mentale gezondheid jongeren	Ontwerpfase	01-2024	doorlopend

* De opdracht en financiering van dit project is gekoppeld aan deze einddatum.

** Met doorlopend bedoelen we dat dit project de volledige looptijd van de huidige werkagenda heeft. Tot minimaal 31-12-2026

Aanpak wachttijden

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

Een daling van het aantal doorverwijzingen naar de [GGZ](#) en kortere wachttijden binnen de [GGZ](#).

Gerealiseerde resultaten

- ▶ De triage- en transfertafels zijn ingericht en opgezet bij Mediant en Dimence, in samenwerking met Menzis. Om de voortgang te waarborgen, zijn de uitkomsten van deze tafels geëvalueerd.
- ▶ De Regionale Doorzettingsmacht ([RDM](#)) is vastgesteld door het [BO](#) Twentse Koers en overgedragen aan Veiligheidsregio Twente.
- ▶ We rondden het project af. Het project kent geen vervolg binnen Twentse Koers.

Werk als beste zorg

De Juiste Zorg op de Juiste Plek schreef een artikel over de methodiek Werk als Beste Zorg, een begeleidingstraject dat mensen in behandeling bij Dimence of Mediant ondersteunt bij hun terugkeer naar de arbeidsmarkt.

Lees het artikel [hier](#)

Participatie naar vermogen

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

Een duurzame samenwerking tussen [GGZ](#)-instellingen, UWV en afdelingen Werk en Inkomen van de 14 Twentse gemeenten om inwoners met mentale gezondheidsproblemen te helpen bij het vinden en behouden van passend werk.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ Werk als beste zorg is de methodiek die we gebruiken voor dit project. Vanaf de start van het project Werk als beste zorg startten 170 actieve begeleidingstrajecten bij het UWV in 7 van de 14 Twentse gemeenten.
- ▶ We startten 90 nieuwe begeleidingstrajecten. 37 inwoners vonden een betaalde baan, via de begeleiding van Werk als beste Zorg.
- ▶ 49% van alle deelnemers (170) verrichten een vorm van werk (betaald werk, werkervaringsplaats, arbeidsmatige dagbesteding, proefplaatsing of opleiding).
- ▶ We benutten het netwerk dat is gebouwd rondom Werk als beste Zorg om inwoners vanuit de dagbesteding naar werk te begeleiden. Hierdoor verbreedden we de oorspronkelijke doelgroep.
- ▶ Samen met alle betrokken partijen werkten we aan de verbreding en borging van dit project, binnen de gemeenten en de [GGZ](#)-instellingen.
- ▶ We leverden een [MIA](#) op voor Werk als beste zorg.

Mentale gezondheids- en herstelcentra

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

Samen met onze partners opzetten van (boven) lokale mentale gezondheids- en herstelnetwerken rondom mentale gezondheid, met een dekking over heel Twente, waardoor inwoners meer passende mentale zorg en betere laagdrempelige ondersteuning ontvangen.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ In september organiseerden we een brede kick-off Mentaal Gezond Almelo voor meer dan 100 deelnemers.
- ▶ We startten drie veranderateliers van Mentaal Gezond Almelo (zelfregie en herstel, verkennend gesprek, consultatie door het sociaal domein). 18 organisaties uit de werkgebieden zorg, welzijn en ervaringsdeskundigheid en de gemeente Almelo zijn betrokken.
- ▶ In de gemeenten Hengelo en Enschede ontwikkelden Mediant, Tactus Wijkkracht, Ixtanoa, wijkteams Enschede, Incluzio, RIWW en Estinea de instapteams door.
- ▶ We startten samen met Twente Beter met het transformatieplan Mentale gezondheid Twente en rondden het aanbestedingstraject hiervoor af.

(Onafhankelijke) cliëntondersteuning

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

Zorgen dat de mogelijkheid van het inzetten van de [OCO](#) beter inzichtelijk wordt gemaakt voor inwoners met mentale problematiek en vervolgens beter bekend wordt binnen de [GGZ](#) en andere betrokken partijen.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ We rondden het onderdeel [RDM](#) succesvol af en droegen deze over aan aan Veiligheidsregio Twente.
- ▶ We schreven informatie over de [RDM](#) voor huisartsen, [GGZ](#)-praktijkondersteuners huisarts ([POH](#)) en [GGZ](#)-aanbieders, zodat zij de mogelijkheden van [RDM](#) in kaart hebben.
- ▶ Samen met Kennispunt Twente, [OCO](#)-organisaties en een afvaardiging van gemeenten, stelden we een rapport op rondom het competentieprofiel [OCO](#). We droegen dit rapport over aan de 14 Twentse gemeenten.
- ▶ Samen met Saxion, ervaringsdeskundigen, [OCO](#)-organisaties en een afvaardiging van gemeenten, brachten we de cliëntreis in kaart, om knelpunten te signaleren en aanbevelingen te doen voor verbetering van de [OCO](#) bij complexe [GGZ](#)-problematiek. We droegen dit rapport over aan de 14 Twentse gemeenten.
- ▶ We startten met een procesverbetering rondom de overgang van de [OCO](#) van de [Wmo](#) naar de [Wlz](#).

Project

Terugdringen instroom Wlz GGZ

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- Realisatiefase
- **Borgingsfase**

Doelstelling

In opdracht van het Rijk en in samenwerking met regionale partijen de instroom in de [Wlz-GGZ](#) analyseren en noodzakelijke acties bepalen en eventueel uitzetten.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ We stelden een projectgroep samen om de instroom naar de [Wlz-GGZ](#) in Twente te analyseren.
- ▶ Samen met Menzis, gemeenten en [GGZ](#)-aanbieders brachten we de instroom van de [Wlz](#) per doelgroep en gebruik van Wmo beschermd wonen in kaart. Op basis hiervan organiseerden we een casuïstiekoverleg met focus op de doelgroepenanalyse.
- ▶ We koppelden de bevindingen van de analyse van instroom [Wlz-GGZ](#) terug naar de opdrachtgevers KPMG en het Ministerie van [VWS](#).
- ▶ We rondten het project af. Het project kent geen vervolg binnen Twentse Koers.

Project

Mentale gezondheid jongeren

- Initiatiefase
- Definitiefase
- **Ontwerpfase**
- Voorbereidingsfase
- Realisatiefase
- Borgingsfase

Doelstelling

Samen met onze ketenpartners inzetten op het terugdringen van het aantal jongeren met mentale problemen of kwetsbaarheid.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ We schreven een regionaal projectplan en namen deze op in het jaarplan.
- ▶ We stelden een vaste projectgroep samen die een beroep kan doen op diverse professionals uit de zorg- en gezondheidssector in Twente voor advies en feedback.
- ▶ We werkten nauw samen met en verbonden de actielijnen van de Samenwerkingsagenda jeugdhulp Twente.
- ▶ We maakten een overzicht met landelijke interventies die gericht zijn op mentale gezondheid jongeren. Ook ontwikkelden we een laagdrempelige 0-meting voor Twentse gemeenten, zodat we lokale initiatieven beter in beeld krijgen.
- ▶ Op basis van het projectplan stelden we een communicatiestrategie op. We zetten de eerste fase uit de strategie in gang: het inventariseren en het benaderen van Twentse ambassadeurs.
- ▶ We inventariseerden de verschillende interventies op het gebied van financiële educatie en mentale weerbaarheid.
- ▶ Samen met het project Kinderarmoede startten we de inventarisatie met digitale interviews bij [VSO-PRO](#) scholen in Twente, zodat we de trainingen in financiële educatie en mentale vaardigheden verder vorm kunnen geven.

Mentale gezondheid blijft aandachtspunt

Twente staat in de top 3 van regio's met de meest tevreden jongvolwassenen. Toch blijft de mentale gezondheid van jongvolwassenen onder druk staan. Dat laten de resultaten van de Corona Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen 2024 van [GGD](#) Twente zien.

Lees het artikel over de resultaten hier

Meeste Twentse jongvolwassenen tevreden met hun leven, mentale gezondheid blijft aandachtspunt - GGD Twente

Financiën themalijn Mentale gezondheid

	Gewijzigde Begroting	Realisatie	Saldo
Aanpak wachttijden	€ 10.000	€ 0	€ 10.000
Participatie naar vermogen	€ 60.500	€ 60.500	€ 0
Mentale gezondheids- en herstelcentra	€ 220.654	€ 117.478	€ 103.176
(Onafhankelijke) cliëntondersteuning	€ 75.601	€ 14.053	€ 61.548
Terugdringen instroom Wlz GGZ	€ 9.996	€ 0	€ 9.996
Mentale gezondheid jongeren	€ 116.262	€ 126.420	- € 10.158
Totaal	€ 493.013	€ 318.451	€ 174.562

Binnen de themalijn Mentale gezondheid financierden we de projecten in 2024 vanuit twee verschillende subsidies/specifieke uitkeringen. Concluderend ziet dit er als volgt uit:

- Het project (Onafhankelijke) cliëntondersteuning financierden we vanuit de middelen SPUK Cliëntondersteuning. Voor dit project hebben we € 61.548 minder uitgegeven dan begroot. Dit komt voornamelijk omdat de personeelskosten voor de projectleiding lager uitvielen. Het resterende bedrag kan worden meegenomen naar 2025.

- Voor de projecten Aanpak wachttijden en Terugdringen instroom Wlz-GGZ waren bedragen begroot voor onvoorziene kosten. Er waren geen uren voor projectleiding begroot. De kostenpost onvoorzien is niet gebruikt voor deze projecten.
- Voor het project Mentale gezondheids- en herstelcentra is € 103.176 minder uitgegeven dan begroot. Dit komt doordat de personeelskosten lager uitvallen, aangezien deze voor dit project later zijn ingezet.
- Voor het project Mentale gezondheid jongeren zijn extra projecturen ingezet voor de methode Gezonde School binnen de JGZ. Hierdoor vallen de personeelskosten hoger uit dan begroot.
- Het totale positieve verschil voor de themalijn Mentale gezondheid bedraagt € 174.562 en gaat conform de uitkeringsvoorwaarden terug naar het Rijk.

Themalijn Ouderen

Binnen de themalijn Ouderen focussen we ons op het aantoonbaar verbeteren van de gezondheid en kwaliteit van het leven van de ouder wordende Twentse inwoner. Hierdoor kunnen inwoners zo lang mogelijk in hun eigen omgeving blijven wonen en actief deelnemen aan de samenleving, met behoud van zelfregie en verantwoordelijkheid.

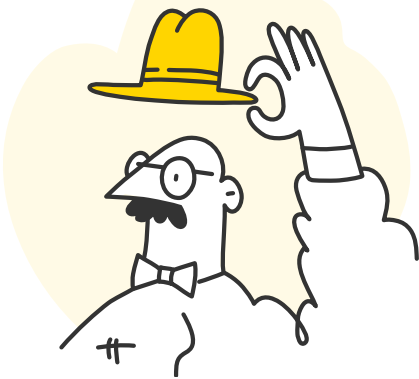
Twente is een sterk vergrijzende regio. De verwachting is dat het percentage ouderen in Twente tussen 2020 en 2040 verdubbelt. De groep ouderen wordt groter en de gemiddelde leeftijd wordt steeds hoger.

Naast de toename van het aantal oudere inwoners, is er sprake van arbeidskrapte binnen de zorg en het welzijn. Ook zal de druk op mantelzorgers fors toenemen. Dit vraagt om een andere integrale en preventieve aanpak.

In het figuur hieronder staat de ambitie van de themalijn ouderen. Deze is vertaald naar doelstellingen die we willen bereiken.

Op de **projectpagina's** lees je meer over de voortgang van de projecten

Benieuwd naar de definities die we gebruiken voor de verschillende fases? [Klik hier voor de uitleg.](#)

Project	Fase	Startdatum	Einddatum
Gezond en zelfredzaam ouder worden	Realisatiefase	1-9-2022	doorlopend**
Bennie Oud	Realisatiefase	1-9-2022	doorlopend
Reablement	Borgingsfase	1-9-2022	31-12-2024*
Scholing- en deskundigheidsbevordering voor huishoudelijke ondersteuning	Realisatiefase	1-9-2022	31-6-2026
Respijtzorg	Realisatiefase	1-1-2023	31-2-2025
Samenwerkingskracht mantelzorg**	Ontwerpfase	1-9-2024	31-12-2025
Samenwerken in de wijk	Realisatiefase	1-9-2022	doorlopend
Samen indiceren	Realisatiefase	1-9-2020	doorlopend
Doorstroom Wet langdurige zorg	Realisatiefase	1-1-2022	31-12-2025
Wonen en zorg	Realisatiefase	1-9-2023	doorlopend
Technologie in woningen**	Definitiefase	1-9-2024	nog niet bekend

* De opdracht en financiering van dit project is gekoppeld aan deze einddatum.

** Met doorlopend bedoelen we dat dit project de volledige looptijd van de huidige werkagenda heeft. Tot minimaal 31-12-2026

Samenwerken in de wijk

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

De kwetsbaarheid onder ouder wordende inwoners in Twente vroegtijdig signaleren en een integrale afstemming van zorg en ondersteuning mogelijk maken, door het verbeteren van de ketensamenwerking in de wijk. Dit draagt bij aan het verminderen van complexe zorg- en crisissituaties bij de oudere inwoner.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ In juli en december organiseerden we inspiratiesessies over 'Samenwerken in de Wijk en Gezond en zelfredzaam ouder worden'. Tijdens deze sessies verkenden we verschillende vormen van samenwerken in de wijk en deelden we inspirerende voorbeelden, zowel uit de regio als daarbuiten.
- ▶ We hielden doorlopend verbinding met verschillende initiatieven op het gebied van samenwerken in de wijk, op regionaal en lokaal niveau.

Samen indiceren

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

De ketensamenwerking vergroten en processen versnellen, waardoor de inwoner sneller is geholpen met een passende [Wmo](#)-indicatie door het inzetten van wijkverpleegkundigen.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ We startten met de werkwijze Samen indiceren in de gemeenten Hellendoorn, Borne, Almelo (wijk Windmolenbroek) en Hof van Twente.
- ▶ In Losser startten we met de voorbereiding van de werkwijze.
- ▶ In Oldenzaal startte een pilot met het indiceren van hulpmiddelen door ergotherapeuten.
- ▶ We voerden verkennende gesprekken m.b.t. Samen indiceren met de gemeente Twenterand.
- ▶ Op het jaarlijkse [IZA](#) congres presenteerden we het project en onze werkwijze aan zo'n 50 geïnteresseerden uit het hele land.
- ▶ We leverden een Maatschappelijke Impact Analyse op m.b.t. het Samen indiceren, deze had een positieve uitkomst.
- ▶ We ontwikkelden communicatiemiddelen (zoals factsheets, illustraties en een video) die we gebruiken bij lokale, regionale en landelijke voorlichting rondom dit project.
- ▶ Het ministerie van [VWS](#) is geïnteresseerd in deze werkwijze. We wisselden best practices met hen uit.

Gezond en zelfredzaam ouder worden

(Regionale bewustwordingscampagne)

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

Het bereiken van 1 op de 4 inwoners van Twente in 2025 met de boodschap ten aanzien van gezond en zelfredzaam ouder worden.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ We stelden een werkgroep samen met een afvaardiging vanuit gemeenten, welzijn en zorg.
- ▶ We selecteerden een extern communicatiebureau via een meervoudige onderhandse aanbesteding.
- ▶ We voerden een inventarisatie uit bij verschillende organisaties, waaronder welzijnsorganisaties, gemeenten en (eerstelijns)zorginstellingen in Twente. Hieruit haalden we best practices en behoeften op en kregen we inzicht in diverse communicatiestijlen.
- ▶ We deden vooronderzoek naar succesvolle voorbeelden van campagnes op landelijk niveau en in andere regio's.
- ▶ In samenwerking met de werkgroep en het communicatiebureau ontwikkelden we concepten voor de boodschap, de doelgroepen en de middelen.

Scholing- en deskundigheidsbevordering

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

Huishoudelijk ondersteuners dragen effectief bij aan de gezondheid en zelfredzaamheid van ouderen, signaleren vroegtijdig problemen en weten de juiste doorverwijzing te doen.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ We stelden een werkgroep samen met een afvaardiging vanuit gemeenten, aanbieders [HO](#) en [OZJT](#), die in maandelijkse afspraken het project vormgaven.
- ▶ We stelden een klankbordgroep met huishoudelijk medewerkers samen. Zij leveren, input voor de invulling van het project.
- ▶ We besloten de deskundigheidsbevordering vorm te geven met interactief theater, gevolgd door een scholingsprogramma. Aanbieders [HO](#) kunnen dit gebruiken voor (bij-/na)scholing van medewerkers. We selecteerden een theatergroep en startten met de planning.

Ook interessant

Het afgelopen jaar werkten we aan de ontwikkeling van de regionale bewustwordingscampagne. Vanuit de regionale inventarisatie werkten we samen met onze partners aan de boodschap en middelen. [Bekijk de .pdf hier.](#)

Bennie Oud

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

Het creëren van bewustwording rondom het belang en gedachtegoed van gezond en zelfredzaam ouder worden, door het bieden van kennis, stimuleren van verbinding en wegwijs maken in het ouder worden voor de oudere inwoner van Twente.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ We publiceerden en verspreidden het informatiepakket Bennie Oud met de thema's zingeving, wonen, bewegen, financiën en mantelzorg. Hiermee kunnen organisaties en gemeenten zelf bijeenkomsten organiseren.
- ▶ We filmden video's voor het informatiepakket over mantelzorg.
- ▶ In Enschede Zuid organiseerden we samen met De Posten, Livio, Alifa en Saxion twee bijeenkomsten aan de hand van Bennie Oud.
- ▶ Noaberkracht gebruikte de informatiepakketten Bennie Oud, bij het organiseren van bijeenkomsten.
- ▶ Binnen Enschede bereidden we de inzet van Bennie Oud voor, voor 2025.

Klik hier voor het informatiepakket mantelzorg van Bennie Oud

Reablement

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- Realisatiefase
- **Borgingsfase**

Doelstelling

Oudere inwoners zijn in staat om zo zelfstandig mogelijk te functioneren, met minimale afhankelijkheid van zorg en ondersteuning.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ Op verzoek van het [AO Wmo](#) voerden we een verkenning uit met betrekking tot de interventie Powerful ageing, om te onderzoeken of deze geschikt is om in meerdere gemeenten uit te zetten. Gemeenten onderzochten vervolgens zelf of zij deze interventie willen inzetten, al dan niet met behulp van het Leefkrachtbudget van Menzis.
- ▶ Het thema Reablement stond in de inspiratiesessies 'Gezond en zelfredzaam ouder worden en Samenwerken in de wijk', meerdere malen op de agenda. We bespraken lokale, regionale en landelijke initiatieven.
- ▶ We ronden het project af, waarbij het thema Reablement een plek kreeg in Gezond en zelfredzaam ouder worden.

Doorstroom Wet langdurige zorg

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

De samenwerking tussen professionals in de doorstroom van de [Wmo](#) of de [Zvw](#) naar de [Wlz](#) wordt versterkt, waardoor inwoners zo soepel mogelijk kunnen doorstromen.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ We breidden het netwerk uit naar ruim 85 vertegenwoordigers van 33 organisaties, zoals gemeenten, zorgorganisaties, organisaties voor indicatiestelling, zorgkantoor en cliëntondersteuners.
- ▶ In februari, juni en november organiseerden we samen met Menzis, netwerkbijeenkomsten, met de thema's 'Doorstroom [Wlz](#) i.c.m. [VPT/MPT](#), 'Versterken van het netwerk' en 'Wet Zorg en Dwang'. De bijeenkomsten werden goed bezocht, met gemiddeld zo'n 30 deelnemers per keer.
- ▶ In een uitvraag onder de leden van het netwerk kwam naar voren dat er veel behoefte is aan netwerkbijeenkomsten, zodat ze elkaar en elkaars werkwijze beter leren kennen. De deelnemers waardeerden de meerwaarde van dit netwerk met 4 uit 5 punten.

Respijtzorg

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

De druk op de mantelzorgers vermindert, de volhoudtijd wordt vergroot en verpleeghuisopnames worden uitgesteld door het organiseren van planbare logeerszorg.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ Op 1 februari 2024 startten we met de pilot logeerszorg in Twente.
- ▶ Bij de start van de pilot zetten we in op communicatie en marketing en publiceerden we alle ondersteunende documenten in de kennisbank.
- ▶ Er vonden meerdere evaluatiebijeenkomsten plaats met betrokken partijen om de koers van het project te waarborgen. Op basis van de evaluaties verlengden we de pilot naar 2025.
- ▶ Kennispunt Twente monitorde de pilot gedurende het jaar. We leverden een [tussenrapportage](#) op met de resultaten van februari tot september 2024.
- ▶ We ontwikkelden en verspreidden de flyer over logeerszorg, die we digitaal en gedrukt beschikbaar stelden. In totaal werden ongeveer 2.500 gedrukte flyers afgenomen voor gebruik.
- ▶ We namen deel aan de landelijke initiatiefgroep logeerszorg.
- ▶ We verzorgden een presentatie in gezamenlijkheid met gemeente Rijssen-Holten in een webinar vanuit MantelzorgNL over logeerszorg.

Subproject

Samenwerkingskracht mantelzorg

- Initiatiefase
- Definitiefase
- **Ontwerpfase**
- Voorbereidingsfase
- Realisatiefase
- Borgingsfase

Doelstelling

De samenwerkingskracht tussen mantelzorgers onderling en met hun werkgever versterken, waardoor beschikbaar mantelzorgpotentieel optimaal wordt benut.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ We stelden een projectgroep met lectoren en onderzoekers van diverse lectoraten van Hogeschool Saxion en Universiteit Twente samen en startten in november met de voorbereidende gesprekken.
- ▶ Vanwege het formele subsidietraject bij provincie Overijssel startten we niet op 1 november met het onderzoek, maar wijzigde dit naar 1 januari 2025.

Project

Wonen en zorg

- Initiatiefase
- Definitiefase
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- **Realisatiefase**
- Borgingsfase

Doelstelling

De ouder wordende inwoner van Twente kan in de toekomst zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen op een plek waar hij of zij zich thuis voelt.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ We bleven doorlopend verbonden met verschillende initiatieven op regionaal en lokaal niveau op het gebied van wonen en zorg.
- ▶ We stimuleerden verbinding op wonen en zorg op zowel lokaal als regionaal niveau. Op ambtelijk en bestuurlijk niveau stimuleerden we de verbinding op inhoud van de woonzorgvisie.
- ▶ We namen deel aan het projectteam en de, door de provincie georganiseerde, regionale werkateliers rondom de in april goedgekeurde regionale woonzorgvisie voor ouderen. Ook namen we deel aan de overleggen van het Aanjaagteam wonen, welzijn en zorg.
- ▶ We namen deel aan de [VNG](#) klankbordgroep e-health en digitalisering in het sociaal domein.

Subproject

Technologie in woningen

- Initiatiefase
- **Definitiefase**
- Ontwerpfase
- Voorbereidingsfase
- Realisatiefase
- Borgingsfase

Doelstelling

De ouder wordende inwoners, die nu amper technologie in huis hebben, op een laagdrempelige manier kennis laten maken met consumenten technologieën. Dit versterkt de zelf- en samenredzaamheid. En zorgt ervoor dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen blijven wonen.

Gerealiseerde resultaten

- ▶ We brachten rondom dit onderwerp veel verschillende partijen (welzijn en zorg) in verbinding en haalden in het [AO](#) Twentse Koers en bij andere partners op wat er regionaal en lokaal al is uitgevoerd en waar mogelijkheden liggen om verder te ontwikkelen.
- ▶ Eind december startte het schrijfteam, met als doel een gezamenlijke Regio Deal aanvraag schrijven. Het schrijfteam bestaat uit professionals van Hogeschool Saxion, Stichting Alifa, Stichting Pioneering en Twentse Koers.

Klankbordgroep

Voor de ontwikkeling en uitvoering van onze projecten vinden we het van groot belang om inwoners te betrekken. Zonder de oudere inwoners als stem in onze projecten, kunnen we de zorg en ondersteuning voor de inwoners van Twente niet optimaal verbeteren.

Binnen de themalijn Ouderen werken we daarom met een klankbordgroep, zodat we betrokkenheid creëren en inspelen op de behoeften van de ouder wordende Twentenaar. We spraken dit jaar vier keer met de hele klankbordgroep over de verschillende projecten en vroegen de leden van de klankbordgroep om hun mening en input. Daarnaast namen zij periodiek deel aan werkgroepen van de verschillende projecten. Een lid van de klankbordgroep nam deel aan het programma "[Aan tafel](#)".

Juiste Zorg op de Juiste Plek

We werden geïnterviewd voor een artikel op de website van de Juiste Zorg op de Juiste Plek over hoe wij domeinoverstijgend aan de slag gaan voor de ouderen in Twente.

Lees hier het interview

Domeinoverstijgend aan de slag voor Twentse ouderen

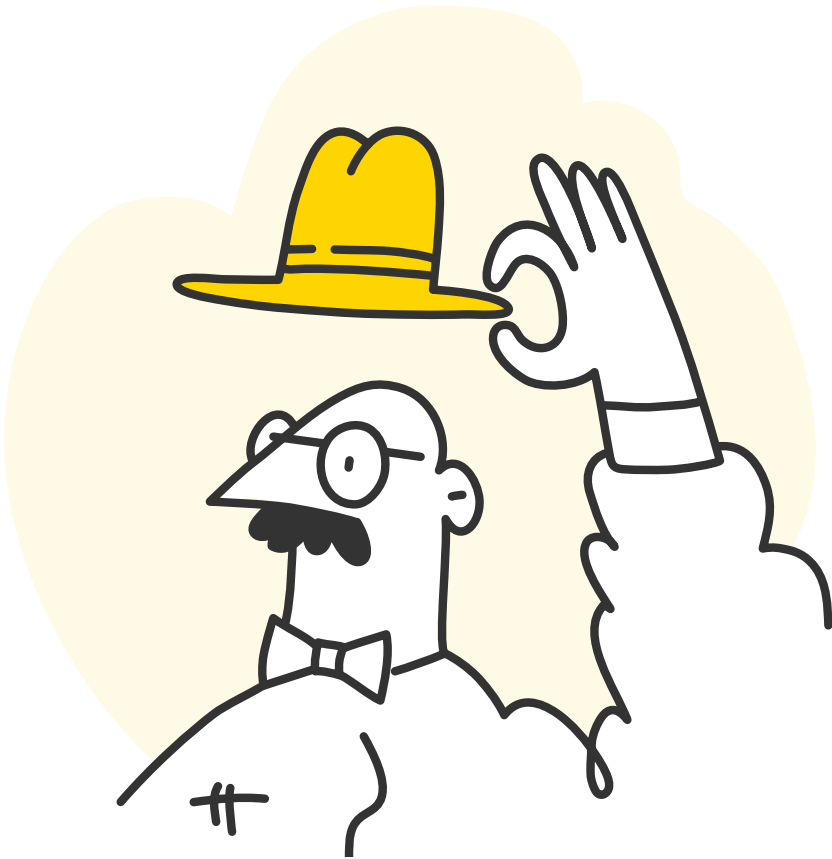

Financiën themalijn Ouderen

	Gewijzigde Begroting	Realisatie	Saldo
Gezond en zelfredzaam ouder worden	€ 35.798	€ 78.609	- € 42.811
Respijtzorg	€ 26.009	€ 26.740	- € 731
Samenwerken in de wijk	€ 17.037	€ 12.910	€ 4.127
Doorstroom Wlz	€ 11.009	€ 16.884	€ 4.125
Wonen en zorg	€ 34.027	€ 24.231	€ 9.796
Bennie Oud	€ 82.018	€ 34.794	€ 47.224
Reablement	€ 14.273	€ 8.549	€ 5.724
Scholing en deskundigheidsbevordering	€ 39.519	€ 15.555	€ 23.964
Samen indiceren	€ 77.690	€ 50.019	€ 27.671
Samenwerkingskracht Mantelzorg	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal	€ 337.380	€ 258.291	€ 79.089

- Voor het project Gezond en zelfredzaam ouder worden is € 42.811 meer uitgegeven dan begroot vanwege de versnelde uitvoering.
- Voor het project Bennie Oud is € 47.224 minder uitgegeven. Het geplande werkboekje behorende bij project Bennie Oud is niet gerealiseerd vanwege de afstemming op de regionale bewustwordingscampagne.

- De scholing huishoudelijke professionals startte voor een deel niet in 2024, maar in 2025. Hierdoor zijn de kosten in 2024 lager dan begroot.
- Voor het project Samen indiceren is minder uitgegeven vanwege de lagere inzet van begeleiding voor de gelegenheidsteams.
- Het totale positieve verschil voor de themalijn ouderen bedraagt € 79.089 en gaat conform de uitkeringsvoorwaarden terug naar het Rijk.

Hoofdstuk 3

Lokale inzet en bekostiging

Lokale inzet en bekostiging

3.1 Inzet allround (lokale) projectleiding

Naast dat er regionale inzet nodig is voor de verbinding, uitwerking en ondersteuning van alle eigenaren en partners rondom alle thema's en projecten, is lokale inzet ook noodzakelijk. Uiteindelijk moeten alle projecten en ontwikkelingen lokaal landen en met alle lokale partijen worden geïmplementeerd. Om gemeenten hierbij te ondersteunen en zo optimaal mogelijk gebruik te maken van de beschikbare middelen (conform subsidievoorwaarden), startten we in 2024 met het inzetten van allround (lokale) projectleiding.

De allround projectleiders en -medewerkers worden vanuit de [IZA SPUK](#) middelen gefinancierd en georganiseerd door programmaorganisatie Twentse Koers. Deze medewerkers zijn werkzaam voor de gemeenten, [GGD](#) Twente en Samenwerkingsagenda Jeugdhulp Twente, wat betekent dat deze partijen zelf kunnen bepalen voor welke taken en projecten deze medewerkers worden ingezet. Hierbij moeten we natuurlijk wel werken binnen de inhoudelijke kaders van het [IZA](#) en dus binnen de projecten die zijn opgenomen in de werkagenda Twentse Koers. Voor de inzet van medewerkers zetten we zo optimaal mogelijk in op het benutten van (inhoudelijke) kennis en werkwijzen en onderlinge (boven) lokale kennisdeling, samenwerking en doorontwikkeling. Daarmee sluiten we zo veel als mogelijk aan bij de lokale behoeftes en cultuur. De leden van het [AO](#) Twentse Koers zijn de lokale contactpersonen omtrent de inzet van deze medewerkers.

3.2 Lokale opdrachten

Inhoudelijk zijn opdrachten geformuleerd. In deze paragraaf lees je wat de gerealiseerde resultaten bij de lokale organisaties zijn. Dit is zo kort en bondig mogelijk geformuleerd, waarbij het relevant is om te beseffen dat er aan het opleveren van een resultaat veel inspanningen voorafgaan. Deze inspanningen bestaan bijvoorbeeld uit het voeren van gesprekken, het bezoeken van bijeenkomsten, het leggen en onderhouden van contacten, het samenstellen en schrijven van stukken en het doen van onderzoek hiervoor.

Lokale opdrachten

Gemeente Almelo

Gerealiseerde resultaten:

- In september keurde de wethouder het opdrachtvoorstel voor 'visievorming rondom gezond en zelfredzaam ouder worden' goed.
- In oktober ontwikkelden we een eerste opzet voor persona's rondom gezond en zelfredzaam ouder worden.
- We brachten de huidige voorzieningen, knelpunten en behoeften rondom gezond en zelfredzaam ouder worden in kaart middels 21 gesprekken met beleidsmakers en welzijnspartijen.
- We brachten het Almelose maatschappelijk veld bestaanszekerheid in kaart.
- We verbonden diverse (keten)partners rondom bestaanszekerheid, armoedebestrijding en schuldhulpverlening met elkaar. We stimuleerden de onderlinge samenwerking.
- We vormden een ambtelijk multidisciplinair kernteam bestaanszekerheid.
- Het [MT](#) sociaal domein nam het besluit om te werken aan een uitvoeringsprogramma armoedebestrijding & schuldhulpverlening.
- We segmenteerden de Almelose inwoners die worstelen met bestaanszekerheid in persona's, zodat we de dienstverlening effectiever en efficiënter kunnen inrichten.
- Zie voor Mentaal Gezond Almelo de uitwerking in de themalijn Mentale gezondheid.

Lokale opdrachten

Gemeente Borne

Gerealiseerde resultaten:

- We werkten aan het realiseren van een sluitende ketenaanpak Valpreventie.
- We stelden een projectgroep Valpreventie samen.
- We leverden een concept projectplan Ketenaanpak Valpreventie op.
- We leverden een concept projectplan Kansrijke start op.
- We inventariseerden lopende initiatieven rondom Kansrijke start binnen de gemeente.
- We organiseerden een eerste coalitiebijeenkomst en vormden werkgroepen op verschillende thema's rondom Kansrijke start.
- We ondersteunden bij de verkenning naar de [JPF](#)-aanpak en begeleidden in de (bestuurlijke) besluitvorming.
- We stelden een lokale projectgroep/uitvoeringsteam samen voor [JPF](#) en startten de voorbereidingen voor de tweejarige pilot.

Lokale opdrachten

Gemeente Dinkelland

Gerealiseerde resultaten:

- We droegen bij aan de inhoudelijke doorontwikkeling van de functie 'Dorpsondersteuner' en samenwerkingen binnen het bestaande brede ondersteuningsnetwerk.
- We sloten aan bij het Lerend Netwerk Dorpsondersteuning.
- We ondersteunden bij de verkenning naar de [JPF](#)-aanpak en begeleidden in de (bestuurlijke) besluitvorming.

Lokale opdrachten

Gemeente Enschede

Gerealiseerde resultaten:

- We bepaalden de doelstellingen voor de ketenaanpak Valpreventie voor 2025.
- We leverden de structuur op voor de ketenaanpak Valpreventie in hoofdlijnen.
- We organiseerden de planning en screening voor beweeginterventies in 2025.
- We organiseerden een bijeenkomst voor fysiotherapeuten, waarin doelstellingen rondom valpreventie voor 2025 werden besproken.
- In september startten we de lokale coalitie Kansrijke start opnieuw op.
- Tijdens de eerste bijeenkomst maakten we kennis en brachten we bestaande initiatieven rondom Kansrijke start in Enschede in kaart. Met de input van de eerste coalitiebijeenkomst dachten we grove actielijnen uit.
- We leverden een overlegstructuur op verschillende niveaus (netwerk, beleid, uitvoering) op voor Kansrijke start.
- We startten met de voorbereidingen voor het organiseren van de eerste netwerkbijeenkomst voor Kansrijke start.

Lokale opdrachten

Gemeente Haaksbergen

Gerealiseerde resultaten:

- We ondersteunden bij de verkenning naar de [JPF](#)-aanpak en begeleidden in de (bestuurlijke) besluitvorming.
- We stelden een lokale projectgroep/uitvoeringsteam samen voor [JPF](#) en startten de voorbereidingen voor de tweejarige pilot.

Lokale opdrachten

Gemeente Hellendoorn

Gerealiseerde resultaten:

- We ondersteunden bij de verkenning naar de [JPF](#)-aanpak en begeleidden in de (bestuurlijke) besluitvorming.
- In september keurde de gemeente het projectplan Mentale gezondheid goed.
- In december leverden we een overzicht van het landelijke, regionale en lokale beleid mentale gezondheid op.

Lokale opdrachten

Gemeente Hengelo

Gerealiseerde resultaten:

- Onze focus lag op de verbinding tussen de verschillende samenwerkingspartners. We haalden de opdracht Samenwerken in de wijk (gezonde wijkaanpak) op.
- We ondersteunden bij de verkenning naar de [JPF](#)-aanpak en begeleidden in de (bestuurlijke) besluitvorming.
- We stelden een lokale projectgroep/uitvoeringsteam samen voor [JPF](#) en startten de voorbereidingen voor de tweejarige pilot.

Lokale opdrachten

Gemeente Hof van Twente

Gerealiseerde resultaten:

- We presenteerden algemene plannen ketenaanpak Valpreventie bij stakeholders.
- We leverden een projectplan op voor de ketenaanpak Valpreventie.
- We stelden een werkgroep voor de ketenaanpak Valpreventie samen.
- We startten twee interventies 'Vallen verleden tijd' en één interventie 'Otago' voor inwoners.
- We maakten een startfoto in het kader van het project Mentale gezondheid jongeren.
- We maakten een lokale inventarisatie voor de uitwerking van de bewustwordingscampagne gezond en zelfredzaam ouder worden.

Lokale opdrachten

Gemeente Tubbergen

Gerealiseerde resultaten:

- We leverden een communicatieplan op voor de aanpak Opgroeien in een kansrijke omgeving.
- We organiseerden een dialoogsessie met inwoners van Langeveen en Fleringen. Op basis hiervan stelden de inwoners speerpunten vast.
- We droegen bij aan de inhoudelijke doorontwikkeling van de functie 'Dorpsondersteuner' en samenwerkingen binnen het bestaande brede ondersteuningsnetwerk.
- We sloten aan bij het Lerend Netwerk Dorpsondersteuning.
- We ondersteunden bij de verkenning naar de JPF-aanpak en begeleidden in de (bestuurlijke) besluitvorming.

Lokale opdrachten

Gemeente Losser

Gerealiseerde resultaten:

- We stelden werkgroepen samen voor de lokale bewustwordingscampagne Gezond en zelfredzaam ouder worden en de ketenaanpak VnGG.
- We leverden een plan van aanpak op voor de lokale bewustwordingscampagne 'Gezond en zelfredzaam ouder worden'. Deze campagne sluit aan bij de regionale bewustwordingscampagne.
- In december leverden we het plan van aanpak voor VnGG op. Op basis van het plan werd de opdracht gegeven over te gaan tot implementatie.
- In december startten we met de werving van deelnemers voor de GLI proeftuin.
- Het project Samen indiceren ging van de voorbereidingsfase (juni – september) naar de realisatiefase (oktober – december).
- We ondersteunden bij de verkenning naar de JPF-aanpak en begeleidden in de (bestuurlijke) besluitvorming.
- We stelden een lokale projectgroep/uitvoeringsteam samen voor JPF en startten de voorbereidingen voor de tweejarige pilot.

Lokale opdrachten

Gemeente Rijssen-Holten

Gerealiseerde resultaten:

- In oktober leverden we het plan van aanpak voor KnGG op en droegen we deze over aan de ambtelijk opdrachtgever. Hiermee ronden we de opdracht af.
- In september startten we met het project Mentale gezondheid jongeren.

Lokale opdrachten

Gemeente Oldenzaal

Gerealiseerde resultaten:

- In september organiseerden we een kick-off bijeenkomst voor stakeholders voor de start van de uitvoeringsagenda van de Visie wonen, welzijn, zorg 2030.
- Samen met stakeholders organiseerden we drie ontmoetingstafels:
Ontmoetingstafel 1 startte met een verdiepende kennismaking en verkenning. Dit combineerden we met het delen van de voortgang van verschillende ontwikkelingen rondom het thema 'zo zelfstandig mogelijk'. Daarnaast schreven we een aanzet voor een plan van aanpak van de lokale bewustwordingscampagne 'Gezond en zelfredzaam ouder worden'. Deze campagne sluit aan bij de regionale bewustwordingscampagne en het project Wonen en zorg uit de themalijn Ouderen.
Ontmoetingstafel 2 besprak en verkende de opgave 'samen behulpzaam in de buurt'. Hierbij hoort de actielijn 'inclusieve en leefbare wijken'. Deze sluit aan bij Samenwerken in de wijk uit de themalijn Ouderen.
Ontmoetingstafel 3 besprak en verkende de opgave 'zorg voor mensen die het echt nodig hebben'. Deze sluit aan bij het project Wonen en zorg uit de themalijn Ouderen.
- We stelden het gewenste projectresultaat voor mentale gezondheid in relatie tot integrale toegang en integraal samenwerken vast en leverden een plan van aanpak op.
- Middels interne interviews brachten we de vindplaatsen/toegangsplekken mentale gezondheid in kaart. In dit proces brachten we ook de mate van integraal (samen) werken in kaart. We schakelden Kennispunt Twente in om de informatie uit de interviews te analyseren en te ordenen.

Lokale opdrachten

Gemeente Twenterand

Gerealiseerde resultaten:

- In november leverden we het adviesdocument voor de implementatie van JIM op aan de ambtelijk opdrachtgever.
- Samen met gemeente Wierden en het Expertisenetwerk Jeugd organiseerden we in november een informatiebijeenkomst over de JIM-aanpak. 25 professionals van de toegang en het voorliggende veld namen deel.
- In december stemde het college van B&W in met het projectplan Krachtig ouder worden (Powerful Ageing).

Lokale opdrachten

Gemeente Wierden

Gerealiseerde resultaten:

- We stelden projectgroepen voor JIM en Preventie & gezondheid samen.
- We inventariseerden het draagvlak voor JIM binnen de gemeentelijke toegang en het voorliggend veld.
- Vanuit de regionale samenwerking met Expertiseteam Jeugd Overijssel leverden we de input voor het concept regioplan JIM.
- We leverden een concept projectplan JIM op.
- Samen met gemeente Twenterand en het Expertisenetwerk Jeugd organiseerden we in november een informatiebijeenkomst over de JIM-aanpak. 25 professionals van de toegang en het voorliggende veld namen deel.
- In oktober leverden we het projectplan voor Preventie & gezondheid op en presenteerden we deze aan de wethouder.

Samenwerkings-
agenda Jeugdhulp
Twente

Gerealiseerde resultaten:

- We leverden een gedragen plan van aanpak voor actielijn 3 – Samenwerken met de sociale basis – op.
- We brachten verschillende modellen voor het uitvoeren van een brede (verklarende) analyse rondom jeugdzorg in kaart. We maakten de keuze om model Molendrift verder uit te rollen.
- We werkten nauw samen met het project Mentale gezondheid jongeren.

GGD Twente

Gerealiseerde resultaten:

- We boden ondersteuning bij de Kindreis middels interviews met ouders bij consultatiebureaus.
- We brachten de informatievoorziening voor ouders van kinderen van 0-18 jaar in kaart.
- We haalden informatie over Centering parenting op middels literatuur en een verkenning bij andere GGD'en.
- We voerden gesprekken met medewerkers van zowel GGD Twente als andere GGD'en, deden literatuurverkenning en woonden bijeenkomsten en werksessies over een gezonde leefomgeving bij.
- We identificeerden en beschreven de belangrijkste verbeterpunten in een projectplan voor het bevorderen van een gezonde leefomgeving.

Financiën lokale inzet

	Gewijzigde Begroting	Realisatie	Saldo
Allround (lokale) projectleiding	€ 1.085.570	€ 933.751	€ 151.819
Bijdrage gemeenten	€ 700.000	€ 695.405	€ 4.595
Totaal	€ 1.785.570	€ 1.629.156	€ 156.414

De kosten voor de lokale inzet waren in 2024 lager dan begroot. Dit komt voornamelijk doordat de allround (lokale) projectleiders pas medio 2024 startten. Wervings- en selectieprocedures moesten doorlopen worden, wat soms meer tijd in beslag nam. In een aantal gemeenten is niet de volledige capaciteit van de (lokale) projectleiding benut. Tevens laat de praktijk zijn dat het opstarten van projecten vaak langer in beslag neemt dan gepland.

Alle bovengenoemde gemaakte kosten zijn gefinancierd vanuit de SPUK IZA. Dit maakt dat, conform de voorwaarden van de specifieke uitkering het totale positieve saldo van € 156.414,- terug gaat richting het Rijk.

Hoofdstuk 4

Totaaloverzicht

Totaaloverzicht

Totaal zijn de gemaakte kosten Twentse Koers in 2024 als volgt:

	Gewijzigde Begroting	Realisatie	Saldo
Programmaorganisatie algemeen	€ 1.846.422	€ 1.739.160	€ 107.262
Themalijn Bestaanszekerheid	€ 592.428	€ 406.163	€ 186.265
Themalijn Preventie en gezond- heid	€ 677.381	€ 225.666	€ 451.715
Themalijn Mentale gezondheid	€ 493.013	€ 318.451	€ 174.562
Themalijn Ouderen	€ 337.380	€ 258.291	€ 79.089
Overig budget projecten	€ 160.000	€ 0	€ 160.000
Lokale inzet en bekostiging	€ 1.785.570	€ 1.629.156	€ 156.414
Totaal	€ 5.892.194	€ 4.576.887	€ 1.315.307
Niet begrote en vrijgevalen bud- getten	€ 383.744		
Totaal	€ 6.275.938		
Risicoreserve	€ 496.165		
Totaal (incl. risicoreserve)	€ 6.772.103		

De post ‘Overig budget projecten’ was geraamd als reservepost voor de projecten gezamenlijk. Deze post is niet gebruikt.
De post ‘Niet begrote en vrijgevalen budgetten’ bestaat uit middelen vanuit SPUK GALA 2023 en 2024, SPUK IZA, subsidie van de provincie en de subsidieverantwoording van Welzijn op Recept / SamSam. Deze budgetten morgen worden meegenomen naar 2025.
De risicoreserve van € 496.165,-, zoals vastgesteld in de begrotingswijziging van juli 2024, is ongewijzigd.

Twentse Koers heeft in 2024 in totaal 6 verschillende subsidies en uitkeringen besteed. Verdeeld over deze 6 subsidies en uitkeringen, ziet de jaarrekening Twentse Koers 2024 er als volgt uit:

Ontvangen subsidies en uitkeringen 2024	Baten	Lasten	Saldo	Vervolg: terug-betaling	Vervolg: overheveling naar 2025	Toelichting
SPUK cliënt-ondersteuning	€ 75.601	€ 14.053	€ 61.548	-	€ 61.548	Conform subsidievoorwaarden mee naar 2025
Provincie Overijssel	€ 490.539	€ 94.527	€ 396.012	-	€ 396.012	Conform afspraak mee naar 2025
SPUK GALA – programma 15 (2023)	€ 169.711	€ 107.094	€273.973	-	€ 273.973	Vrijgevallen budget, mee naar 2025-2026
SPUK GALA – programma 15 (2024)	€ 211.356					
SPUK IZA	€ 5.326.438	€ 4.361.213	€ 965.225	€ 965.225		Conform voorwaarden terug naar het Rijk
SamSam – Provincie Overijssel (eindafrekening 2023)	€ 4.345	€ 0	€ 4.345		€ 4.345	Vrijgevallen budget, mee naar 2025-2026
Totaal	€ 6.277.990	€ 4.576.887	€ 1.701.103	€ 965.225	€ 735.878	

In 2024 bedroegen de baten voor Twentse Koers € 6.277.990. De lasten in 2024 bedroegen € 4.576.887. Een deel kan worden meegenomen naar 2025-2026. Conform de subsidievoorwaarden moet € 965.225 worden teruggestort. Dit komt onder andere doordat allround (lokale) projectleiders pas medio 2024 startten. Wervings- en selectieprocedures moesten doorlopen worden, wat soms meer tijd in beslag nam. In een aantal gemeenten is niet de volledige capaciteit van de (lokale) projectleiding benut. Tevens laat de praktijk zien dat het opstarten van projecten vaak langer in beslag neemt dan gepland. Grotere projecten zijn door aanbestedingsregels niet meer in 2024 opgestart. Deze projecten, en daarmee de uitgaven, zijn doorgeschoven naar 2025.

De Regio Deal aanvraag ‘Samenwerkingskracht’ is in 2024 goedgekeurd, maar het traject subsidietoekenning door de provincie loopt nog tot in 2025. Om deze reden zijn er in 2024 geen Regio Deal middelen opgevoerd.

Belangrijke afkortingen

AGZ	Algemene gezondheidszorg (afdeling GGD Twente)
AI	Artificial Intelligence
AO	Ambtelijk overleg
BO	Bestuurlijk overleg
DVO	Dienstverleningsovereenkomst
CZV	Centrale zorgverlener
FEA	Federatie Eerstelijnszorg Almelo
GALA	Gezond en Actief Leven Akkoord
GGD	Gemeenschappelijke gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GLI	Gecombineerde leefstijlinterventie
HO	Huishoudelijke ondersteuning
IZA	Integraal Zorgakkoord
JGZ	Jeugdgezondheidszorg (afdeling GGD Twente)
JIM	Jouw Ingebrachte Mentor
JOGG	Jongeren op Gezond Gewicht
JPF	Jongeren Perspectief Fonds
KnGG	Kinderen naar gezond(er) gewicht
LVB	Licht verstandelijke beperking
MIA	Maatschappelijke impact analyse
MPT	Modulair pakket thuis
MT	Managementteam
NDC	Nationale Diabetes Challenge
OCO	Onafhankelijke Cliëntondersteuner
OZJT	Organisatie voor zorg en jeugdhulp Twente
PMM	Professionals voor Maatwerk Multiproblematiek
POH	Praktijkondersteuner bij de huisarts
PRO	Praktijkonderwijs
RDM	Regionale doorzettingsmacht
SEA	Search engine advertising
SHE	Spoeisende hulp
SEO	Search engine optimisation
SGO	Samenwerkende Gemeentelijke Organisaties
SPUK	Specifieke uitkering
TFO	Twentse Fysiotherapeuten Organisatie
THOON	Twentse Huisartsen Onderneming Oost Nederland
VNG	Vereniging Nederlandse gemeenten
VnGG	Volwassenen naar gezond(er) gewicht
VPT	Volledig pakket thuis
VSO	Voortgezet speciaal onderwijs
VSV	Verloskundig Samenwerkingsverband
VVT	Verpleeg- en Verzorgingshuizen en Thuiszorg
VWS	Volkgezondheid, Welzijn en Sport
Wlz	Wet langdurige zorg
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WoR	Welzijn op Recept
WOTO	Werkplaats ondersteuning thuiswonende ouderen
WOZO	Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen
ZVW	Zorgverzekeringswet

Terug naar
inhoudsopgave

Raadsbrief ter informatie

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Aan de raad van de gemeente Almelo

Bijlage
Jaarverslag 2024 Twentse Koers (Intern - 748341)

Datum
6 mei 2025

Onderwerp
Jaarverslag 2024 van Twentse Koers

Geachte leden van de raad,

Met deze brief informeren wij u over het Jaarverslag 2024 van Twentse Koers. Op 16 april 2025 is het Jaarverslag 2024 door het Bestuurlijk Overleg (BO) Twentse Koers, waarin alle 17 eigenaren vertegenwoordigd zijn, vastgesteld.

Jaarverslag 2024

Met het jaarverslag verantwoordt Twentse Koers de inspanningen die zij in 2024 heeft verricht. Hieronder leest u een korte samenvatting van het jaarverslag, waarin u wordt meegenomen in de ontwikkelingen en hoogtepunten uit de themalijnen en projecten.

Twentse Koers

Twentse Koers is een strategische samenwerking tussen de veertien Twentse gemeenten, Menzis, SamenTwente en provincie Overijssel. Samen koersen we op gezondheid, passende zorg en ondersteuning in Twente, om de zorg en ondersteuning kwalitatief goed, beschikbaar, toegankelijk en betaalbaar te houden. Dit doet Twentse Koers samen met meer dan 300 partners in het werkveld, zoals zorgaanbieders, welzijnsstichtingen, huisartsen, onderwijsinstellingen en inwonersinitiatieven. Vanuit Twentse Koers versterken we de samenwerking tussen het publieke, medische en sociale domein.

Speerpunten uit het Jaarverslag 2024

In 2024 heeft Twentse Koers een aanzienlijke ontwikkeling doorgemaakt. De organisatie is gegroeid naar ruim 40 medewerkers, bestaande uit algemene medewerkers, regionaal en allround (lokale) projectleiders en projectmedewerkers. Er werd gewerkt aan 24 projecten, die regionaal zijn opgezet en vervolgens lokaal tot uitvoering zijn of worden gebracht. De organisatie heeft flinke professionaliseringsslagen gemaakt, onder meer op het gebied van datagedreven werken en projectmatig werken.

We geven hieronder een kleine greep weer uit de resultaten per themalijn.

Binnen de themalijn *bestaanszekerheid* is het Liveboard 'Financiële zorgen' (project bereik vergroten aanpak geldzorgen) opgeleverd aan de gemeenten. De signalen uit het Liveboard geven inzichten die helpen voorkomen dat geldzorgen leiden tot verdere problemen.

Binnen de themalijn *preventie en gezondheid* breidden we de domeinoverstijgende werkgroep valpreventie uit met gemeenten en ketenpartners, om de integraliteit en samenhang tussen de ketenaanpakken te bevorderen.

Binnen de themalijn *mentale gezondheid* is de regionale doorzettingsmacht vastgesteld door het BO Twentse Koers en overgedragen aan Veiligheidsregio Twente.

Binnen de themalijn *ouderen* is onder andere gewerkt aan deskundigheidsbevordering

Huishoudelijke ondersteuning en een bijbehorend scholingsprogramma om in te zetten voor (bij-/na) scholing van huishoudelijk medewerkers. Meer over de themalijnen en de regionale projecten leest u in hoofdstuk 2 van het jaarverslag.

Lokale inzet

Naast dat er regionale inzet nodig is voor de verbinding, uitwerking en ondersteuning van alle eigenaren en partners rond thema's en projecten, is ook lokale inzet noodzakelijk. Uiteindelijk moeten alle projecten en ontwikkelingen lokaal landen en met alle lokale partijen worden geïmplementeerd.

In Almelo is en wordt gewerkt aan de lokale inbedding van de genoemde themalijnen. We zien dit in activiteiten en projecten zoals kansrijke start, valpreventie, jogg, nationale diabetes challenge en bestrijding overgewicht. We zijn in staat om Welzijn op recept in steeds meer huisartsenpraktijken in Almelo in te voeren, waardoor patiënten via de huisarts doorverwezen worden naar het sociaal domein. Het project Samen indiceren, waarbij de wijkverpleegkundige zonder tussenkomst wmo-voorzieningen kan inzetten, helpt onze inwoners om zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen waar dit mogelijk is en voorkomt onnodige wachttijden waar een andere vorm van ondersteuning gewenst is. Inwoners maken gebruik van de pilot Logeerszorg. Onze gemeente neemt deel aan het jongerenperspectief fonds, waardoor jongeren zo vroeg mogelijk uitzicht in hun financiële situatie wordt geboden. Binnen de ambtelijke organisatie zijn 2 projectleiders werkzaam die zich inzetten voor het armoedebeleid en de voorzieningen in onze gemeente die nodig zijn om ouderen langer thuis te laten wonen in goede gezondheid en welzijn. In hoofdstuk 3 leest u meer hierover.

Financiën

In 2024 bedroegen de baten voor Twentse Koers € 6.277.990. Deze baten bestonden uit diverse speciale uitkeringen (SPUK IZA, SPUK GALA, SPUK clientondersteuning, maar ook subsidie van provincie Overijssel). De lasten in 2024 bedroegen € 4.576.887. Een deel kan worden meegenomen naar 2025 en 2026. Echter, € 965.225 moet conform de subsidievoorwaarden worden teruggestort. De redenen dat de lasten lager waren dan begroot, zijn voornamelijk dat de allround (lokale) projectleiders pas medio 2024 zijn gestart. Wervings- en selectieprocedures moesten doorlopen worden, wat soms wat meer tijd in beslag nam. In een aantal gemeenten is niet de volledige capaciteit van lokale projectleiding benut. Tevens laat de praktijk zien dat het opstarten van projecten vaak langer in beslag neemt dan gepland. Grotere projecten zijn door aanbestedingsregels niet meer in 2024 opgestart. Deze projecten en daarmee de uitgaven, zijn doorgeschoven naar 2025.

Het Jaarverslag 2024 Twentse Koers, vindt u op de website www.twentsekoers.nl

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

J. H. Dijkstra

R.T.A. Korteland

Datum: 13 mei 2025

Eenheid/Programma: Programma Sociaal en Vitaal

Collegevoorstel

Onderwerp	Zicht op de inzet en resultaten van tijdelijke financiële middelen in het Sociaal Domein
Advies Is er een uiterste behandeldatum?	Bespreekstuk
Portefeuillehouder	E.J.F.M. van Mierlo
Openbaar	Openbaar
Raadsvoorstel of raadsbrief	Raadsbrief

Toelichting voor de openbare besluitenlijst:

De Raad heeft het college verzocht om minimaal tweemaal per jaar geïnformeerd te worden over de inzet en resultaten van de tijdelijke middelen van het Rijk. Het college benut deze tweede termijn om de Raad schriftelijk te informeren over twee inhoudelijke thema's, namelijk het Leeflab en eenzaamheid.

Voorgesteld besluit

1. De Raad via de bijgevoegde raadsbrief en factsheets op de hoogte stellen van twee inhoudelijke onderwerpen, namelijk het Leeflab en eenzaamheid (Raad - 2408448).

Inleiding

Op 9 november 2023 heeft de raad de motie "Zicht op de inzet en resultaten van tijdelijke middelen" vastgesteld. In deze motie wordt het college verzocht om de raad periodiek (minimaal twee keer per jaar) te informeren over de exacte inzet van alle tijdelijke middelen binnen het sociaal domein die de gemeente van het Rijk ontvangt, de beoogde doelen en de resultaten.

In april 2024 heeft het college, naar aanleiding van deze motie, de Raad schriftelijk geïnformeerd over de inzet en resultaten van de tijdelijke middelen die in 2023 zijn besteed. In die raadsbrief is voorgesteld om de tweede brief van het jaar te benutten voor een inhoudelijke toelichting op één of meerdere actuele onderdelen uit de jaarrapportage. De voorliggende raadsbrief heeft betrekking op deze tweede termijn.

Beoogd effect

De Raad gericht inzicht geven in de voortgang en impact van de tijdelijke middelen binnen het sociaal domein in 2024, met een focus op de thema's *Leeflab* en *eenzaamheid*.
Door de vorm van factsheets te kiezen informeren we op een heldere, toegankelijke manier.

Argumenten voor

1.1 Het college heeft toegezegd de Raad tweemaal per jaar te informeren.

Voor deze tweede informatieronde is gekozen voor een korte begeleidende brief met twee bijgevoegde factsheets, elk over één onderwerp.

In de factsheets wordt aanvullende informatie opgenomen over activiteiten die met tijdelijke middelen worden gefinancierd, waarbij de keuze van de onderwerpen is afgestemd op de actuele situatie.

1.2 De Raad heeft verzocht om nadere informatie.

Op meerdere momenten in het afgelopen jaar is gebleken dat de Raad behoefte heeft aan aanvullende informatie over beide onderwerpen. Tijdens de presentatie van het programmaplan *Sociaal en Vitaal* gaven raadsleden aan graag meer achtergrondinformatie te willen ontvangen over het Leeflab. Tijdens het raadsdebat over de vaststelling van de begroting 2025 heeft wethouder Van Mierlo toegezegd om aanvullende informatie te verstrekken over de activiteiten die worden uitgevoerd in het kader van de bestrijding van eenzaamheid. Met deze raadsbrief en de bijgevoegde factsheets wordt invulling gegeven aan deze informatiebehoefte van de Raad.

Kanttekeningen

1.1 Door de gekozen vorm van een brief of factsheets ontbreekt verdiepende context.

Binnen beide onderwerpen vinden veel ontwikkelingen plaats. De informatie in de factsheets is beknopt, maar biedt wel een goed inzicht in de voortgang.

Kosten, opbrengsten en dekking

n.v.t.

Uitvoering

n.v.t.

Bijlagen

- Raadsbrief (Raad -8448)
- Factsheet Leeflab (Intern- 95297))
- Factsheet Eenzaamheid (Intern – 95294)

Procesinformatie

Intern overleg

Er heeft intern overleg plaats gevonden met collega adviseurs binnen het Programma Sociaal en Vitaal.

Afstemming met portefeuillehouder

Afstemming met Wethouder van Mierlo heeft per email plaatsgevonden op 28 april 2025.

Directie-advies

B&W voorstel standaard

Communicatie

Regulier

Factsheet

Aanpak eenzaamheid

De gemeente wil eenzaamheid in Almelo verminderen. Zodat meer mensen meedoen in de samenleving en het gevoel hebben dat zij ertoe doen. Bij die aanpak werken we in Almelo samen met veel partijen aan meer bewustwording en (lokale) initiatieven tegen eenzaamheid.

Iedereen kan te maken krijgen met eenzaamheid, van jong tot oud. Het gevoel van 'erbij horen' en 'ertoe doen' is voor ieder mens een basisbehoefte. Eenzaamheid is niet alleen een naar gevoel, het is ook lastig om over te praten. Ook leidt het tot gezondheidsrisico's en minder meedoen in de samenleving. In 2023 voelde 35% van de Almeloërs zich matig eenzaam en 9% ernstig eenzaam (bron: GGD Gezondheidsmonitor).

Eén tegen eenzaamheid

Met het programma 'Eén tegen eenzaamheid' wil de overheid eenzaamheid in Nederland verminderen. Het programma startte in 2018 en richt zich sinds de lancering in 2022 van de vervolgaanpak op mensen van alle leeftijden.

De **drie doelen** van het programma zijn:

1. meer **bewustwording** in de samenleving over eenzaamheid;
2. meer **maatschappelijk initiatief** tegen eenzaamheid;
3. in alle gemeenten een **lokale aanpak** tegen eenzaamheid.

**EEN
TEGEN
EENZAAMHEID**

De lokale coalitie KomErbij Almelo

In 2019 is de lokale coalitie Kom Erbij gestart, een samenwerkingsverband van diverse organisaties in Almelo, die werken aan een gezamenlijke, preventieve en duurzame aanpak van eenzaamheid.

Partners in de lokale coalitie zijn onder meer Avedan Welzijn, Humanitas Maatje De Klup, Ontplooi, Leger des Heils, MensdoorMens, Thuis team Twente, het Noaberhoes en de gemeente. Ketenpartners zijn Cosbo, Sportbedrijf Almelo, Heracles Foundation, Dementie Twente en Mantelzorg Almelo.

Bewustwording

Om meer bewustzijn over eenzaamheid te creëren, zet de lokale coalitie sterk in op bewustwording: het herkennen van signalen van eenzaamheid, het bespreekbaar maken van het onderwerp en het ondernemen van actie. Verder blijft de lokale coalitie initiatieven en activiteiten ondersteunen en interventies doen om de aanpak verder te versterken, effectiever en toekomstbestendig te maken.

Inwoners

- Informatiestands op lokale markten
- Start van de HOI-campagne in november 2024. Een simpel 'hoi' tegen iemand op straat of in de winkel is een klein gebaar dat mensen een warm gevoel geeft en voor wat minder eenzaamheid kan zorgen. Hoi zeggen lijkt iets kleins, maar Zweeds onderzoek toont dat het sociale banden kweekt en welzijn erdoor verbetert
- 3x is 'geluk gedeeld' in de vorm van paaseitjes, bloemen en lichtjes.

Professionals

- Congres EénSamen met meer dan 100 deelnemers: VWS, Dimence, Reclassering Nederland, vrijwilligers en ervaringsdeskundigen. Centrale thema's tijdens congres waren spiraal van eenzaamheid, samenwerken en handlingsperspectief. Ongeveer 25% van de deelnemers sloot zich aan bij de lokale coalitie

Samen één tegen eenzaamheid

Eenzaamheid hangt samen met tal van maatschappelijke vraagstukken, zoals een stevige sociale basis, het verbeteren van de mentale gezondheid, het tegengaan van armoede, de inrichting van de fysieke leefomgeving, het werken aan gezondheidspreventie en het stimuleren van vrijwilligerswerk. Ook zitten de oorzaken van eenzaamheid diep in de haarvaten van de samenleving en er is niet één antwoord op deze opgave. De sleutel tot een oplossing voor eenzaamheid ligt in de samenwerking tussen tal van partijen, die in het dagelijks leven van mensen een rol van betekenis spelen. Maar ook in een klein gebaar voor een ander waarmee iemand het verschil voor een ander kan maken.

Resultaten tot nu toe

Zie volgende pagina voor de resultaten tot nu toe.

Aanpak eenzaamheid

Resultaten tot nu toe

Organisatorisch

- In 2024 hielp een regievoerder de coalitie met duidelijke structurering en planvorming waarmee het werk en de voortgang beter geborgd worden.
- In 2024 lag de focus in het werkplan op zichtbaarheid en verbinding. Met veel publieke aandacht voor activiteiten, zodat de mensen weten wat er te doen is. Daarnaast is ingezet op zichtbaarheid van de partners en de coalitie, zodat inwoners weten waar ze terecht kunnen. De lokale coalitie wil op die manier zowel inwoners als organisaties en activiteiten nog sterker aan elkaar verbinden.

Meer eenzame inwoners bereikt

- Diverse activiteiten als: bingo, wandelingen, kloosterbezoek en kerstmaaltijden hebben geleid tot 70% meer deelnemers. Van 311 naar 530 deelnemers.
- Op de algemene begraafplaats 't Groenedael is een vaste ontmoetingsplek gecreëerd, met een houten prieel dat in september 2024 officieel is geopend. Het aantal betrokken vrijwilligers is uitgebreid van 2 naar 6. Dit heeft tot een hoger aantal bezoekers geleid (530 bezoekers).
- Circa 1.000 kerstkaarten verstuurd aan inwoners uit de doelgroep, met op ruim 700 kaarten een persoonlijke noot van de wethouder.

Factsheet

Leeflab Almelo De Riet

In de wijk De Riet werken inwoners en professionals samen aan nieuwe, preventieve aanpakken die beter aansluiten bij de leefwereld van inwoners, om zo duurzame oplossingen te vinden voor complexe vraagstukken.

In de wijk De Riet stapelen gezondheidsachterstanden en sociale problemen zich op. Bewoners en professionals gaven aan dat bestaande werkwijzen onvoldoende effectief zijn in deze context. Bewoners, professionals, onderzoekers en beleidsmakers werken hierin nauw samen aan vernieuwende, preventieve werkwijzen binnen het sociaal domein. Doel is om beter aan te sluiten bij de leefwereld van buurtbewoners en zo duurzame oplossingen te ontwikkelen voor complexe vraagstukken in de wijk.

Door deze aanpak:

- wordt de sociale infrastructuur in de wijk versterkt,
- vergroten we de veerkracht en zelfredzaamheid van bewoners,
- ontstaat er minder behoefte aan zware en dure zorg,
- krijgen we zicht op wat in de praktijk werkt om een veerkrachtige wijk te bouwen,
- en kunnen succesvolle aanpakken worden opgeschaald naar andere wijken.

Sociale experimenteerruimte in De Riet (2024-2026)

Het Leeflab is een wijkgerichte leer- en experimenteeromgeving in De Riet. Er wordt kleinschalig gestart, geëxperimenteerd en bijgestuurd, met als doel werkzame werkwijzen op te schalen en breder toe te passen.

- Vormgegeven en uitgevoerd door Stichting Erwelzijn in samenwerking met gemeente Almelo, Provincie Overijssel en Saxion.
- In de wijk werken Erwelzijn, beleidsmedewerkers sociaal domein, de wijkregisseur, het wijkteam, Avedan, Beter Wonen, de politie en andere netwerkpartners samen op uitvoeringsniveau.
- Proactieve aanpak: signaleren van kwetsbaarheid en problemen – verbinden – probleem zo snel mogelijk oplossen en gerichte veerkrachtversterking om opvolgende problematiek te voorkomen.

Monitoring

De voortgang van het Leeflab en de lopende experimenten wordt gemonitord door Saxion Hogeschool.

Focuspunten 2025

Samen aan de slag in de wijk met de veerkrachtcoach, veerkrachtbuurtwerker, wijkondersteuner, wijkregisseur, Avedan, wijkteam en netwerkpartners.

Start nieuwe experimenten, waaronder een aanpak om de veerkracht van jongeren te versterken terwijl zij op de wachtlijst staan voor hulpverlening. Doel is escalatie en toename van de hulpvraag te voorkomen.

Uitvoeren van **drie nieuwe straatacties** in De Riet (eerste ronde deur-aan-deurgesprekken). **Tweede ronde gesprekken** (nameting) in de straten waar eerder al gesprekken zijn gevoerd. **Contact onderhouden** met eerder gesproken bewoners. **Samen met inwoners aan de slag** met de signalen die tijdens de gesprekken naar voren komen.

Kennisdeling van leerpunten en werkzame elementen uit het Leeflab. Aandacht voor wat werkt in de praktijk en welke condities nodig zijn om preventief werken écht vorm te geven in het sociaal domein.

Resultaten tot nu toe

Zie volgende pagina voor de resultaten tot nu toe.

Resultaten tot nu toe

Straatacties De Riet

Wat: deur-aan-deur gesprekken met inwoners over leefbaarheid in de wijk.

Wie: Samenwerkend team Erwelzijn, wijkregisseur, Wijkteam, Avedan, Beter wonen en Politie.

- Op dit moment 173 bewoners in 4 straten gesproken.
- Casussen direct opgepakt door wijkteam of doorverwezen.
- De methodiek voor straatacties is overdraagbaar.

Opbrengsten

- Inzicht in knelpunten in de wijk, zoals prikkelstruiken, jongerenoverlast, illegale kamerbewoning en ervaren onveiligheid.
- Signalering van kwetsbaarheid bewoners en escalerende problematiek die eerder niet in beeld was.
- Versterkt professioneel netwerk: samenwerking in één team, zichtbaar resultaat en groeiend vertrouwen bij bewoners.
- Oprichting van een gezamenlijk signaleringsnetwerk.

Sleutelpersonen bij de aanpak in De Riet

Veerkrachtcoach (onderdeel van Wijkteam):

- Signaleert en analyseert op cliëntniveau hoe de veerkracht kan worden versterkt.
- Werkt nauw samen met het wijkteam én de veerkrachtbuurtwerker.

Veerkrachtbuurtwerker (onderdeel van Avedan):

- Ontwikkelt en onderhoudt een aanbod van veerkrachtversterkende interventies in en rond De Riet.
- Signaleert ontbrekend aanbod en werkt aan passende, nieuwe ondersteuning.
- Werkt samen met de veerkrachtcoach voor optimale afstemming tussen aanbod en individuele ondersteuning.

Wijkondersteuner (onderdeel van Avedan):

- Richt zich op het versterken van de leefomgeving en sociale cohesie.
- Bouwt samen met bewoners en partners aan een bewonerssignaleringsnetwerk.
- Draagt bij aan vroegsignalering en preventie van problemen in de wijk.

Versterking preventief beleid

Oplevering 'testversie' Veerkrachtscan

Wat: In 2024 is de testversie van de Erwelzijn Veerkrachtscan gelanceerd (veerkrachtscan.nl).

Opbrengsten

- De veerkrachtcoach van het sociaal wijkteam test de scan in de praktijk met kwetsbare inwoners.
- De scan biedt inwoners inzicht in hun veerkracht en geeft per factor passende adviezen.
- Professionals krijgen handelingsperspectief en een gespreksopening op maat.
- Versterkt de samenwerking tussen zorg en welzijn.
- Verbetert de sociale kaart door koppeling aan lokale hulp en interventies.

Casuïstiek en verbetering uitvoeringsbeleid

Wat: Start met casusgericht werken door de nieuw aangestelde veerkrachtcoach. Signalen uit de praktijk worden systematisch verzameld en gebruikt om samen met beleidsmedewerkers het uitvoeringsbeleid te verbeteren (volgens de PDCA-cyclus).

Opbrengsten

- Signalen uit casussen worden gebruikt om knelpunten in het systeem zichtbaar te maken.
- Bijdrage aan beleidsverbetering en betere aansluiting tussen praktijk en beleid.
- Professionals uit het veld en beleidsmedewerkers komen samen tot systeemverbeteringen!

Raadsbrief ter informatie

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Aan de raad van de gemeente Almelo

Bijlage	Doorkiesnummer	Behandeld door	Datum
	541531		13 mei 2025

Onderwerp

inzicht in inzet en resultaten brede SPUK GALA: ingezoomd op versterking sociale basis: leeflab en eenzaamheid

Geachte leden van de raad,

Op 28 mei 2024 hebben wij u geïnformeerd over de wijze waarop wij uitvoering geven aan uw motie over het verkrijgen van inzicht in de resultaten van de inzet van tijdelijke middelen binnen het sociaal domein (Raad – 2408263). Daarbij hebben wij toegezegd u jaarlijks een zo volledig mogelijk overzicht te bieden van de voortgang en behaalde resultaten.

Daarnaast gebruiken wij graag een tweede moment om u tussentijds te informeren over enkele lopende projecten en thema's binnen het sociaal domein. Deze raadsbrief is daar onderdeel van.

Bijgevoegd treft u twee afzonderlijke factsheets aan over de volgende onderwerpen:

- het project: Leeflab in De Riet
- de aanpak van eenzaamheid

Met deze factsheets willen wij u op een beknopte en toegankelijke manier informeren over de stand van zaken binnen deze thema's. Mocht u vragen hebben of behoefte hebben aan verdere toelichting, dan staan wij daar uiteraard graag voor open. Bekeken zal worden hoe wij in de volgende collegeperiode verder vorm zullen geven aan de wijze van informatievoorziening aan u hierover.

Hoogachtend,
Burgemeester en Wethouders van Almelo,
de secretaris, de burgemeester,

J.H. Dijkstra

R.T.A. Korteland

Collegevoorstel

Onderwerp	Energiestrategie Twente
Eenheid/team	CZ Adviespool
Zaakkenmerk	DCS - 2382810
Documentkenmerk	D/25/743965
Vertrouwelijkheid	Embargo
Portefeuillehouder	G.J. Overmeen-Bakhuis
Datum vergadering	

Toelichting voor de openbare besluitenlijst

In de periode 2020-2021 hebben de Twentse gemeenten en de RES partners, een eerste Regionale Energiestrategie Twente (RES Twente 1.0) opgeleverd en vastgesteld. Met het vaststellen van het nieuwe ruimtelijk beleid van de Provincie Overijssel voor zonnevelden en windturbines vervalt de ruimtelijke inpassing als belangrijk onderdeel van de RES Twente 2.0. Om invulling te geven aan de overige ambities uit de RES 1.0 en door het opstellen van mogelijke scenario's voor decentrale energiesystemen is de Energiestrategie Twente 2.0 opgesteld. Het college heeft besloten in te stemmen met de Energiestrategie Twente 2.0 als intentieverklaring.

Voorgesteld besluit

1. In te stemmen met de Energiestrategie Twente 2.0 (EST) (D/25/743558) als intentieverklaring en daarmee vervolg te geven aan de samenwerking in het kader van de energietransitie, met als belangrijkste punten:
 - o Er wordt gewerkt aan het ontwikkelen van een decentraal energiesysteem dat rechtvaardig, veerkrachtig en toekomstbestendig is.
 - o Taken, rollen en verantwoordelijkheden binnen de samenwerking worden verduidelijkt.
2. De gemeenteraad hierover te informeren via de bijgevoegde brief (D/25/744767).

Inleiding

In de periode 2020-2021 hebben de Twentse gemeenten en de RES partners, een eerste Regionale Energiestrategie Twente (RES Twente 1.0) opgeleverd en vastgesteld. Met het vaststellen van het nieuwe ruimtelijk beleid van de Provincie Overijssel voor zonnevelden en windturbines vervalt de ruimtelijke inpassing als belangrijk onderdeel van de RES Twente 2.0. Om invulling te geven aan de overige ambities uit de RES 1.0 en door het opstellen van mogelijke scenario's voor decentrale energiesystemen is de concept Energiestrategie Twente als Energiestrategie Twente 2.0 eind 2024 voor consultatie aan de RES-partners voorgelegd. De concept EST 2.0 is op 6 december 2024 in

het college besproken (B&W-2410777) en de raad is met een raadbrief (RAAD-2408408) geïnformeerd over de aanbevelingen in deze concept EST 2.0.

De reacties van de RES-partners zijn verwerkt in de Energiestrategie Twente. In het Breed Bestuurlijk Overleg van de RES van 28 maart jl. is afgestemd om deze Energiestrategie Twente 2.0 met de status van intentieverklaring door te geleiden aan colleges van B&W, Gedeputeerde Staten en Dagelijks Bestuur en directies van de RES partners.

Beoogd effect

Met de regionale samenwerking (RES Twente) wordt invulling gegeven aan complexe, gemeentegrensoverschrijdende energievraagstukken.

Argumenten voor

1.1 De Energiestrategie Twente 2.0 wordt als intentieverklaring doorgeleid aan de RES-partners

De partners in de RES Twente zien de meerwaarde van regionale samenwerking en spreken hun intentie uit om samen uitvoering te geven aan de Energiestrategie Twente.

1.2 Van een centraal naar een meer decentraal energiesysteem

Bij het energiesysteem van de toekomst wordt de opwek van duurzame energie en het verbruik ervan veel meer lokaal en regionaal aan elkaar gekoppeld (decentraal). Dit is complex en gaat over gemeentegrenzen heen en vraagt om regie en regionale samenwerking.

1.3 Er moet duidelijkheid komen over rollen, taken en verantwoordelijkheden

Het energiesysteem verandert. Zo gaat de energievoorziening van een centraal naar een meer decentraal systeem. Landelijk is het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) opgesteld. Op provinciaal niveau is onlangs de energievisie opgeleverd. Als Twentse gemeenten trekken we samen op in de EST 2.0 en verduidelijken we de taken, rollen en verantwoordelijkheden. We gaan in gesprek met de provincie over het nog op te stellen uitvoeringsprogramma energie. We volgen de landelijke ontwikkelingen en gaan in gesprek met elkaar over de mogelijke consequenties van de landelijke ontwikkelingen op de EST.

2.1 De Energiestrategie Twente wordt gezien als een uitvoeringsprogramma en wordt daarom niet voor vaststelling voorgelegd aan de gemeenteraad.

De Energiestrategie Twente 2.0 heeft het karakter van een uitvoeringsprogramma waarvoor het college van B&W bevoegd is.

Kantttekeningen

1.1. Een intentieverklaring is een vrijwillige samenwerking, maar niet vrijblijvend

Een intentieverklaring gaat uit van een vrijwillige samenwerking maar dat is niet vrijblijvend. Kennisdeling moet gestimuleerd worden, bijvoorbeeld via een samenwerkingsplatform waar ook partners als Cogas/Coteq en Enexis bij betrokken blijven.

1.2. Bij verschillende RES-partners zijn zorgen rondom onduidelijkheid over de taken, rollen en verantwoordelijkheden

De EST 2.0 heeft geen formele resultaatverplichtingen in zich. Maar er is wel behoefte aan duidelijkheid wat partners van elkaar mogen verwachten. Daarom is afgesproken dat parallel aan het instemmen met de EST zal worden gewerkt aan verduidelijking hiervan alsmede aan het optimaliseren van de samenwerkingsorganisatie.

Kosten, opbrengsten en dekking

Onderdeel van de Energiestrategie Twente 2.0 is een uitvoeringsprogramma voor de jaren 2025 en 2026. De kosten die hieraan verbonden zijn, worden gedekt uit de middelen die hiervoor landelijk beschikbaar zijn gesteld en de personele inbreng per gemeente van maximaal 0,2 FTE per jaar, zoals al eerder overeengekomen.

Uitvoering

Participatie

In het RES-proces met betrekking tot de EST 2.0 heeft participatie plaatsgevonden via een inwonersforum en een meedenktank van stakeholders. Zij hebben los van elkaar advies uitgebracht. In de bijlage van de EST 2.0 zijn de formele reactienota's toegevoegd.

Communicatie met direct betrokkenen

De concept Energiestrategie Twente 2.0 is vooraf besproken met alle betrokken partners, zowel ambtelijk als bestuurlijk.

De gemeenteraden, Provinciale Staten en het Algemeen Bestuur van het Waterschap zijn op meerdere momenten geïnformeerd over de inhoud van de concept Energiestrategie.

Direct nadat een van de gemeenten een besluit heeft genomen, zal er een door de RES-organisatie opgesteld persbericht uitgaan. Inwoners worden geïnformeerd via de website: <https://energiestrategietwente.nl/default.aspx> .

Na vaststelling wordt de voorzitter geïnformeerd en wordt gestart met de uitvoering van het uitvoeringsprogramma 2025-2026, zoals opgenomen in de Energiestrategie Twente.

Bijlage(n)

- Raadsinformatiebrief (D/25/744767)
- Energiestrategie Twente (D/25/743558)
- Persbericht (D/25/2382810)

Procesinformatie**Intern overleg**

Het voorstel is afgestemd met de programmamanager.

Afstemming met portefeuillehouder

Het voortel is afgestemd met wethouder Overmeen-Bakhuis.

Directie-advies

B&W voorstel standaard

Communicatie over het besluit

Embargo totdat alle betrokkenen een besluit hebben genomen

Na besluitvorming door alle betrokkenen komt er een gezamenlijk persbericht dat door de voorzitter van de RES Twente wordt verzonden.

Persbericht

- Ontvanger: Tubantia, RTV Oost, 1Twente
- Afzender: Regionale Energiestrategie Twente (RES Twente)
- Voor toelichting op dit persbericht, neem contact op met: ...

Kernboodschappen:

- De Energiestrategie Twente is een nieuw document dat geschreven is door alle RES-partners
- Wethouders Duurzaamheid van de 14 gemeenten hebben dit samen met de overige RES-partners laten opstellen en beschouwen de EST als een belangrijk document op basis waarvan de intentie wordt uitgesproken om samen verder te werken aan de uitvoering van de energietransitie
- Twente werkt toe naar een robuust decentraal energiesysteem en verkent de aankomende tijd hoe dat eruit kan komen te zien
- De RES gaat niet langer over wind- en zonne-energie, maar monitort nog wel de voortgang in Twente hiervan
- Wat er met de adviezen van het Inwonersforum en de Meedenktank is/wordt gedaan, is terug te vinden in de reactienota's in de bijlagen van de Energiestrategie Twente

Twentse gemeenten werken met dit nieuwe uitvoeringsprogramma samen aan een 'energiesysteem van de toekomst'

Elke regio in Nederland heeft de taak om een Regionale Energie Strategie (RES) op te stellen. Ook RES Twente heeft zo'n plan gemaakt. In de RES 1.0 staan de afspraken die de 14 Twentse gemeenten, provincie Overijssel en Waterschap Vechtstromen hebben gemaakt over onder andere de hoeveelheid op te wekken duurzame energie in de periode tot 2030. De RES 1.0 is in uitvoering, nu is het tijd voor een volgende stap: de **Energiestrategie Twente (EST)**. Dit document is op 28 maart 2025 besproken door de wethouders van de 14 Twentse gemeenten. Hierin blikken de deelnemers aan het samenwerkingsverband RES Twente terug en vooruit. Het uitvoeringsprogramma voor de jaren 2025 en 2026 is een belangrijk onderdeel van het document. Wat gaat Twente de aankomende twee jaar dóén om tot een duurzaam, rechtvaardig, stabiel en toekomstbestendig energiesysteem te komen?

Heden: Gemeenten intensiveren de samenwerking

De Twentse RES-partners vinden het meerwaarde hebben om elkaar ook in de uitvoering van energiebeleid te blijven vasthouden en beschouwen de EST daarom als een belangrijk intentiedocument. Veel vraagstukken waar gemeenten voor staan vereisen een gemeentegrens-overschrijdende blik. Ze zijn vaak zo complex dat het beter is gezamenlijk capaciteit en expertise te organiseren. Dan gaat het bijvoorbeeld om de warmtetransitie in de gebouwde omgeving of de netcongestie-problematiek. Deze opgaven hebben directe gevolgen voor Twentse bedrijven en inwoners van Twente. Er moeten dus snel strategische afspraken en concrete uitvoeringsplannen komen die een antwoord vormen op deze nieuwe uitdagingen.

Vooruitblik: Gemeenten kijken naar de toekomst

De aanvoer, leveringszekerheid en betaalbaarheid van energie zijn -anders dan enkele jaren geleden- geen vanzelfsprekendheden meer. Dat heeft enerzijds te maken met de sluiting van het gasveld in Groningen en gewijzigde geopolitieke verhoudingen, en anderzijds met de capaciteit van de transport- en distributienetwerken. De RES-partners willen samenwerken aan de vormgeving van decentrale energiesystemen, om uiteindelijk minder afhankelijk te worden van de aanvoer van energie van elders en van prijschommelingen op de energiemarkt. We hebben een regionale energiestrategie nodig die niet enkel de focus legt op het opwekken van duurzame energie, maar zich vooral richt op voldoende aanvoer, leveringszekerheid en betaalbaarheid van energie. We zullen breder en integraler naar het energievraagstuk in Twente moeten kijken en ons bij het maken van regionale keuzes niet beperken tot alleen windenergie, zonne-energie en (boven)lokale warmtebronnen.

Energiestrategie Twente

RES Twente

Om dit voor elkaar te krijgen gaan de partners in gesprek over de rol van de RES in de aankomende jaren. Welke afspraken willen de partners in RES-verband aangaan? Hoe gaan Twentse gemeenten gelijkwaardig samenwerken aan een meer decentraal energiesysteem dat rechtvaardig, veerkrachtig en toekomstbestendig is? Dit alles zal de aankomende tijd samen verkend worden.

Terugblik - Drie grote onderwerpen

De Energiestrategie Twente beschrijft ook welke stappen er de afgelopen jaren genomen zijn in de energietransitie. Zo is er vooruitgang geboekt in de plannen voor Twente als warmteregio, met als hoofdfocus een regionaal warmtenet met restwarmte uit fabrieken, zoals Twence, en biogas van boerderijen. Daarnaast zijn er stappen gezet om lokaal eigendom bij energieprojecten te stimuleren. Dit houdt in dat inwoners van Twente op veel plaatsen mede-eigenaar (zullen) zijn van windmolens, zonneparken of duurzame warmte. Ook zijn er samen met Twentse kennisinstellingen innovatieve energie-oplossingen verkend, als onderdeel van de Twentse Energie Agenda.

De regie op wind- en zonne-energie ligt bij de provincie

De RES'en zijn in Overijssel niet langer verantwoordelijk voor de ruimtelijke invulling van opwek van wind- en zonne-energie. De provincie Overijssel heeft vorig jaar de besluitvorming hierover naar zich toe getrokken door het opstellen van nieuwe regels voor zonnevelden en windbeleid.

Overigens blijft het regionale doel van 1,5 TeraWattuur duurzaam opgewekte elektriciteit in 2030 in stand en blijft de RES de voortgang van wind- en zonne-energie in Twente monitoren.

Inbreng van inwoners en betrokkenen

Twente vindt het belangrijk dat de samenleving mee kan praten over duurzame energie en het klimaat en startte daarom in 2022 een grootschalig participatieproces. De RES Twente wilde kennisinstellingen, bedrijven, netbeheerders en een vertegenwoordiging van inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden betrekken bij het opstellen van energiebeleid. Er is een Inwonersforum opgericht, die bestond uit 100 gelote Twentse inwoners. Ook is er de Meedenktank gevormd, die bestond uit vertegenwoordigers van belangenorganisaties uit Twente die relevant zijn in de energietransitie.

Het Inwonersforum en de Meedenktank kwamen los van elkaar met een advies. Bestuurders van de partnerorganisaties van de RES spraken af deze als 'zwaarwegende adviezen' mee te nemen. Als bijlage aan de EST zijn formele reactienota's toegevoegd. Hierin leggen vertegenwoordigers van de regio voor elk advies van de inwoners en

Energiestrategie Twente

RES Twente

betrokkenen uit of en hoe dit advies wordt meegenomen door RES Twente of is doorgezet naar andere organen.

Wat is de RES Twente?

Als onderdeel van het Nationaal Programma Regionale Energie Strategieën (NPRES) zijn 30 regio's aan de slag om bij te dragen aan het Nationale Klimaatakkoord. Twente is één van de 30 regio's die zich bezighoudt met deze opgave. Het is een samenwerkingsverband tussen de 14 Twentse gemeenten, Provincie Overijssel, waterschap Vechtstromen en netbeheerders Tennet, Enexis en Cogas/Coteq. Daarmee dragen we in Nederland gezamenlijk bij aan de klimaatdoelstellingen.

Meer lezen?

Het document Energiestrategie Twente is te vinden op de website: restwente.nl.

Energiestrategie Twente

RES Twente

Samen stappen maken
Energiestrategie Twente

2 april 2025

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Inleiding	7
Samenvatting afspraken en leeswijzer	9
1. Het RES-proces	11
1.1 RES als samenwerkingsverband	11
1.2 RES Twente 1.0	11
1.3 RES 2.0 en gang van zaken	11
1.4 Energiestrategie Twente 2.0	11
1.5 Status Energiestrategie Twente 2.0	12
2. Afspraken Energiestrategie Twente	14
2.1 Reikwijdte en opgave	14
2.2 Samenwerkingsafspraken	14
2.3 Samenwerking bij uitvoeringsvraagstukken	14
3. Uitvoeringsprogramma 2025-2026	17
3.1 Acties die volgen uit de Energiestrategie Twente	17
3.2 Acties die volgen uit de RES Twente	18
Bijlage A Voortgang uitvoering RES Twente 1.0	22
A1 Voortgang grootschalige opwek hernieuwbare elektriciteit	24
A1.1 Provinciaal wind- en zonbeleid	24
A1.2 Gerealiseerde opwek	24
A2. Energie-infrastructuur	25
A2.1 Elektriciteit	25
A2.1 Aardgasnet	25
A3. Voortgang warmtetransitie	26
A3.1 Ontwikkeling van een Regionaal Warmtenet Twente	27
A3.2 Opwek biogas/groengas	27
A4. Voortgang communicatie en participatie	28
A4.1 Informeren van onze omgeving	28
A4.2 Betrekken van onze samenleving	28
A5. Voortgang lokaal eigendom	30
A5.1 Beleidsmatige verankering	30
A5.2 Lokale initiatieven	30
A5.3 Samenwerkingsmogelijkheden	30
A6. De Twentse Energie Agenda	31
A6.1 Voortgang en samenwerkingsverbanden	31
Bijlage B Reactienota adviezen Inwonersforum	34
Bijlage C Reactienota adviezen Meedenktank	46

Voorwoord

De afgelopen jaren werden de gevolgen van klimaatverandering steeds duidelijker. De steeds vaker voorkomende hevige regenbuien en extreme droogte hebben niet alleen een grote impact op onze manier van leven, maar ook op die van onze kinderen en kleinkinderen. Juist voor hen is het belangrijk dat we nu hard blijven werken om onze mooie regio ook in de toekomst leefbaar te houden.

In 2021 stelden we de Regionale Energiestrategie Twente 1.0 vast. In onze RES 1.0 formuleerden we onze doelen voor 2030. We stelden als doel in Twente om gezamenlijk minimaal 1,5 TWh aan duurzame elektriciteit op te wekken alsook de koers uit de Regionale Structuur Warmte te realiseren. Sindsdien hebben we in alle gemeentes van onze regio zowel ambtelijk als bestuurlijk hard gewerkt om deze doelen te realiseren.

Sinds 2021 is er wereldwijd veel gebeurd, zo ook op het gebied van energie en de energietransitie. Daarom maken we in dit document de balans op en kijken we verder dan het opwekken van elektriciteit door middel van zon en wind. Dit vereist een bredere insteek dan de ambities zoals deze in de RES 1.0 zijn gepresenteerd.

Voor ons ligt een forse opgave. De ontwikkeling van decentrale energiesystemen en het realiseren van een afname van de CO₂-uitstoot gaat veel van ons vragen, maar biedt ook kansen voor onze inwoners en ondernemers. We zijn het in Twente niet altijd eens over de uitvoering van deze opgave, maar met dit document bieden we een basis om te verkennen hoe we vanuit een gezamenlijk belang ons toekomstig energiesysteem kunnen ontwerpen. Omdat we het belangrijk vinden om elkaar als RES-partners daarbij vast te houden, blijven we ons inzetten voor het versterken van de regionale samenwerking. We kunnen onze ambities namelijk alleen realiseren door samen te werken.

We zijn er nog niet, maar met deze Energiestrategie Twente zetten we een belangrijke stap in de goede richting. Graag blijven we met u in gesprek en werken we samen aan de uitvoering van deze plannen.

Namens de Regionale Energiestrategie Twente,

Harry Scholten
Wethouder Hof van Twente
Voorzitter RES-Twente

In de RES Twente werken energiecoöperaties, ambtenaren, en bestuurders van de 14 Twentse gemeenten al jaren samen aan opwek, opslag en levering van duurzame energie op eigen grond.

De Energiestrategie Twente is gerealiseerd in opdracht van de Twentse gemeenten, Waterschap Vechtstromen en provincie Overijssel in samenwerking met Enexis, Cogas en Coteq.

Inleiding

Van RES 2.0 naar Energiestrategie Twente

Na het vaststellen van de RES 1.0 in juli 2021 is er door de RES-partners in Twente gewerkt aan het opstellen van een concept RES 2.0. Daarbij zijn veel afspraken uit de RES 1.0 voortvarend opgepakt en omgezet in acties. Er is vooruitgang geboekt in de uitwerking van afspraken over Twente als warmteregio, lokaal eigendom en de Twentse Energie Agenda.

Met betrekking tot de afspraken over wind- en zonne-energie kwam een blijvend verschil van inzicht aan de oppervlakte tussen de RES-partners in Twente, met name over de invulling van de afspraak om te streven naar een verhouding 60% windenergie en 40% zonne-energie.

Dat verschil van inzicht heeft niet geleid tot aanpassing van de doelen voor duurzame opwek uit de RES 1.0. In juli 2023 heeft de Provincie Overijssel de regie genomen op de invulling van het streven naar 60% windenergie door het vaststellen van nieuw ruimtelijk beleid voor windenergie. In september 2023 werd dit gevolgd door provinciale regie op het ruimtelijk beleid voor zonnevelden, overigens als uitwerking van nieuw landelijk beleid voor zonnevelden. Over deze ingrepen van de Provincie Overijssel wordt door de RES-partners verschillend gedacht, maar de consequentie is wel glashelder: er kunnen geen besluiten meer worden genomen in de RES 2.0 over wind- en zonne-energie, omdat die besluiten immers al door de Provincie Overijssel zijn genomen.

Als uitvloeisel van deze ontwikkelingen is de vraag aan de orde gekomen of er nog wel een RES 2.0 moet worden opgesteld en ook de vraag of het samenwerken in RES-verband nog nuttig is. De Twentse RES-partners vinden van wel, vanwege de volgende redenen:

- Omdat er waardevolle afspraken in de RES 1.0 staan waar we gezamenlijk invulling aan willen blijven geven: Twente als warmteregio, lokaal eigendom en de Twentse Energie Agenda. Bij deze onderwerpen is het belangrijk om in een volgende fase te verkennen hoe we de samenwerking het beste vorm kunnen geven.
- Omdat er de afgelopen jaren vraagstukken op de RES-partners zijn afgekomen die een gemeentegrens-overschrijdende blik vereisen en die zo complex zijn dat het nuttig is gezamenlijk capaciteit en expertise te organiseren. Dan gaat het bijvoorbeeld om de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en om de netcongestie-problematiek. Ook op deze onderwerpen is het van belang te verkennen hoe we in samenwerking meer slagkracht kunnen ontwikkelen.
- Omdat de aard van het energievraagstuk anders is dan ten tijde van het opstellen van de RES 1.0. De aanvoer, leveringszekerheid en betaalbaarheid van energie zijn -anders dan enkele jaren geleden- geen vanzelfsprekendheden meer. Dat heeft enerzijds te maken met de sluiting van het gasveld in Groningen en gewijzigde geopolitieke verhoudingen, en anderzijds met de capaciteit van de transport- en distributienetwerken. Er zijn directe gevolgen voor Twentse bedrijven en voor de inwoners van Twente. Het is dan belangrijk om tot nieuwe strategische afspraken te komen die een antwoord vormen op deze

nieuwe uitdagingen. Een regionale energiestrategie die niet enkel de focus legt op het opwekken van duurzame energie, maar zich vooral richt op voldoende aanvoer, leveringszekerheid en betaalbaarheid van energie. We willen daarom in Twente werken aan het vormgeven van decentrale energiesystemen, met als doel om uiteindelijk minder afhankelijk te worden van de aanvoer van energie van elders, minder afhankelijk van de uitbouw van het transport- en distributienetwerk en van prijschommelingen op de energiemarkt.

We richten ons op het *verkennen* van nieuwe strategische afspraken én van de mogelijkheden om tot *gezamenlijke uitvoering* van energiebeleid te komen. De budgetten die landelijk, via het Nationaal Programma RES (NPRES) en het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) beschikbaar worden gesteld, zetten we in om tot gezamenlijke uitvoering van energiebeleid te komen. Daarnaast draagt elke gemeente bij in personele capaciteit, zoals reeds afgesproken in de startnota RES. Daarmee ontstaat er een gezamenlijk uitvoeringsprogramma dat gericht is op regionale beleidsdoelen. We spreken daarom nu over een *Energiestrategie Twente*, waarmee we markeren dat er geen RES 2.0 meer komt.

Samenvatting afspraken en leeswijzer

- De ruimtelijke invulling en uitvoering van de grootschalige opwek van elektriciteit uit wind en zon maken geen onderdeel meer uit van de afspraken die in RES-verband worden gemaakt. Wel blijft het regionale beleidsdoel van 1,5 TWh duurzaam opgewekte elektriciteit in 2030 in stand en monitoren we in RES-verband de voortgang van wind- en zonne-energie in Twente.
- We maken daarom geen RES 2.0, maar een *Energiestrategie Twente*. We willen breder en integraler naar het energievraagstuk in Twente kijken en ons bij het maken van regionale keuzes niet beperken tot alleen windenergie, zonne-energie en (boven)lokale warmtebronnen.
- We maken daarom in 2025 en 2026 scenario's voor het ontwikkelen van decentrale energiesystemen in Twente.
- We herijken de samenwerkingsafspraken in RES-verband om een gelijkwaardige samenwerking in de toekomst zo goed mogelijk te borgen:
 - » Geen van de RES-partners voert regie op naleving of invulling van afspraken.
 - » We maken geen regionale afspraken over onderwerpen waarop één van de RES-partners of de rijksoverheid regie claimt.
 - » We richten ons niet op het afspreken van nieuwe beleidsdoelen, maar op het gezamenlijk ontwikkelen van instrumentaria voor uitvoering van energiebeleid. Alle RES-partners dragen bij aan het gezamenlijk ontwikkelen.
 - » De RES-partners zijn niet op voorhand gebonden aan het resultaat van het gezamenlijk ontwikkelen, maar bepalen voor ieder resultaat afzonderlijk of zij dat overnemen.
- We onderzoeken hoe we gezamenlijk en effectief tot uitvoering van energiebeleid kunnen komen op de thema's:
 - » Warmtetransitie
 - » Netcongestie-oplossingen
 - » Lokaal eigendom
- We stellen daarvoor een uitvoeringsprogramma 2025/2026 vast.

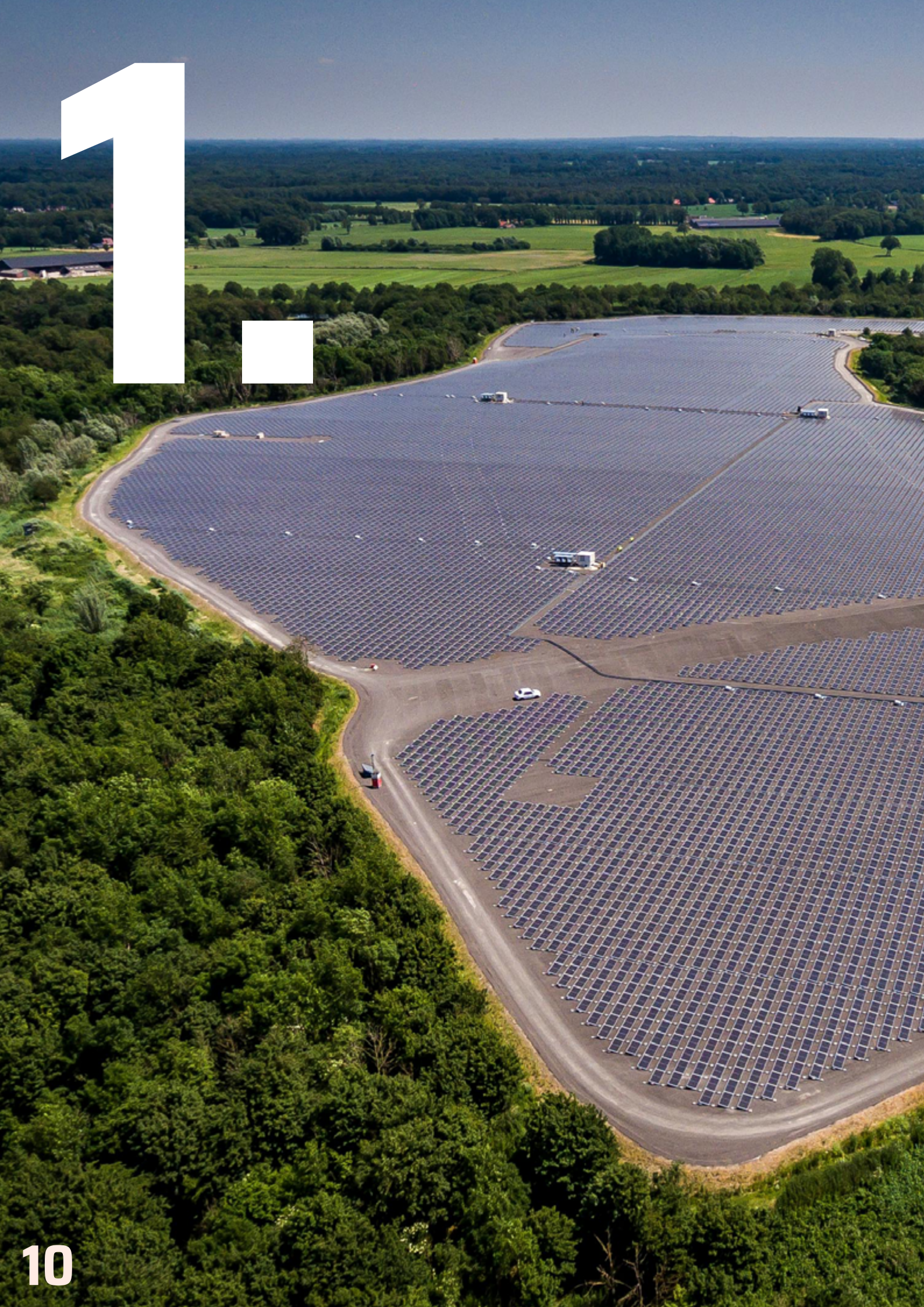
In hoofdstuk 1 schetsen we het RES-proces en de doorstart naar een Energiestrategie Twente. In hoofdstuk 2 gaan we in op de reikwijdte van de Energiestrategie Twente, de herijking van samenwerkingsafspraken en op afspraken over de verkenning van een samenwerking. Hoofdstuk 3 is het uitvoeringsprogramma van de Energiestrategie Twente voor de jaren 2025 en 2026.

In Bijlage A geven we weer welke stappen er de afgelopen jaren genomen zijn om invulling te geven aan de RES 1.0. Bijlage A is daarmee te beschouwen als een voortgangsrapportage en verantwoording van activiteiten. Bijlage B is een formele reactienota op de adviezen van het Inwonersforum en bijlage C een reactienota op de adviezen van de Meedenktank.

Energiecoöperatie Uskoud bestaat uit een groep boeren die biogas produceren en leveren door mest te vergisten, omdat zij hun bedrijfsvoering willen verduurzamen. Het initiatief is ontstaan via de stichting Energieneutraal Noord-Deurningen.

1

1. Het RES-proces

De Regionale Energie Strategieën zijn opgezet om invulling te geven aan een (beperkt) deel van het Klimaatakkoord. De opgave die volgt uit het Nationaal Programma RES is om in 2030, met 30 RES regio's gezamenlijk, zorg te dragen voor 35 TeraWattuur duurzaam opgewekte elektriciteit uit grootschalige wind- en zonne-energieprojecten op land. Het tweede deel van de opgave is om met een Regionale Structuur Warmte (RSW) bij te dragen aan de warmtetransitie in de gebouwde omgeving. Daar wordt mee bedoeld dat de RES-regio's onderzoeken welke bovenlokale en lokale warmtebronnen beschikbaar zijn en hoe we die warmtebronnen kunnen benutten voor het verwarmen van gebouwen.

Naast deze opgaven uit het NP RES, staat het de RES-regio's uiteraard vrij om andere thema's uit het energiedomein te betrekken bij het RES-proces, voor zover die passen in het Klimaatakkoord en de periode tot 2030.

De uitgangspunten van het RES-proces zijn:

- Er is sprake van een gelijkwaardige samenwerking tussen decentrale overheden: provincie, gemeenten en waterschappen.
- De RES-partners zijn aan de regionale doelen gebonden door 'zelfbinding'. Daar wordt mee bedoeld dat gemeenteraden, Provinciale Staten en Algemeen Bestuur van het waterschap de RES vaststellen, zodat de RES-afspraken bindend worden als onderdeel van het eigen beleid van gemeenten, provincie of waterschap. *Bij het vaststellen* van regionale doelen moet rekening worden gehouden met lokaal draagvlak en de beschikbare energie-infrastructuur. Netbeheerders en maatschappelijke organisaties zijn daarom partners in het RES-proces.
- Iedere twee jaar tot 2030 kunnen afspraken uit de RES 1.0 worden herzien of herijkt als daar goede redenen voor bestaan. Ook kunnen (nieuwe) ruimtelijke kaders worden vastgesteld na de RES 1.0. In dat geval wordt een RES 2.0 of 3.0 gemaakt.

1.1 RES als samenwerkingsverband

Naast een proces is de RES ook een samenwerkingsverband van decentrale overheden. In Twente werken in de RES 14 gemeenten, de Provincie Overijssel en Waterschap Vechtstromen samen, aangevuld met de netbeheerders Enexis en Cogas/ Coteq. De landelijke netbeheerders (TenneT en Gasunie) en maatschappelijke organisaties zijn wel betrokken, maar staan iets meer op afstand. Veiligheidsregio Twente is als organisatie ook betrokken in het kader van een veilige energietransitie. Het samenwerkingsverband van decentrale overheden kan ook worden benut voor andere opgaven dan die op dit moment in het NP RES zijn opgenomen. Nu de RES-doelen voor 2030 bepaald zijn, is een mogelijke volgende stap om in gezamenlijkheid uitvoering te geven aan deze doelen. Veel RES-regio's doen dat al en ook in Twente is het zinvol om de rol en positie van de RES-samenwerking bij uitvoering van beleid te verkennen.

1.2 RES Twente 1.0

De RES Twente 1.0 is in juli 2021 door vrijwel alle RES-partners¹ vastgesteld. In de RES Twente 1.0 zijn de volgende afspraken gemaakt:

- Om in Twente 1,5 TWh hernieuwbare elektriciteit op te wekken met wind- en zonne-energie in 2030;
- Daarbij te streven naar een energiemix met 60% windenergie en 40% zonne-energie;
- Om Twente te positioneren als warmteregio, met als belangrijke stappen:
 - » Samen te werken bij de ontwikkeling van een regionaal warmtenet Twente;
 - » Samen te werken bij het beschikbaar maken van biogas en groengas;
- Om minimaal 50% lokaal eigendom van alle duurzame energieprojecten als uitgangspunt te nemen;
- In de Twentse Energie Agenda samen te werken aan innovatieve ontwikkelingen, kennisopbouw en energie-gerelateerde arbeidsmarktvaagstukken.

1.3 Concept RES 2.0 en gang van zaken

De afgelopen periode is gewerkt aan een concept-RES Twente 2.0. Dit document betrof een tussenrapportage voor NPRES. Een RES Twente 2.0 was nodig om ruimtelijk invulling te geven aan de afgesproken doelen voor windenergie en zonnevelden in Twente. In de RES 1.0 waren wel afspraken gemaakt over het volume van duurzame elektriciteitsopwekking in Twente in 2030, maar was niet bepaald in welke gemeente, op welke locaties en onder welke condities dat mogelijk is.

In juli 2023 heeft het college van Gedeputeerde Staten van Overijssel nieuw voorgenomen windbeleid vastgesteld. Dat voorgenomen windbeleid is vervolgens uitgewerkt in het *Provinciaal Programma Energiestrategie* en in *Instructieregels* in de *Omgevingsverordening Overijssel*. Voor zonnevelden heeft het college van GS van Overijssel nieuw voorgenomen beleid vastgesteld in september 2023. Ook het ruimtelijk beleid voor zonnevelden is uitgewerkt in *Instructieregels* die onderdeel uitmaken van de *Omgevingsverordening Overijssel*.

De gang van zaken heeft tot gevolg dat de ruimtelijke kaders voor wind- en zonne-energie in Twente geen onderdeel meer uitmaken van het RES-proces. De ruimtelijke kaders zijn vastgesteld door de Provincie Overijssel en niet op basis van onderlinge afspraken in RES-verband. Daarmee vervalt de grondslag voor de RES 2.0 zoals we ons die hadden voorgenomen (ruimtelijke invulling van de regionale beleidsdoelen voor zon en wind).

1.4 Energiestrategie Twente

Niet alle RES-partners kijken op dezelfde wijze naar de provinciale regie op windenergie en zonnevelden. Een aantal RES-partners ziet de provinciale regie op windenergie en zonnevelden als een inbreuk op de uitgangspunten van het RES-proces. Dat heeft bij een aantal Twentse RES-partners het vertrouwen in het RES-proces ondermijnd. Er zijn nieuwe samenwerkingsafspraken nodig om in de toekomst constructief samen te werken op klimaat- en energithema's. Echter, een aantal gemeenten heeft

¹ De gemeente Rijssen-Holten heeft de RES Twente 1.0 niet vastgesteld.

goede afspraken kunnen maken binnen de nieuwe ruimtelijke kaders. Verder is het de afgelopen jaren helder geworden dat het geen goed idee is om eenzijdig naar elektriciteitsopwekking uit wind en zon te kijken, of eenzijdig naar de mogelijkheden voor bovenlokale warmteprojecten. Alleen al de congestieproblematiek maakt duidelijk dat een bredere, systemische benadering nodig is om als regio tot een effectieve strategie te komen. Zo zien we bij het vraagstuk van netcapaciteit een sterke wisselwerking tussen elektriciteit, warmte en hernieuwbaar gas. Ook zien we dat disbalans in vraag en aanbod van energie directe gevolgen heeft voor andere beleidsterreinen: de lokale economische ontwikkeling, het sociaal-economische domein, de woningbouwopgave, het vestigingsklimaat. We willen strategisch nadenken over oplossingen die impact hebben op het totale energiesysteem in Twente en daar horen nieuwe afspraken bij over de reikwijdte van onze gezamenlijke energiestrategie.

De Regionale Energie Strategie is daarnaast in ander vaarwater gekomen. Ook nu de grootschalige opwek van elektriciteit uit wind en zon niet meer in RES-verband wordt uitgewerkt, willen we invulling geven aan de overige ambities uit de RES 1.0. Dan gaat het niet meer om sturen op harde kwantitatieve doelen, maar om het zoeken naar een effectieve krachtenbundeling op de onderwerpen 1) warmtetransitie, 2) energie-infrastructuur, 3) lokaal eigendom, 4) kennisopbouw en 5) innovatie. Ook daar horen nieuwe (samenwerkings)afspraken bij.

Met dit document '*Energiestrategie Twente*' geven wij invulling aan deze nieuwe samenwerkingsafspraken. Uiteraard werken we binnen het kader van het NP RES, maar we kijken breder dan voorheen naar de opgave die er ligt in Twente voor de energietransitie. We maken afspraken over uitvoering van beleid en leggen elkaar geen beleidsdoelen op. We spreken daarvoor duidelijke uitgangspunten van samenwerking af.

De regionale samenwerking in de EST heeft meerwaarde, omdat:

- Het is effectief en efficiënt om gezamenlijke capaciteit en expertise te organiseren. De energietransitie vraagt om veel inzet van gemeenten, provincie, waterschap en alle lokale en regionale partijen. Het Rijk richt zich op het regionale schaalniveau om hier via de RES-samenwerking invulling aan te geven. De financieringsstromen zijn daarop afgestemd.
- Bij het energiesysteem van de toekomst wordt de opwek van duurzame energie en het verbruik ervan veel meer lokaal en regionaal aan elkaar gekoppeld (decentraal). Dit is complex, gaat over gemeentegrenzen heen en vraagt om regie en regionale samenwerking.
- Het is belangrijk om in onderling overleg te bepalen hoe we de lokaal opgewekte energie lokaal of regionaal gebruiken, ondanks dat de uitwerking van de afspraken over windturbines en zonnepanelen geen onderdeel meer uitmaken van de EST. Vooral gemeenten met een hoog verbruik en weinig opwekpotentieel kunnen dit niet alleen organiseren. Daarvoor is het regionale schaalniveau nodig.
- Lokaal eigenaarschap en zeggenschap over de energievoorziening draagt bij aan de betaalbaarheid, energiezekerheid en acceptatie. Energiecoöperaties hebben daarvoor financiering en expertise nodig. Regionaal werken zij samen om kosten en risico's te delen. Daarbij zoeken zij de samenwerking met de RES Twente om hiervoor regionaal uniforme kaders te ontwikkelen om de positie van lokale coöperaties te versterken.

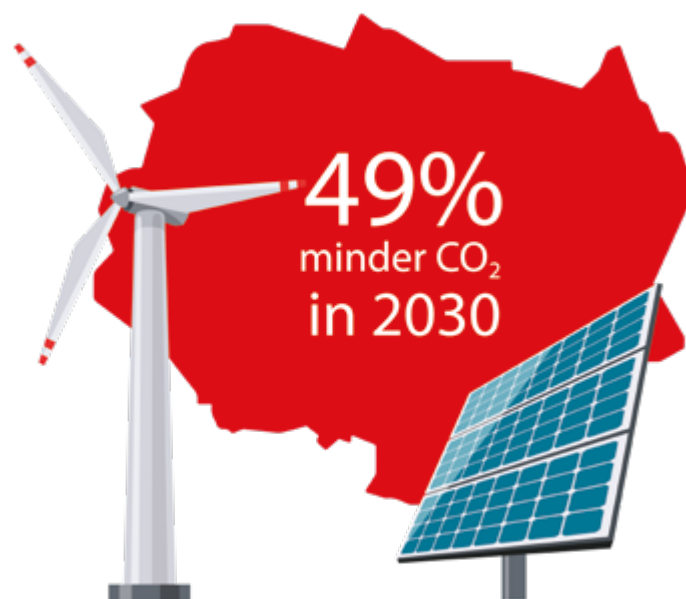
- De opslag van duurzame energie, daar waar vraag en aanbod bij elkaar komen, vermindert het transport van energie en voorkomt overbelasting van het net. Dit vraagt om regionale en lokale regie.

1.5 Status Energiestrategie Twente

We zien de Energiestrategie Twente als een uitvoeringsprogramma van de beleidsdoelen en om scenario's te ontwikkelen voor de Twentse energieopgave na 2030. Aan de RES-partners wordt gevraagd om de uitgangspunten van het programma te onderschrijven én de bereidheid te verankeren om in een uitvoeringsprogramma samen te werken.

De Energiestrategie Twente bevat geen concrete afspraken die vertaald moeten worden naar een Omgevingsplan. Om die reden is een plan-MER niet nodig voor de Energiestrategie Twente en is het ook niet zinvol dit document ter inzage te leggen. We volstaan met vaststelling door colleges, Gedeputeerde Staten en Algemeen bestuur van Waterschap Vechtstromen.

Aan de netbeheerders -Enexis en Cogas/ Coteq- wordt nadrukkelijk gevraagd zich als partner aan de Energiestrategie Twente te verbinden. De netbeheerders zijn een gewaardeerde en noodzakelijke partner in de uitvoering van de afspraken uit de RES 1.0. Om die reden worden zij verzocht in te stemmen met de Energiestrategie Twente.

“

Er zijn nieuwe
samenwerkingsafspraken
nodig om in de toekomst
constructief samen te
werken op klimaat- en
energiethema's.”

Bron afbeelding: Geraadpleegd op 4 september 2024, van
nieuweenergieoverijssel.nl/werkplaats

2. Afspraken Energiestrategie Twente

2.1 Reikwijdte en opgave

Op dit moment is de uitbouw van de energie-infrastructuur een grote bottleneck in de energietransitie. Het gaat al geruime tijd niet meer om de beschikbaarheid van voldoende hernieuwbare opwekcapaciteit, maar om de vraag hoe we de beschikbare energie op het juiste moment bij energievragers kunnen krijgen tegen aanvaardbare maatschappelijke kosten.

Een (sub)regionale afstemming van de vraag en het aanbod van energie, in de vorm van decentrale energiesystemen, kan de druk op de energie-infrastructuur verminderen. De noodzaak om aan decentrale energiesystemen te werken wordt onderbouwd in het *Nationaal Plan Energietransitie* (NPE). Decentrale energiesystemen zijn in het NPE een belangrijk element voor het bereiken van een CO₂-vrije energievoorziening in 2050.

Het is nodig om decentrale energiesystemen op (sub)regionale schaal te ontwikkelen, omdat het energiesysteem per definitie gemeentegrenzen overschrijdt. Het gaat er bij een decentraal energiesysteem om het systeem, met al haar onderlinge afhankelijkheden, zo in te richten dat er op regionale (of sub-regionale) schaal een zo goed mogelijke balans ontstaat tussen vraag en aanbod van energie. Dit uiteraard met aandacht voor een veilige en fijne leefomgeving. Zo vormen zich als het ware 'energie-eilanden'. De ontwikkeling van veerkrachtige decentrale energiesystemen maakt ons minder afhankelijk van (het tempo van) de uitbouw van de energie-infrastructuur, van de aanvoer van energie van elders en van beleidskeuzes die op nationaal niveau worden gemaakt. Om strategische keuzes te maken worden alle elementen van het energiesysteem in ogenschouw genomen. De karakteristieken en mogelijkheden van de regio bepalen de inrichting van het energiesysteem.

We spreken in de Energiestrategie Twente daarom af om de komende twee jaar scenario's te ontwikkelen voor de vormgeving van decentrale energiesystemen in Twente. Deze scenario's laten zien hoe vraag en aanbod van elektriciteit, warmte, hernieuwbaar gas en biobrandstof in Twente optimaal op elkaar kunnen worden afgestemd, voorzien van een overzicht van de beleidskeuzes die voor realisatie van de scenario's nodig zijn. We sluiten bij het ontwikkelen van de scenario's aan bij de *pMIEK* en de *Energievisie* die onder verantwoordelijkheid van de Provincie Overijssel zijn opgesteld en vastgesteld. Dat betekent concreet dat we -waar mogelijk- op basis van de provinciale *Energievisie* scenario's voor Twente uitwerken en dat we ervoor zorgdragen dat er geen tegenstrijdigheden tussen de *Energievisie* en de Twentse scenario's ontstaan.

Deze aanpak sluit aan bij de op 19 december 2024 vastgestelde *Interbestuurlijke Samenwerkingsagenda Energiesysteem*, die moet leiden tot nieuwe interbestuurlijke afspraken over de energietransitie voor de periode 2030-2050. Deze agenda is vastgesteld op landelijk niveau door het Rijk, IPO, VNG en netwerkbeheerders.

2.2 Samenwerkingsafspraken

Het is belangrijk om als RES-partners naar elkaar uit te spreken dat de samenwerking in de toekomst ook daadwerkelijk een gelijkwaardige samenwerking is. Dat betekent concreet dat, als de RES-partners in de toekomst gezamenlijk regionale afspraken maken, de afzonderlijke RES-partners ook zelf verantwoordelijk zijn voor naleving en (ruimtelijke) invulling van deze afspraken. We gaan uit van het principe van zelfbinding en daarmee ook van de eigen verantwoordelijkheid van RES-partners voor naleving en invulling van gemaakte afspraken. Met het begrip zelfbinding wordt bedoeld dat regionale afspraken door de afzonderlijke gemeenten, de Provincie en het Waterschap worden vastgesteld als onderdeel van het eigen beleid. Regie van één van de RES-partners op naleving en invulling van regionale afspraken is daarbij niet aan de orde. Het is de taak van gemeenteraden, Provinciale Staten en AB van het Waterschap om te bewaken dat de afspraken worden nageleefd en ingevuld.

We gaan in RES-verband als 'coalition of the willing' met elkaar samenwerken, maar niet vrijblijvend. Het samenwerken als 'coalition of the willing' betekent concreet dat we elkaar geen beleidsdoelen opleggen, maar gezamenlijk 'producten' ontwikkelen. Een product kan bijvoorbeeld een regionale visie zijn, gezamenlijk beleid, een project, beleidsinstrumentarium, een uitvoeringsorganisatie, een communicatiestrategie, een lobby-traject, et cetera. De RES-partners maken uiteindelijk zelf de keuze of ze een gezamenlijk ontwikkeld 'product' overnemen, of niet. Het gezamenlijk ontwikkelen betekent niet dat partners ook op voorhand aan het resultaat daarvan gebonden zijn.

Met niet vrijblijvend bedoelen we het uitgangspunt dat alle samenwerkingspartners bijdragen aan het gezamenlijk ontwikkelen door naar vermogen menskracht en middelen in te zetten. De concrete bijdrage van alle partners wordt jaarlijks in een jaarplan afgesproken. Vanaf 2025 wordt een jaarplan en begroting voor uitvoering van de Energiestrategie Twente vastgesteld in het Opdrachtgeversoverleg.

Voor een goedwerkende samenwerking is het noodzakelijk dat bij alle partners duidelijk is over welke thema's de samenwerking gaat en zo mogelijk ook waar de samenwerking niet over gaat. Onder paragraaf 3.1 staat op welke thema's de regionale samenwerking bij uitvoering van RES-afspraken wordt verkend. Daarnaast zijn er voor de uitvoering afspraken nodig over de rollen, taken en verantwoordelijkheden van de partners. De voorgenoemde verkenningen moeten daarover duidelijkheid gaan bieden.

2.3 Samenwerking bij uitvoeringsvraagstukken

Bij een aantal onderwerpen uit de EST is het aan de orde om gezamenlijk organisatie- en slagkracht te ontwikkelen. Hoe we dat doen, met welke RES-partners en in welke structuur we dat willen gieten, is geen uitgemaakte zaak. We willen daarom onderzoeken of de RES-partners kennis en capaciteit kunnen bundelen in Twente, en zo ja, in welke vorm dat kan. De drie onderwerpen staan hieronder beschreven:

Warmtetransitie in de gebouwde omgeving

Op dit moment is de benodigde kennis en capaciteit verspreid over de 16 RES-partners en de stakeholders, waarbij de vraag zich opdringt of dat

gezaamenlijk niet efficiënter te organiseren is. Collectieve warmtesystemen vallen deels binnen het domein van het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie (NPRES) en deels binnen het domein van het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW). Ook dat is niet efficiënt. De Warmtewet vraagt verder om publieke marktordening en rolneming van publieke partijen, waarbij het mogelijk waardevol is die rolneming in regionaal verband vorm te geven. We willen daarom verkennen of een gezamenlijke organisatie voor de warmtetransitie in Twente tot de mogelijkheden behoort, en zo ja, in welke vorm dat kan. Uiteraard nemen we de initiatieven, die verschillende RES-Partners en de *Twente Board* al genomen hebben, mee in deze verkenning.

Netcongestie-oplossingen

Inmiddels is de omvang van de netcongestieproblematiek overal zichtbaar: de vraag wat (decentrale) overheden zelf kunnen doen om oplossingen te ontwikkelen voor netcongestie is urgent. Het belemmert immers de voortgang op tal van belangrijke opgaven zoals de woningbouwopgave, maar ook de verduurzaming van de bedrijven, de mobiliteit en de gebouwde omgeving. Er zijn geen eenvoudige oplossingen; het gaat vaak om het ontwikkelen van complexe, kostbare en tijdrovende projecten, zoals energy hubs, elektriciteitsopslag, vraagsturing, conversie van elektriciteit.

We willen onderzoeken hoe de RES-partners efficiënt kunnen samenwerken bij het ontwikkelen van oplossingen voor netcongestie. Uiteraard nemen we de initiatieven, die verschillende RES-partners al genomen hebben, mee in deze verkenning. We zoeken hierbij aansluiting bij de *Twente Board* om samen te werken met het regionale bedrijfsleven. Ook verkennen we hier de eventuele meerwaarde en kansen van grensoverschrijdende samenwerking met Duitsland, met name waar het gaat om de energie-infrastructuur voor waterstof.

Lokaal eigendom

De afgelopen jaren is het in RES-verband vooral gegaan over verankering van lokaal eigendom in het beleid van (decentrale) overheden. In een volgende fase is het van belang ervoor zorg te dragen dat lokaal eigendom zowel bij elektriciteit als bij warmteprojecten ook daadwerkelijk van de grond komt. Om als ontwikkelaar of mede-ontwikkelaar op te treden moeten bewonersgroepen de beschikking hebben over eigen vermogen, financieringsinstrumentarium, ontwikkelexpertise en -ervaring. Het uitgangspunt daarbij is dat een samenwerkingsverband van lokale energie-initiatieven en (decentrale) overheden de beste garanties biedt dat de benodigde expertise en financiering structureel beschikbaar blijft. We willen verkennen of een dergelijk samenwerkingsverband tot de mogelijkheden behoort, en zo ja, in welke vorm dan. Uiteraard nemen we de initiatieven die verschillende RES-partners, de Lokale Energie Initiatieven-Twente (LEI-T) en Energie Coöperatie Overijssel (ECO) al genomen hebben mee in deze verkenning.

afdwingbaarheid van lokaal eigendom. Een interdepartementale werkgroep is bezig om te beoordelen hoe de amendementen en moties zich verhouden tot de Omgevingswet. We wachten het resultaat daarvan af en zullen de handreiking Lokaal Eigendom die onderdeel uitmaakt van de RES 1.0, daarop actualiseren.

Ook de Energiewet kan mogelijkheden bieden tot een betere juridische

3.

3. Uitvoeringsprogramma 2025-2026

Het uitvoeringsprogramma heeft betrekking op 2025 en 2026. Het uitvoeringsprogramma bevat per thema een aantal acties, die volgen uit de Energiestrategie Twente. Wij gaan deze acties de komende twee jaar uitvoeren, beginnende met verkenningen om tot doelrealisatie te komen. De voortgang van deze acties rapporteert RES Twente jaarlijks aan het NP RES. Met de resultaten uit deze acties kunnen we eind 2026 het programma actualiseren en – desgewenst – een Energiestrategie 2.0 opstellen.

De in het programma opgenomen actiepunten kunnen in werkgroepen worden uitgevoerd. Met de middelen die door het NPRES beschikbaar zijn gesteld, kunnen we de trekkers van deze werkgroepen bekostigen. Daarnaast heeft het Rijk extra middelen beschikbaar gesteld om de inzet van gemeenten op het onderwerp energie-infrastructuur te borgen. Alle partners dragen bij aan de uitvoering en zetten daarvoor personele capaciteit in, zoals reeds afgesproken in de startnota RES.

Voor het versterken van de Regionale Structuur Warmte en het versnellen van de lokale warmtetransitie zijn er vanuit het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) middelen beschikbaar gesteld voor het inhuren van externe expertise. De organisatie van het uitvoeringsprogramma, inclusief ambtelijke capaciteit, de aanstelling van (interne en externe) trekkers en de bekostiging daarvan, wordt weergegeven in een jaarplan. Dit jaarplan leggen we voor aan het Opdrachtgeversoverleg.

In het uitvoeringprogramma verkennen wij de samenwerking met de Lokale Energie Initiatieven Twente (LEI-T). Wij vinden het belangrijk om de LEI-T nauw te betrekken.

3.1 Acties die volgen uit de Energiestrategie Twente

Actie 1 Scenario-ontwikkeling decentrale energiesystemen	
Planning:	1-6-2025 tot 31-1-2026
Trekker:	Inhuur procesbegeleider
Aanpak:	- Opstellen systeemstudie, op basis van <i>pMIEK Overijssel</i> en <i>Energievisie Overijssel</i> en inventarisatie ontwikkelingen Twente. - Opstellen Twentse scenario's voor optimale afstemming van vraag en aanbod van energie in de periode 2030-2050. - Overzicht van beleidskeuzes per scenario.

Actie 2 Verkenning organisatie warmtetransitie in brede zin	
Planning:	1-6-2025 tot 1-10-2026
Trekker:	Onafhankelijk kenner
Aanpak:	- Inventariseren wensen en uitgangspunten RES-partners, leidend tot een nota van uitgangspunten. - Opstellen overzicht van projecten en voornemens RES-partners. - Opstellen overzicht van benodigde expertise, personele capaciteit en budget voor uitvoering warmtetransitie. - Werkbezoek goede voorbeelden samenwerking bij warmtetransitie. - Opstellen overzicht mogelijke organisatievarianten. - Bestuurlijke werksessie. (Eventueel leidend tot) opstellen intentieverklaring.

Actie 3 Verkenning organisatie netcongestie-oplossingen

Planning: 1-6-2025 tot 1-10-2026

Trekker: Werkgroep netwerk

- Aanpak:**
- Advies netbeheerders en programmteam Energy Board voor concrete netcongestie-projecten in Twente. Hierbij wordt aansluiting gezocht bij de werksporen binnen de Energy Board en zullen activiteiten zich vooral richten op werkspoor Beter Benutten.
 - Opstellen overzicht van benodigde expertise, personele capaciteit en budget voor uitvoering projecten en voornemens.
 - Inventariseren bestaande projecten in de regio en deze -waar nodig- verder faciliteren.
 - Aansluiten bij de Twente Board om het regionale bedrijfsleven te betrekken bij het ontwikkelen van (innovatieve) oplossingen voor netcongestie.
 - Onderzoek naar de rol en bijdrage van opslagsystemen op straat-, buurt- en/of wijkniveau.
 - Opstellen overzicht mogelijke organisatievarianten.
 - Het opbouwen en delen van relevante kennis en ervaring, door onder andere het organiseren van bestuurlijke en ambtelijke werksessies en werkbezoeken, eventueel leidend tot het opstellen van een intentieverklaring.

Actie 4 Verkenning organisatie lokaal eigendom

Planning: 1-1-2025 tot 1-6-2025

Trekker: Onafhankelijk verkenner

- Aanpak:**
- Inventariseren wensen en uitgangspunten ECO en LEI-T.
 - Inventariseren wensen en uitgangspunten RES-partners.
 - Opstellen overzicht van benodigde expertise, personele capaciteit en budget voor ontwikkeling lokaal eigendom bij wind- en zonneprojecten in Twente.
 - Opstellen overzicht mogelijke organisatievarianten.
 - Bestuurlijke werksessie, eventueel leidend tot het opstellen van een intentieverklaring.

3.2 Acties die volgen uit de RES Twente

Twente als warmteregio:

Actie 5 Verdiepende verkenning Regionaal Warmtenet (RWT)

Planning: September 2024 – juni 2026

Trekker: De coalitie van gemeenten Enschede, Hengelo, Borne en Cogas en Twente, aangevuld met gemeenten die in de toekomst op het RWT kunnen aansluiten. Coördinator RSW zorgt voor de regionale verbinding met de Energiestrategie Twente.

- Aanpak:**
- Gemeenten Enschede, Hengelo en Borne stellen een koersdocument op, waarin zij de keuzemogelijkheden voor de regionale ontwikkeling van collectieve warmtevoorzieningen in kaart brengen.
 - Een schetsontwerp opstellen voor de regionale warmte-infrastructuur.
 - Een verkenning hoe publieke marktordening bij het regionaal warmtenet kan worden vormgegeven.
 - Opstellen van een financieringsplan voor het regionale warmtenet, waarbij de RES-partners hun wensen kunnen meegeven voor besluitvorming door een (nog op te richten) Regionaal Warmtebedrijf.
 - De gemeenten Enschede, Hengelo en Borne maken het mogelijk dat de organisaties die interesse hebben in het oprichten van een Regionaal Warmtebedrijf voor Twente kunnen aanhaken. De Wet Collectieve Warmte (WCW) zal hiervoor de basis zijn.
 - De opgedane kennis van warmtenet-projecten en beschikbare subsidies delen met andere Twentse gemeenten.
 - De lessen van de opgedane kennis over (kleine) warmtegemeenschappen, benutten bij grotere warmteprojecten (RWT).

Actie 6 Versnellen realisatie warmtenetten

Planning: September 2024 – januari 2026

Trekker: Inhuur expertise (SPUK NPLW)

- Aanpak:**
- Verkennen waar duurzame bronnen ingezet kunnen worden bij Twentse gemeenten die warmtenetten willen inzetten als alternatief voor aardgas. Gemeenten in Twente met plannen voor collectieve warmte-oplossingen verkennen samen de mogelijkheden met de inzet van expertise met kennis van de branche.
 - Een bronnenstrategie die zowel lokale als bovenlokale warmtebronnen in kaart brengt als basis van de verkenning.
 - Onderzoeken hoe publieke marktordening kan worden vorm gegeven en hoe gemeenten hierin samen kunnen werken.
 - Een analyse van kansen en obstakels als basis voor het opstellen van een plan van aanpak voor oprichting van een (lokaal/ regionaal) warmtebedrijf.

Actie 7 Versnellen productie biogas en groengas

Planning: September 2024 – januari 2026

Trekker: Inhuur coördinator mestvergisting (SPUK NPLW).

- Aanpak:**
- Verkennen hoe de landelijke handreiking Vergunningverlening voor Biogasinstallaties kan worden verankerd in lokaal beleid.
 - Via een plan-m.e.r. de meest kansrijke locaties voor centrale mestvergistingsinstallaties in kaart brengen.
 - Verkennen welke overige biomassa-bronnen, die lokaal beschikbaar zijn, vergist kunnen worden.
 - Verkennen hoe installaties die nodig zijn om biogas op te werken naar groengas, gerealiseerd kunnen worden en van elektriciteit voorzien kunnen worden (i.v.m. netcongestie).
 - Het vormgeven van een biogas/groengas-coalitie en een intentieovereenkomst opstellen voor samenwerking met gemeenten Dinkelland, Hof van Twente, Losser, Oldenzaal, Tubbergen, Twenterand, Wierden, Hellendoorn, Haaksbergen, Rijssen-Holten, netbeheerder Cogas en Twence en partners die later willen aanhaken.
 - De coalitie verkent hoe de opgewekte biogas/groengas ingezet kan worden in gemeenten met een lagere bebouwingsdichtheid en relatief groot opwekpotentieel.
 - Bijeenkomsten organiseren en werkbezoeken 'Best Practices'.

Actie 8 Opstellen bronnenstrategie

Planning: September 2024 – januari 2026

Trekker: Coördinator RSW, in samenwerking met werkgroep RSW (NPLW)

- Aanpak** Inzicht geven in:
- De huidige en toekomstige lokale en bovenlokale warmtebronnen
 - De infrastructuur die nodig is om deze bronnen te benutten
 - De omvang van de gebieden waar de geïnventariseerde warmtebronnen ingezet kunnen worden
 - De maatschappelijke kosten van collectieve warmtevoorzieningen, afgezet tegen de maatschappelijke kosten van elektrische warmtevoorzieningen (inclusief duurzame elektriciteitsopwekking en de benodigde verzwarende van de elektrische infrastructuur)
 - De aanpassingen die nodig zijn in de woningen om deze bronnen te benutten, waarbij de energetische en economische balans wordt gezocht tussen isoleren en aanpassen van het afgiftesysteem

Actie 9 Kennisopbouw lokale warmtegemeenschappen

Planning: September 2024 – september 2026

Trekker: Inhuur coördinator samen met werkgroep Warmtegemeenschappen

- Aanpak:**
- Een krachtenveld- en stakeholders-analyse opstellen om in kaart te brengen wat er nodig is om warmtegemeenschappen in Twente op te zetten, of andere vormen van lokaal eigenaarschap vorm te geven bij warmte.
 - Plan van aanpak opstellen om warmtegemeenschappen te stimuleren en faciliteren, samen met Twentse gemeenten.
 - Bijeenkomsten organiseren en werkbezoeken 'Best Practices'.

Netwerk:

Actie 10	Samenwerken netcongestie-oplossingen
Planning:	1-1-2025 tot 1-10-2026
Trekker:	Werkgroep netwerk
Aanpak:	• Programmering en prioritering; zowel via de betrokkenheid van de RES in de <i>Energy Board</i>, als bij prioritering in de buurtaanpakken. • Het leveren van inbreng in de <i>Energy Board</i> en de werksporen die daaronder vallen. • Ontwikkelen van oplossingen voor netcongestie. • Anticiperen op de ruimtevraag van netbeheerders. • Het managen van het energieverbruik door samen te werken binnen energyhubs.

Actie 11	Ondersteuning kennisopbouw gemeenten over windprojecten
Planning:	1-1-2025 - 31-12-2026
Trekker:	Coördinatieteam RES
Aanpak:	Het delen van kennis en ervaring over landelijke en regionale ontwikkelingen rond windbeleid, en windprojecten in de regio. Door het organiseren van kennissessies op de Energiewerkplaats en het inrichten van een intervisiegroep van bij windprojecten betrokken ambtenaren.
Toelichting:	Er loopt reeds een aantal projecten voor de realisatie van windturbines in de regio en dit aantal zal de komende periode nog verder toenemen. Dit zijn voor de meeste gemeenten nieuwe projecten, waar nog weinig kennis en ervaring mee is. Omdat er ook op landelijk en provinciaal nieuwe ontwikkelingen rond windbeleid spelen – zoals bijvoorbeeld de nieuwe landelijke milieunormen-, is het van belang om het kennisniveau actueel te houden en ervaringen te delen. Hier trekken we als gemeenten samen in op.

Actie 12	Ondersteuning zonne-energieprojecten zonder aansluiting
Planning:	Start 1 januari 2025
Trekker:	Coördinator werkgroep Netwerk
Aanpak:	Delen van kennis en ervaring over lopende projecten, inventariseren kansen bij gemeenten, advisering bij het opzetten van projecten in gemeenten.
Toelichting:	Het realiseren van zonneprojecten is complexer dan voorheen. Dit omdat het -vanwege netcongestie- meestal niet mogelijk is om zelf opgewekte elektriciteit aan het elektriciteitsnet terug te leveren. Opwek in combinatie met eigen gebruik (eventueel in combinatie met opslag) is wel mogelijk en biedt goede kansen voor bedrijven die een extra elektriciteitsvraag hebben. Op aanvraag bestaat de mogelijkheid RES-partners te adviseren over de realisatie van zonne-energieprojecten zonder teruglevering.

Actie 13	Onderzoek noodzaak en wenselijkheid plan van aanpak “netcongestie-aardgasnet”
Planning:	Start zomer 2025
Trekker:	Coördinator werkgroep Netwerk
Aanpak:	We gaan samen met de netwerkbeheerders onderzoeken of, en zo ja wanneer, er gasnetwerk-congestie kan ontstaan en maken zo nodig een plan van aanpak voor het tegengaan hiervan.
Toelichting:	Door afname van de vraag naar aardgas en de toename van lokale opwek en invoeding van groengas, bestaat de mogelijkheid dat ook op het aardgasnet congestie gaat ontstaan.

Twentse Energie Agenda:

Actie 14 Ontwikkelen learning communities

Planning: 1-1-2025 tot 31-12-2026

Trekker: Coördinator werkgroep Twentse Energie Agenda

Aanpak: Met het project *Power Up!* (samenwerkingsproject met Saxion, UT, ROC) worden learning communities gevormd voor kennisopbouw rondom innovatieve technieken en processen:

- Inventariseren kennisbehoefte RES-partners.
- Afspraken met projectleiding *Power Up!* over de structuur en onderwerpen van de learning communities en de wijze waarop kennisopbouw plaatsvindt.
- Afstemming met Werkplaatsen.

A

Bijlage A Voortgang Uitvoering RES Twente 1.0

A1. Voortgang grootschalige opwek hernieuwbare elektriciteit

In de RES Twente 1.0 hebben we afgesproken om in 2030 jaarlijks de productie van minimaal 1,5 TWh elektriciteit door windturbines en zonnepanelen mogelijk te maken. Daarbij is ook afgesproken om te streven naar een energiemix waarbij 40% (600 GWh) van de elektriciteit wordt opgewekt met zonnepanelen en 60% (900 GWh) met windturbines. In dit hoofdstuk geven we aan wat de stand van zaken is rond de grootschalige opwek van elektriciteit met wind en zon in Twente. We rapporteren, maar maken in RES-verband geen afspraken over wind- en zonne-energie meer.

A1.1 Provinciaal wind- en zonbeleid

Met het vaststellen van het *Provinciaal Programma Energiestrategie (PPE)* en de aangepaste *Omgevingsverordening Overijssel*, heeft de Provincie Overijssel haar ruimtelijk beleid rond opwek middels zon en wind recentelijk aangepast².

Zon

Met het aangescherpte zonbeleid focust de Provincie op de realisatie van zonne-installaties in de gebouwde omgeving: op daken en boven parkeerplaatsen bijvoorbeeld. De aanleg van nieuwe, grote zonnevelden op landbouw- of natuurground is in principe niet meer mogelijk. Kleine zonnevelden aan de stadsrand of op een agrarisch erf zijn nog wel mogelijk. Ook langs infrastructuur -de snelwegen en zogenaamde N-wegen- blijft ruimte voor zonne-installaties. Principeverzoeken voor zonneveld-initiatieven waarop gemeenten vóór de publicatiedatum van het nieuwe beleid (12 oktober 2023) een positief besluit namen, vallen onder een overgangsregeling. Voorwaarde hierbij is dat deze initiatieven voor 2030 gerealiseerd moeten zijn.

Wind

In het *Provinciaal Programma Energiestrategie (PPE)* zijn de provinciale voorkeursgebieden voor windturbines vastgelegd. Evenals de clustereis voor realisatie van windparken buiten deze voorkeursgebieden. Ook is er een verdeling van de opwek middels wind over de gemeenten overeengekomen. In de genoemde programmeringsafspraken zijn met gemeenten afspraken gemaakt over de maximale opwek per gemeente en de termijnen waarop gebieden worden opengesteld voor het indienen van initiatieven. Voor gemeenten die geen programmeringsafspraken hebben gemaakt heeft de Provincie een maximum aan opwek met windturbines vastgesteld. De programmeringsafspraken worden – indien nodig- elke twee jaar herzien.

Uitvoering van deze programmeringsafspraken is geen RES-aangelegenheid, maar een kwestie tussen beide ‘contractanten’: gemeente en Provincie. De vraag hoe programmeringsafspraken zich verhouden tot gemeentelijke biedingen, is een vraag die op gemeentelijk niveau zal moeten worden behandeld. De Twentse beleidsdoelen voor wind- en zonne-energie liggen vast in de RES 1.0 en blijven van kracht tot 2030 (tenzij partners gezamenlijk besluiten de RES 1.0 te wijzigen). Samenvattend zijn de ruimtelijke invulling en de uitvoering van de regionale beleidsdoelen windenergie en zonnevelden dus geen RES-aangelegenheid meer.

A1.2 Gerealiseerde opwek

Wind

Op dit moment zijn er nog geen vergunningen voor windturbines verleend. Wel is een aantal reeds eerder ingediende principeverzoeken, voor in totaal 16 – 20 turbines, in behandeling genomen:

- Windpark de Lutte
- Windpark Oude Buurserdijk
- Wind voor Buren
- Energiepark Daarle
- Windpark Langeveen

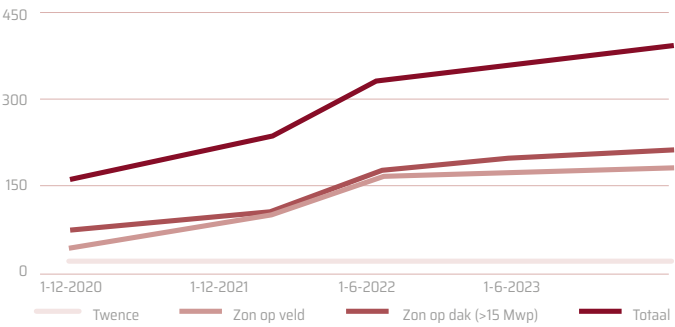
Eind 2024 zijn in een aantal gemeenten gebieden opengesteld voor het indienen van nieuwe initiatieven voor windturbines. Dit conform de programmeringsafspraken. Ook de initiatieven die onlangs ingediend zijn, maar nog niet in behandeling genomen, kunnen opnieuw worden ingediend om mee te dingen in de planologische medewerking.

Of en wanneer de opwek van maximaal 955 GWh, zoals belegd in de programmeringsafspraken, gerealiseerd wordt, is vooral afhankelijk van het aantal initiatieven dat ingediend wordt, of deze vergund kunnen worden en of er een aansluiting op het elektriciteitsnet mogelijk is. De RES-partners hebben hier beperkte tot geen invloed op.

Zon

In de afgelopen jaren is er een forse toename van de opwek met zonnepanelen geweest. In onderstaande tabel wordt de toename van opwek van zon in GWh weergegeven (zie hiervoor ook [de RES-monitor](#)).

	1-12-2020	1-12-2021	1-6-2022	1-6-2023	1-6-2024
Zon op dak (>15 Mwp)	81,2	111,2	178,4	182,3	201,5
Zon op veld	55,9	102	172	172,6	184,6
Twente	19,4	18,9	18,9	18,9	18,9
Totaal	156,6	233,3	369,3	373,9	405,1

Naast de al gerealiseerde opwek zijn er ook ongeveer 170 GWh aan zogenaamde pijplijnprojecten voor zonneprojecten. Dit zijn initiatieven die bij gemeenten aangemeld zijn, maar de procedure tot vergunningverlening

² Zie omgevingsverordening, vastgesteld op 9 oktober 2024.

nog niet hebben doorlopen. Hoeveel van deze pijplijnprojecten na de aanscherping van het provinciale beleid doorgang kunnen vinden, is geen onderdeel meer van de Energiestrategie Twente.

Een voorbeeld van zo'n pijplijnproject is de 'Duurzaamheidsroute A35'. In dit project werken zes Twentse gemeenten met de Provincie, Enexis en verschillende partijen, zoals Rijkswaterstaat, samen om de gronden en taluds langs de N35/A35 en A1 in te zetten voor zonnenvelden. Het gaat om gronden van het Rijk, de gemeenten en van derden. Er wordt op dit moment gewerkt aan de planologische procedure. Realisatie ervan is voorzien. De Duurzaamheidsroute heeft de potentie om elektriciteit op te wekken voor 25.000 – 30.000 huishoudens.

A2. Energie-infrastructuur

De huidige energie-infrastructuur kent drie onderdelen: elektriciteit, aardgas en warmtenetten. In de toekomst komen daar mogelijk transport- en distributienetwerken voor waterstof bij, maar dat is voor Twente op dit moment nog niet aan de orde. Dit hoofdstuk is bedoeld om de stand van zaken met betrekking tot de energie-infrastructuur in Twente aan te geven. Daarnaast gaan we in op de acties die we in RES-verband ondernemen op dit thema. Warmtenetten scharen we onder het onderwerp warmtetransitie. We gaan hier in het volgende hoofdstuk A3 op in.

A2.1 Elektriciteit

Nederland heeft te maken met grote congestieproblemen op het elektriciteitsnet. Inmiddels is ook in Twente de beschikbare transportcapaciteit op alle stations vergeven. De kaart van Twente kleurt oranje voor invoeding en oranje/ rood voor afname. Oranje betekent dat er heel weinig tot geen ruimte is. Rood betekent dat er congestiemanagement is geweest en de conclusie was dat er daadwerkelijk geen ruimte meer is. In beide gevallen betekent het dat er geen ruimte is voor nieuwe aansluitingen van grootverbruikers voor zowel invoeding van opgewekte elektriciteit als voor afname van elektriciteit. Op dit moment voert TenneT congestiemanagement-onderzoeken uit. Het onderzoek voor afname is in het najaar van 2024 gepubliceerd, dat voor invoeding zal in april 2025 openbaar gemaakt worden. Tot die tijd is niet bekend of en hoeveel extra capaciteit er door congestiemanagement beschikbaar kan komen.

In heel Twente zal er uitbreiding plaatsvinden van het elektriciteitsnet. Zowel op het hoogspanningsnet van TenneT, als op de midden- en laagspanningsnetten die in beheer zijn bij Enexis en Coteq. Nagenoeg alle bestaande hoog- en middenspanningsstations zullen worden uitgebreid. Verder zullen de netbeheerders een aantal nieuwe stations bijbouwen. Ook op laagspanningsniveau -de infrastructuur in woonwijken- moet er het nodige gebeuren, zoals kabels verzwaren en transformatorhuisjes bijplaatsen. Hiertoe ontwikkelen de regionale netbeheerders Enexis en Coteq een nieuwe buurtaanpak. Gemeenten worden hier individueel bij betrokken.

Het zal zeker nog vele jaren duren voor alle noodzakelijke uitbreidingen gerealiseerd zijn. Het is daarom zaak om als gemeenten, provincie en netbeheerders volop in te zetten op:

- Het faciliteren van het versneld realiseren van netverzwaring: het zoeken en beschikbaar stellen van locaties voor het plaatsen van transformatorstations en een efficiënte inrichting van het vergunningstraject.
- Het ondersteunen van optimale benutting van de bestaande netcapaciteit. Dat kan bijvoorbeeld door in te zetten op *cable pooling* (meerdere gebruikers benutten één aansluiting), opgewekte elektriciteit direct zelf of samen met anderen gebruiken (energiedelen), of door gebruik te maken van mogelijkheden voor opslag en conversie van elektriciteit. Maar ook door bij nieuwbouwplannen (woningbouw en bedrijvenlocaties) rekening te houden met de beperkingen van de energie-infrastructuur.
- Slim programmeren en prioriteren: het opstellen van afwegingskaders om te bepalen welke uitbreiding voorrang heeft en eventueel ook welke klant voorrang heeft bij een nieuwe aansluiting.

Netbeheerders, overheden en andere partijen werken hard aan een toekomstbestendig energiesysteem. Een systeem waarin vraag en aanbod, transport en distributie, opslag en omzettingvormen van energie op elkaar zijn afgestemd. Op steeds meer plekken ontstaan wachtrijen voor nieuwe of zwaardere aansluitingen op het elektriciteitsnet. Dit staat duurzaamheids- en groeiambities in de weg. In het Landelijk Actieprogramma Netcongestie is afgesproken om in elke provincie bestuurlijke coördinatie voor netcongestie in te richten. De *Energy Board* is hiervan de uitwerking.

In de *Energy Board* leggen de landelijke en regionale netbeheerders en overheden, samen met gebruikssectoren, verbinding tussen de verschillende activiteiten die raken aan de verbouwing van het energiesysteem.

De doelen van de *Energy Board* zijn:

- Het sneller realiseren van de benodigde energie-infrastructuur;
- Het slimmer benutten van nieuwe en bestaande energie-infrastructuur;
- Het programmeren en prioriteren van investeringen in het energiesysteem.

A2.2 Aardgasnet

Nederland heeft een uitgebreide aardgasinfrastructuur, waarmee vooral de gebouwde omgeving wordt voorzien van aardgas voor het verwarmen van gebouwen. Het doel is dat er in 2050 geen aardgas meer gebruikt wordt in de gebouwde omgeving. In de tussenliggende periode zal het aardgasverbruik verminderen door isolatie en de overstap op alternatieven. Tegelijkertijd is er de ambitie om meer biogas c.q. groengas te gaan gebruiken. Dit wordt de komende jaren bijgemengd met aardgas. De productie van biogas en groengas vindt veelal plaats in relatief kleine vergisters, bijvoorbeeld bij agrariërs of rioolwaterzuiveringsinstallaties. Het is de vraag of het huidige aardgasnet is ingericht om (zoveel) groengas op te kunnen nemen. De drukverschillen tussen de verschillende delen van het aardgasnet, maar ook de discrepantie tussen aanbod en vraag van groengas kan leiden tot congestieproblemen op het aardgasnet. Om te voorkomen dat er vergelijkbare situaties ontstaan als die we nu op het elektriciteitsnet zien, is een tijdige aanpak nodig.

A3. Voortgang warmtetransitie

Twente heeft de potentie zich te ontwikkelen tot een duurzame warmteregio. Daarvoor is er een Regionale Structuur Warmte (RSW) opgesteld, die is verwerkt als onderdeel van de RES Twente 1.0. Naast de regionale samenwerking, spelen de afzonderlijke gemeenten een belangrijke rol bij het vormgeven van de warmtetransitie. Zo moet iedere gemeente uiterlijk 31 december 2026 een Warmteprogramma hebben opgesteld. Het ambitieniveau van gemeenten in wisselwerking met de Regionale Structuur Warmte is bepalend voor de vraag of Twente zich daadwerkelijk kan ontwikkelen tot warmteregio.

Uit de RSW volgt dat een regionaal warmtenet kansrijk is voor het stedelijk gebied, waarbij de restwarmte van afvalverwerker *Twence* als belangrijkste bron wordt benut. Dit met het potentieel om 100.000 woningequivalenten te verwarmen met restwarmte als alternatief voor aardgas. Op termijn kunnen lokale warmtenetten en andere duurzame warmtebronnen op het regionale warmtenet worden aangesloten. Twente heeft ook veel potentieel om biogas/groengas op te wekken uit mest en biomassa. Voor het buitengebied en voor gebouwen die niet op een andere betaalbare wijze te verwarmen zijn, onderzoeken we de inzet van groengas als alternatief voor aardgas.

Stand van zaken lokale warmtetransitie

Gemeenten hebben de regie op de warmtetransitie in de gebouwde omgeving. Daarvoor hebben alle Twentse gemeenten een *Transitievisie Warmte* of een *Warmteprogramma* vastgesteld. Gemeenten moeten hun *Transitievisie Warmte* uiterlijk 31 december 2026 actualiseren en een *Warmteprogramma* opstellen, passend binnen de kaders van de Omgevingswet. Verschillende gemeenten zijn hier al mee gestart. In het *Warmteprogramma* is het voorkeursalternatief voor aardgas opgenomen voor de buurten waar gemeenten met een uitvoeringsplan starten vóór het jaar 2035.

Samenwerkingsmogelijkheden

Het Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie (NPLW) ondersteunt gemeenten bij het verduurzamen en aardgasvrij maken van woningen en gebouwen. Om de regionale samenwerking in de warmtetransitie te versterken en de lokale warmtetransitie te versnellen is er voor drie jaar een Specifieke Uitkering (SPUK) beschikbaar gesteld. De besteding van deze middelen is gekoppeld aan de Regionale Structuur Warmte en de lokale warmtetransitie in Twente.

Twentse gemeenten werken op basis van deze subsidie samen:

- Om de productie van biogas/groengas te versnellen;
- Om de mogelijkheden van natuur-inclusief isoleren te verkennen;
- Bij het opzetten van warmtegemeenschappen (om daarmee invulling te geven aan de ambitie van 50% lokaal eigenaarschap bij warmteprojecten);
- Bij het opstellen van een bronnenstrategie.

De Twentse gemeenten stellen een bronnenstrategie op om inzicht te krijgen in de huidige en toekomstige lokale en bovenlokale warmtebronnen, de benodigde infrastructuur om die bronnen te benutten en de omvang van het gebied waar de geïnventariseerde warmtebronnen ingezet kunnen worden.

De bronnenstrategie onderzoekt daarmee onder andere de potentie van de volgende bronnen:

- Biogas en groengas;
- Geothermie, waaronder ook kleinere geothermiebronnen. De RES Twente verkent de mogelijkheden van deze systemen gecombineerd met kleinschalige warmtenetten;
- Industriële restwarmte of andere restwarmtebronnen;
- Aquathermie als mogelijke bron voor het verwarmen van wijken. In Twente zijn er verschillende aquathermie-initiatieven;
- Waterstof als mogelijk alternatief voor aardgas en de potentie van waterstofproductie als warmtebron in Twente.

A3.1 Ontwikkeling van een Regionaal Warmtenet Twente

Met de RES 1.0 hebben we in Twente de ambitie uitgesproken om samen te werken aan de ontwikkeling van een Regionaal Warmtenet Twente (RWT), in lijn met de nieuwe Wet Collectieve Warmte (Wcw). Er is gekozen om voor de realisatie van het RWT een proces te starten met gemeenten dicht bij de warmtebron. Gemeenten Borne, Hengelo en Enschede hebben samen met Twence, een intentieovereenkomst gesloten om de haalbaarheid van een regionaal (stedelijk) warmtenet te verkennen. Hiervoor zijn onder meer de potentiële afnemers van een regionaal warmtenet in kaart gebracht.

Twence en Cogas hebben parallel een schetsontwerp voor het regionale warmtenet opgesteld. Uit dat ontwerp kunnen we concluderen dat het technisch mogelijk is om de installatie-voorzieningen in te passen. De conclusie van deze eerste fase van het haalbaarheidsonderzoek is dat de aanleg en realisatie van een regionaal warmtenet waarschijnlijk technisch en economisch haalbaar is.

Om de realisatie van het Regionaal Warmtenet Twente mogelijk te maken moet het juridisch kader op orde zijn en de betaalbaarheid geregeld. De *Wet Collectieve Warmte (Wcw)* ligt in de Tweede Kamer voor vaststelling. In de *Wet Instrumenten Warmtetransitie* wordt de definitie voor betaalbaarheid vastgelegd. Daarnaast is er een investeringssubsidie nodig om uiteindelijk een betaalbaar aanbod te kunnen doen aan inwoners. Provincie Overijssel heeft reeds € 2,5 miljoen subsidie toegekend aan Twence en Cogas voor de eerste fase van het RWT.

Met de toegekende subsidies kan de lokale warmte-infrastructuur worden gerealiseerd om ruim 2800 woningen in Hengelo van warmte te voorzien. Parallel start er een verkenning hoe de warmte van Twence regionaal kan worden ingezet via het RWT. Gemeenten Hengelo, Enschede en Borne stellen een gezamenlijk koersdocument op als volgende stap in het proces, met als doel om een visie te ontwikkelen over de rolname van de drie gemeenten bij de totstandkoming van collectieve warmtesystemen. Hierbij gaan we ervan uit dat:

- voor een groot aantal wijken in deze gemeenten een collectieve warmtevoorziening de voorkeursoptie is;
- een regionale warmte-infrastructuur in Twente haalbaar lijkt;
- en de wetgeving gemeenten meer bevoegdheden geven om betrouwbare en betaalbare duurzame warmtevoorzieningen te kunnen ontwikkelen.

De keuzemogelijkheden worden in kaart gebracht voor de regionale ontwikkeling van collectieve warmtevoorzieningen. Een Rijksbijdrage is van cruciaal belang voor het slagen van het Regionaal Warmtenet Twente en het wegvallen daarvan maakt de realisatie van de warmte-infrastructuur onmogelijk.

A3.2 Opwek biogas/groengas

Twente heeft als plattelandsgeregio veel dierlijke meststromen en biomassa die benut kunnen worden voor de productie van biogas of groengas. Biogas/groengas kan naast mestvergisting ook uit andere reststromen geproduceerd worden. Naast mest komen er ook veel landschapsreststromen vrij zoals snoeihout en bermgras. De potentie om hiermee warmte of gassen te produceren is groot. Er liggen daarom kansen in Twente om de productie van biogas en groengas te koppelen aan de ambitie om woningen en gebouwen te verwarmen zonder aardgas.

Transitie landbouw en versnelling productie biogas/groengas

Om de kansen voor mestvergisting in Twente maximaal te benutten en om te zorgen voor versnelling van de opwek van biogas/groengas is het nodig om aansluiting te zoeken bij de transitie in de landbouw. Mestvergisting en -verwaarding (waarde geven aan grondstoffen) kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de opgaven om stikstofuitstoot en broeikasgassen in het landelijk gebied te verminderen en de water- en bodemkwaliteit en biodiversiteit te versterken. Dit kan een stimulans bieden aan het vergroten van de productiecapaciteit van biogas en groengas.

Om de productie van biogas te versnellen werken Twentse gemeenten samen om de nieuwe handreiking '*Vergunningverlening voor Biogasinstallaties*' te implementeren in lokale beleidskaders. Ze doorlopen een proces om ruimtelijke kaders die het Rijk opstelt, te implementeren in lokale beleidskaders. Ook start er een verkenning naar ontwikkelkansen voor meer installaties voor grootschalige mestverwaarding, naast de mestverwaardingsinstallatie die in Zenderen wordt ontwikkeld. Met de verwaarding van mest halen we waardevolle grondstoffen en energie uit mest en brengen we die opnieuw in de kringloop.

A4. Voortgang communicatie en participatie

De energietransitie heeft invloed op de woon- en leefomgeving van mensen. Ook wordt steeds duidelijker dat het toekomstperspectief van bedrijven samenhangt met de beschikbaarheid en betaalbaarheid van energie. Het is daarom belangrijk dat we heldere informatie verschaffen én, bovenal, inwoners en bedrijven betrekken bij de ontwikkelingen in Twente op energiegebied.

A4.1 Informeren van onze omgeving

Een belangrijk uitgangspunt is dat het primair aan de gemeenten is om te communiceren met hun inwoners. De RES Twente faciliteert de gemeenten als gebiedsgerichte en gemeentegrens-overschrijdende communicatieprocessen aan de orde zijn. Daarvoor is er een mix aan communicatiemiddelen beschikbaar, om uiteenlopende doelgroepen te bereiken. De regionale communicatie vanuit de RES Twente is aanvullend en is altijd in afstemming met de gemeenten, de Provincie en het Waterschap.

Online communicatiemiddelen

De regionale communicatie verloopt voornamelijk via de nieuwe website www.energiestrategietwente.nl. De website biedt veel digitale interactiemogelijkheden, die we voornamelijk benutten in een gesloten community voor RES-partners.

Daarnaast worden met de nieuwsbrief, nieuwsberichten op de website en via LinkedIn betrokken professionals en geïnteresseerden met enige regelmaat op de hoogte gesteld van de ontwikkelingen rond de energiestrategie. Ook biedt het RES-team informatie over de Twentse energietransitie incidenteel aan via regionale externe media, zoals kranten.

Fysieke bijeenkomsten

Er worden veel fysieke bijeenkomsten georganiseerd om ontmoeting en kennisdeling tussen professionals te stimuleren. Zo creëren we voldoende kans om onderlinge verbindingen tussen betrokkenen van de RES Twente, kennisinstellingen, bedrijfsleven, Lokale Energie Initiatieven en belanghebbenden te vergroten.

Daarnaast organiseerde de RES Twente eerder een reeks digitale kennissessies die live of achteraf te bekijken waren.

A4.2 Betrekken van onze samenleving

Regionale beleidsparticipatie en gemeentelijke projectparticipatie-processen vullen elkaar aan: regionale participatie gaat over regionale afwegingen van belangen, die gemeenten moeten helpen bij het maken van beleidskeuzes op lokaal niveau. Gemeentelijke projectparticipatie richt zich op specifieke zoeklocaties en lokale warmteoplossingen.

Richting de voorgenomen RES 2.0 zijn er een drietal sporen gevolgd om de belangrijkste groepen te betrekken bij de ontwikkelingen: een *Meedenktank van maatschappelijke organisaties*, een *Inwonersforum* en een *Initiatiefgroep van volksvertegenwoordigers*. Hiermee gaven we regionaal invulling aan de wens van raadsleden van alle gemeenten om de samenleving actiever te betrekken bij de energiestrategie.

Inwoners en belangengroepen adviseerden de RES-partners over aspecten van de uitvoering binnen de kaders van de RES. Aan zowel inwoners als stakeholders stelden we de vraag om tot een door hen gedragen en door beslissers geaccepteerd advies te komen, dat herleidbaar kan worden vertaald in de RES 2.0 en onder meer zou helpen in de lokale zoektocht naar locaties voor grootschalige opwek. Belangenorganisaties en inwoners gaven antwoorden op vragen die nog open stonden in het proces richting de RES 2.0. Gerealiseerd beleid en reeds gemaakte keuzes werden als randvoorwaarden gezien voor het vervolgesprek. We zijn echter door de werkelijkheid ingehaald, zoals ook te lezen is in hoofdstuk 1 van dit document. Doordat de regie op de opwek van windenergie verlegd is naar de Provincie, wordt over een deel van de onderwerpen die in de adviezen worden benoemd, niet meer in RES-verband besloten. Daarmee is de RES dus ook niet in de positie om die adviezen over te nemen of niet.

Meedenktank

In de Meedenktank zaten diverse Twente belangenorganisaties die op zoek zijn gegaan naar antwoorden op vooraf gedefinieerde vraagstukken. Ze brachten hun verschillende perspectieven bij elkaar om te komen tot een gezamenlijk advies voor in de RES 2.0. De Meedenktank was een vertegenwoordiging van belanghebbenden uit Twente. In de denktank zaten afgevaardigden van natuur, landschap, landgoederen, landbouw, jongeren, dorp/dorpskernen, kennisinstellingen, Twentse Noabers en Lokale Energie Initiatieven (LEI-T). Leden vertegenwoordigden een achterban op regionaal niveau en werkten proactief mee aan oplossingen.

In het najaar van 2022 zijn er voor de Meedenktank drie sessies georganiseerd in het Design Lab van de Universiteit Twente, waarin werd gesproken over alle thema's van de RES. Deze sessies hebben geresulteerd in een document met 45 adviezen. Deze adviezen zijn deels meegenomen in de uitwerking van deze Energiestrategie Twente en zijn, inclusief reactienota, terug te vinden in de bijlagen.

Inwonersforum

In het voorjaar van 2023 is het Inwonersforum gestart met 100 willekeurig gekozen Twentse inwoners. Door middel van twee lotingsrondes zijn we tot een representatieve doorsnede van de Twentse bevolking gekomen. Het doel van het Inwonersforum was om een evenwichtig beeld te krijgen van de mening van Twentse inwoners. De RES Twente wilde gehoor geven aan het 'stille midden' en niet enkel aan de luide stemmen van de voor- en tegenstanders. Het Inwonersforum werd om advies gevraagd over verschillende vraagstukken die belangrijk zijn bij het opstellen van de RES 2.0. Vooraf is afgesproken dat met de adviezen van het inwonersforum in de RES 2.0 zou worden omgegaan volgens het uitgangspunt 'pas toe of leg uit'. De adviezen van het Inwonersforum en de reactienota zijn als bijlage toegevoegd.

Online meedenken

Inwoners en stakeholders werden op toegankelijke wijze geïnformeerd via een speciaal gebouwde participatiewebsite:

meedoen.energiestrategietwente.nl. Deze website bood mogelijkheden om te informeren, maar nodigde ook uit tot digitale participatie. Hier konden deelnemers aan de regionale participatieprocessen (Meedenktank en Inwonersforum) in een online community met elkaar in gesprek gaan, buiten de fysieke bijeenkomsten om. Zo ging de RES Twente ook digitaal een meer interactieve en gezamenlijke fase in.

Initiatiefgroep

Het werd als belangrijk gezien dat volksvertegenwoordigers konden meedenken en meepraten over de vraagstukken die spelen in de RES 2.0, aangezien regionale keuzes gevolgen hebben voor de afzonderlijke gemeenten. Met dat doel is destijds de Initiatiefgroep RES Twente opgericht. De Initiatiefgroep bestond uit 'linking pins' van gemeenteraden, Provinciale Staten en het AB van Waterschap Vechtstromen. De Initiatiefgroep was daarmee de schakel tussen de RES en de volksvertegenwoordigers in Twente. De linking pins gaven zelf aan hoe zij betrokken wilden worden bij de RES. In de Energiestrategie Twente is de rol van de Initiatiefgroep en dus de volksvertegenwoordigers naar de achtergrond verdwenen, omdat we volstaan met vaststelling van dit document door colleges, Gedeputeerde Staten en Algemeen bestuur van Waterschap Vechtstromen.

In 2023 adviseerden 100 gelote Twentenaren de bestuurders van de RES over de energietransitie.

A5. Voortgang lokaal eigendom

In het Klimaatakkoord is afgesproken om te streven naar 50% lokaal eigendom van duurzame energieprojecten in 2030. De achtergrond van deze afspraak is dat het belangrijk is dat de omgeving van een duurzaam energieproject kan meeprofiteren van de opbrengst, omwonenden zich mede-eigenaar kunnen voelen en grip kunnen houden op de ontwikkeling en exploitatie van duurzame energie.

In de RES Twente 1.0 is het streven naar lokaal eigendom omarmd en ambitieuzer ingevuld, namelijk:

- Minimaal 50% lokaal eigendom is geen streven, maar het uitgangspunt bij de ontwikkeling van duurzame energieprojecten.
- Dat uitgangspunt heeft niet alleen betrekking op de grootschalige opwek van hernieuwbare elektriciteit, maar ook op de warmteopgave. Lokaal eigendom is daarmee ook het uitgangspunt bij kleinschalige warmtenetten en projecten voor de ontwikkeling van groengas en biogas.
- Ook (mede)eigenaarschap van overheden zien we in Twente als lokaal eigendom, mits de opbrengsten terugvloeien naar de samenleving.
- Partners in de RES Twente zien lokale energie-initiatieven als vertegenwoordiging van de omgeving en als partner bij de invulling van duurzaamheidsbeleid.

Dit hoofdstuk is bedoeld om de stand van zaken met betrekking tot lokaal eigendom weer te geven en aan te geven waar samenwerkingsmogelijkheden liggen.

A5.1 Beleidsmatige verankering

In de RES 1.0 is afgesproken dat alle RES-partners lokaal eigendom verankeren in hun eigen duurzaamheidsbeleid. De kaarten '*Borging van lokaal eigendom in beleid per gemeente*', zijn inmiddels beschikbaar op de website van NP RES. De beide kaarten geven inzicht hoe het staat met de borging van lokaal eigendom in beleid per gemeente voor zon en wind, zo ook voor de regio Twente:

- [Beleid LE Zon | Flourish](#)
- [Beleid LE Wind | Flourish](#)

A5.2 Lokale initiatieven

Lokale energie-initiatieven in Twente en West-Overijssel hebben een eigen provinciale uitvoeringsorganisatie opgericht op 23 april 2024, namelijk: de [Energiecoöperatie Overijssel \(ECO\)](#). ECO is een uitvoeringsorganisatie zonder winstoogmerk, die lokale energie-initiatieven in Twente en West-Overijssel ondersteunt bij projecten voor het opwekken en gebruiken van duurzame energie. ECO streeft naar gelijkwaardige partnerschappen met overheden, ontwikkelaars en netbeheerders voor betaalbare lokale energie.

RES-LEI-T (Lokale Energie Initiatieven Twente) is een werkgroep die de belangen behartigt van alle Lokale Energie Initiatieven in Twente, gesprekspartner is van de overheden en ondersteunt bij beleidsmatige en bestuurlijke zaken.

Daarnaast is in 2023 een praktische opleiding gestart met de naam

"Energieke Buur Twente". Deze opleiding is bedoeld voor actieve inwoners van Twente om in hun eigen dorp, wijk of buurt collectieve, duurzame acties op te zetten. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om het opzetten van een Buurtwarmtenetwerk of energiebesparende acties. In de komende periode willen we hier met Energie Samen, NMO en 14 Twentse gemeenten een vervolg aan geven. We zien dat er behoefte is aan langjarige partnerschappen tussen inwoners, gemeenten en lokale mkb-bedrijven richting aardgasvrije wijken. We zoeken naar mogelijkheden om dit (sociale) proces te blijven stimuleren en faciliteren op lokaal en regionaal niveau.

A5.3 Samenwerkingsmogelijkheden

In de afgelopen twee jaar zijn verschillende routes verkend om lokaal eigendom bij wind- en zonneparken te borgen. Vanuit de RES-organisatie in Twente is op dit specifieke punt ook juridisch advies gevraagd. Het is uiteraard aan de afzonderlijke RES-partners om te bepalen welke route zij kiezen voor het realiseren van lokaal eigendom, maar het juridisch advies werpt de vraag op of regionale samenwerking niet meer kans op succes biedt. Door als overheden samen te werken in een ontwikkelbedrijf of bij het maatschappelijk aanbesteden van ontwikkelruimte, bijvoorbeeld. Het voornemen is om de mogelijkheden voor regionale samenwerking bij lokaal eigendom de komende periode nader te verkennen.

Lokale energie-initiatieven in Twente, netbeheerders, gemeenten en provincie Overijssel leggen de focus steeds meer op het gehele energiesysteem: het koppelen van opwek aan warmte, opslag, laadinfra en/of waterstof. We zien mogelijkheden voor de doorontwikkeling van lokale energie-initiatieven naar energiegemeenschappen en warmtegemeenschappen, waar inwoners en bedrijven op lokaal niveau regie nemen over hun eigen decentrale energievoorziening. Dat vraagt iets van de lokale energie-initiatieven, inwoners, bedrijven, netbeheerders en overheden. Om Twente hier zo goed mogelijk op voor te bereiden onderzoeken we, samen met onze RES-partners allerlei aspecten van die gemeenschappen en hoe hierin gezamenlijk op te trekken, zowel op lokaal, als ook op regionaal niveau.

A6. De Twentse Energie Agenda

De Twentse Energie Agenda is gericht op ontwikkelingen die zich nu aandienen, en langere termijn impact kunnen hebben op de energie- en warmtetransitie. Dit geldt voor techniek, kennisontwikkeling en arbeidsmarkt. We willen klaar zijn voor de toekomst.

De huidige ontwikkelingen die vanuit de RES-afspraken in Twente zijn gerealiseerd, worden via de RES-monitor in beeld gebracht. Kennispunt Twente monitort periodiek deze voortgang zo actueel en volledig mogelijk, op het gebied van zon op dak, zon op veld en windturbines.

A6.1 Voortgang en samenwerkingsverbanden

Innovaties in energie- en warmtesystemen vinden op veel terreinen en niveaus plaats. We zien dat de energietransitie steeds bredere uitdagingen kent. De focus van de RES gaat daarom steeds meer naar een integraal en decentraal, in plaats van centraal, energiesysteem. De huidige ontwikkelingen vragen om meer samenhang op thema's als: afstemming van vraag en aanbod, infrastructuur, techniekekeuzes, maatschappelijke gedrageneheid, betaalbaarheid, etc. We volgen de ontwikkelingen en slaan waar nodig een brug naar kansen die zich in Twente voordoen.

Dit doen we op de volgende manieren:

- Vanuit de *Energievisie* van de Provincie Overijssel zien we dat rekening gehouden wordt met technieken als waterstof, kernenergie, geothermie, bio/groengas, opslagvormen, etc. Deze technieken kunnen ook binnen de RES een rol spelen in de warmtetransitie en het energiesysteem van de toekomst. Het wordt steeds meer duidelijk dat samenwerking op al deze mogelijkheden en keuzes vragen om een gedegen regie en samenwerking. Via de verkenning zal meer duidelijkheid ontstaan hoe hiermee in de regio Twente omgegaan zal worden.
- We dragen bij aan de samenwerking tussen de onderwijsinstellingen (Universiteit Twente, Saxion Hogeschool, ROC Twente) en leggen verbinding tussen onderwijs en praktijk. Dat doen we via gezamenlijke projecten zoals het project *Power Up!* dat gesubsidieerd wordt door de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en gericht is op learning communities om de energietransitie te versnellen.
- We volgen daarnaast het Leven Lang Ontwikkelen project '*digitalisering in de gebouwde omgeving*' van de kennisinstellingen, bedrijfsleven en overheden. Omdat digitalisering de backbone is van de energietransitie in Twente draagt het project bij aan de 'capacity building' die nodig is om een schaa sprong te maken in de Twentse energietransitie.
- We zijn aangesloten bij de Waterstofhub Twente.
- De uitvoering van de energie- en warmtetransitie vraagt om voldoende gekwalificeerde arbeidskrachten. Het is nu al duidelijk dat zowel de warmtetransitie als de uitbouw van het elektriciteitsnet geremd worden door tekorten op de arbeidsmarkt. We zijn daarom betrokken bij het in oprichting zijnde *Expertisecentrum voor de Versnelling van Energie- en Grondstoffentransitie*. Hier werken de kennisinstellingen samen met publieke en private partners aan Learning Communities.
- Via de samenwerking met Nieuwe Energie Overijssel (NEO) worden ontwikkelingen en toepassingsmogelijkheden van innovatieve

technieken onder andere gedeeld tijdens de maandelijkse Energiewerkplaatsen. Zodra een innovatie als bewezen techniek in Twente inzetbaar is, zullen we deze betrekken.

Een waterstofmotor van de HAN, bij de opening van de Waterstofhub in Almelo. Hier wordt veel onderzoek gedaan en onderwijs gegeven over waterstof. Foto in de Gelderlander van Lenneke Lingmont.

A group of diverse people are gathered in a large, brightly lit room with a checkered tile floor. In the foreground, a man in a dark blue polo shirt and a woman with a black backpack are looking towards the right. Behind them, a man with a beard and a woman with glasses are engaged in conversation. To the right, a woman in a green sweater is looking towards the camera, and another woman is holding a smartphone. The background shows more people and a white table, suggesting a public event or forum.

B

Bijlage B
Reactienota
adviezen
Inwonersforum

In 2023 is de RES Twente een grootschalig participatieproces met inwoners gestart, dat de vorm had van een burgerberaad. De 100 gelote Twentenaren die deel uitmaakten van het Inwonersforum, kwamen driemaal in een representatieve samenstelling bij elkaar. Deze samenstelling kwam via twee lotingsrondes tot stand. De leden van het Inwonersforum vertegenwoordigden zo 'de stem van Twente'. Het was de eerste keer dat Twentse inwoners in deze vorm advies gaven over de energietransitie.

Het Inwonersforum vertegenwoordigt het inwonersperspectief over de opwek van duurzame energie in de regio Twente. Het forum formuleerde 33 adviezen waarover door de deelnemers is gestemd, om zo het draagvlak per advies in beeld te krijgen. Vervolgens zijn de adviezen overhandigd aan de bestuurders van Twente. Ze waren bedoeld om als uitgangspunten meegenomen te worden in de RES 2.0 en daarmee bestuurders te helpen bij het maken van keuzes op het gebied van de energietransitie.

Sinds de afronding van het Inwonersforum is het besluitvormingsproces richting RES 2.0 gewijzigd. Door regieneming van de provincie op de ruimtelijke invulling van windenergie en zonne-energie in Twente, is de situatie nu anders. De RES-partners besluiten niet meer over de ruimtelijke kaders voor wind en zon. De adviezen komen daarmee ook in een ander licht te staan. Het moet nu worden beschouwd als een advies aan de colleges van B&W, college van Gedeputeerde Staten en het Dagelijks Bestuur van het Waterschap Vechtstromen over hoe om te gaan met de energietransitie in Twente.

In deze reactienota geven we puntsgewijs aan wat we in de huidige situatie nog kunnen toepassen en wat niet. Het complete document met de adviezen is te vinden op [deze pagina van de website van de RES.](#)

We danken alle leden van het Inwonersforum voor hun inbreng en inzet.

Adviezen Reactie (hoe is/wordt dit verwerkt en/of wat wordt hiermee gedaan?)

Adviezen over opwek van duurzame energie

1. Vooraf afspraken maken voor compensatie naar rato van afstand van windmolens	Niet toepasbaar Overheden hebben geen wettelijke mogelijkheden om compensatie af te dwingen voor omwonenden van windparken. Meestal is het wel mogelijk om vrijwillige afspraken te maken tussen de vergunningverlener (meestal de Provincie, soms de gemeente) en de ontwikkelaar van een windpark. In de RES Twente hebben we afgesproken dat we afspraken met ontwikkelaars willen maken over minimaal 50% lokaal eigendom en dus niet over compensatie van omwonenden. Minimaal 50% lokaal eigendom wil zeggen dat meer dan de helft van een windpark eigendom is van burgers en bedrijven in de omgeving van het energieproject. Op die manier beslissen de omwonenden, als mede-eigenaar, zelf mee hoe de opbrengst van het windpark wordt verdeeld. Als het niet lukt om lokaal eigendom te realiseren, worden er soms afspraken gemaakt over compensatie via een Omgevingsfonds. Hoe de financiële middelen uit zo'n Omgevingsfonds worden besteed en verdeeld, wordt bepaald in een overeenkomst tussen de Provincie of gemeente en de ontwikkelaar van het windpark. We kunnen hierover dus geen afspraken maken in de RES Twente.
2. Wettelijke verplichting windwokkels op bedrijfsgebouwen en waar mogelijk op hoogbouw stedelijk gebied.	Pas dit niet toe Vanuit landelijke regelgeving komt er een verplichting om bij nieuwbouw en ingrijpende renovatie van utiliteitsbouw zonnepanelen te leggen. Windwokkels en andere vormen van kleinschalige wind-opwek zijn nog onvoldoende gevalideerde technieken en passen daarmee niet binnen de scope van de RES.
3. Regionale aanpak om windmolens langs snel-/autowegen te plaatsen	Pas toe Het voorstel van het Inwonersforum om in het bijzonder om te zien naar mogelijkheden langs snelwegen sluit -in ieder geval in Twente- aan op de voorkeursgebieden die de Provincie Overijssel heeft aangewezen in het Provinciaal Programma Energiestrategie (PPE). De realiteit is echter ook dat niet alle windturbines die in Twente moeten worden geplaatst direct langs snelwegen kunnen worden gebouwd.
4. Bescherm je burgers door objectieve, meetbare en absolute normen voor geluid, resonantie etc. en compenseer omwonenden volledig.	Pas (deels) toe De Rijksoverheid heeft nieuwe landelijke milieunormen voor windenergie opgesteld. Die zullen naar verwachting in de loop van 2025 definitief worden vastgesteld. Daarmee wordt voldaan aan de wens van het Inwonersforum. Overheden mogen -op grond van de Wet- geen compensatie afdwingen (zie ook 1) en we kunnen daar dus ook geen afspraken over maken in de RES. Compensatie kan alleen op basis van vrijwillige afspraken tussen de ontwikkelaar van een windpark en de vergunningverlener (meestal de Provincie).
5. Ontwikkel naar mogelijkheden en draagvlak en laat 60% wind en 40% zon los	Niet toepasbaar Bij de vaststelling van de RES Twente 1.0 hebben gemeenten, het waterschap Vechtstromen en de provincie Overijssel gezamenlijk gekozen voor een energiemix, waarbij het streven is om 60 procent van de elektriciteit in Twente op te wekken door middel van windmolens en het resterende deel met zonnepanelen. Hier wordt op gestuurd, omdat: • dit de stabiliteit van het energiesysteem ten goede komt; • het leidt tot minder hoge maatschappelijke kosten; • het bijdraagt aan een efficiënt netgebruik; • zonnenvelden méér ruimte innemen dan windturbines om dezelfde hoeveelheid energie te produceren. In de loop van 2023 heeft de Provincie Overijssel de regie genomen op het realiseren van een 60/40 verhouding windenergie/zonne-energie. De Provincie heeft daarvoor de opgaven per gebied vastgelegd in het Provinciaal Programma Energiestrategie en de Omgevingsverordening. Daardoor kan in de RES 2.0 niet meer de keuze worden gemaakt om de 60/40 verhouding wind/zon los te laten.

Adviezen over opwek van duurzame energie (vervolg)

6. Plaats windmolens op slecht bewoonbare plekken, zoals snelwegen, industrieterreinen en (bouwkundig) risicovolle locaties.

Pas zoveel mogelijk toe

De Provincie Overijssel heeft een Omgevings Effect Rapportage (OER) gemaakt, met als doel het in kaart brengen van de locaties in Twente waar windturbines mogelijk zijn. Het is aan de gemeenten om concrete 'zoekgebieden' aan te wijzen, waar ruimte is voor windenergie. Daarbij wordt rekening gehouden met ruimtelijke kwaliteit, natuur, maatschappelijke acceptatie en gezondheid. Als de door het Inwonersforum genoemde locaties mogelijkheden bieden voor het plaatsen van windturbines, dan zullen zij in onderlinge vergelijking met andere gebieden op deze criteria waarschijnlijk positief scoren.

7. Gebruik bij (zware) voorkeur bebouwd gebied & infrastructuur voor opwek

Pas (deels) toe

In bebouwd gebied is opwek middels zonnepanelen op dak en in/op openbare ruimte en soms ook middels (kleine) windturbines mogelijk. Deze vormen van opwek hebben binnen de RES en ook de afzonderlijke gemeenten een hoge prioriteit. Ditzelfde geldt voor opwek langs infrastructuur zoals wegen en spoorlijnen.

De opwek die in bestaand bebouwd gebied en langs infrastructuur gerealiseerd kan worden is echter niet voldoende om de vastgestelde doelstellingen van de RES te realiseren. Daarvoor is ook grootschalige opwek via windturbines op andere locaties nodig. Ook de opwek van zonnevelden in het buitengebied telt uiteraard mee.

8. Verplicht bij (industriële) nieuwbouw en stimuleer bij verbouw, de maximale ruimte voor zonnepanelen voor algemeen belang.

Wordt toegepast

Het kabinet wil vanaf 2025 nieuwe utiliteitsgebouwen met een dakoppervlak van 250 m² of meer een verplichting opleggen om het volledige dak te gebruiken of te laten gebruiken voor de opwek van hernieuwbare energie.

Adviezen over lokaal eigendom en eigenaarschap

9. 100% lokaal eigenaarschap om draagvlak te creëren

Pas waar dit mogelijk is toe

In de RES Twente hebben we minimaal 50% lokaal eigendom van alle duurzame energieprojecten afgesproken. Om daar invulling aan te geven is onder meer een Handreiking Lokaal Eigendom opgesteld.

Het is wel goed om in beeld te houden dat overheden geen wettelijke mogelijkheden hebben om lokaal eigendom af te dwingen. De afspraken over lokaal eigenaarschap moeten op basis van vrijwilligheid worden gemaakt tussen de ontwikkelaar van een duurzaam energieproject en de vergunningverlener (Provincie of gemeente). 100% lokaal eigenaarschap is om die reden alleen realistisch als het projectinitiatief van een lokale energiecoöperatie (of de gemeente) komt en die coöperatie (of de gemeente) de beschikking heeft over de grond waarop het project kan worden gerealiseerd.

10. Maak een keuze hoe de opbrengsten van de energieopwekking terugvloeien in de lokale gemeenschap.

Wordt toegepast

Dit hebben we opgeschreven in de RES Twente 1.0 en uitgewerkt in de Handreiking Lokaal Eigendom ([Handreiking lokaal eigendom](#)). We hebben daarmee in de RES Twente de keuze gemaakt om via lokaal eigendom de opbrengsten van energieopwekking terug te laten vloeien in de gemeenschap. Binnen dat uitgangspunt hebben alle RES-partners afzonderlijk beleidskaders opgesteld om hier verder uitwerking aan te geven.

11. Klein en lokaal starten van projecten ten aanzien van warmte en isoleren. Leren van ervaringen, samenwerken en gebruik bestaande infrastructuur

Pas gedeeltelijk toe

Klein en lokaal starten van projecten ten aanzien van warmte en isoleren kan een belangrijke bijdrage leveren aan de warmtetransitie in de gebouwde omgeving. In feite is het proces hier ook op ingericht; de Transitievisie Warmte die gemeenten maken, worden uitgewerkt tot Uitvoeringsplannen op wijk- of dorpsniveau, van waaruit gezamenlijk kleine en lokale projecten kunnen worden opgezet om te leren en ervaring op te doen.

Dat is echter maar een deel van wat er nodig is. In de RES wordt onderzocht welke kansen er zijn om huizen te verwarmen met bestaande warmtebronnen (bijvoorbeeld restwarmte van bedrijven) of met biogas of groengas vanuit de landbouw. Het is niet goed mogelijk dergelijke projecten klein en lokaal te houden omdat het grote investeringen vraagt en mogelijkheden biedt om veel gebouwen in 1 keer aardgasloos te verwarmen. Waar zich kansen voordoen om tot een wat grootschaligere collectieve warmtevoorziening te komen, is het belangrijk die kansen ook te verzilveren.

12. Borg continuïteit en zekerheid in energievoorzieningen bij oprichting Lokale Energie Initiatieven (LEI's) door het opstellen van een bindende LEI-draad

Pas toe

Wij zijn even als het inwonersforum van mening dat het belangrijk is de toekomstbestendigheid en continuïteit van lokale energie-initiatieven te waarborgen. Landelijk en provinciaal wordt er gewerkt aan thema's zoals: financiering, ondersteuningsstructuur, juridische samenwerkingsvormen. De lokale energie-initiatieven organiseren zichzelf ook. De LEI-Twente en LEI West Overijssel hebben gezamenlijk Energie Coöperatie Overijssel (ECO) opgericht om de krachten te bundelen en gezamenlijk tot uitvoering van projecten te komen.

Voor de toekomstbestendigheid van lokale energie-initiatieven vinden wij een structurele samenwerking met Twentse gemeenten belangrijk. Het gaat erom dat de lokale gemeenschap (mede)eigenaar is van duurzame energiebronnen en het vraagt dus ook een gezamenlijke inspanning van de lokale gemeenschap om hiervoor financieringsmogelijkheden en expertise beschikbaar te maken. We zijn voornemens in RES-verband de mogelijkheden voor zo'n structurele samenwerking tussen lokale energie-initiatieven en RES-partners te verkennen.

13. Professionaliseer de ondersteuning van lokale en regionale energie-initiatieven

Pas toe

De LEI's in de gehele provincie Overijssel hebben zich georganiseerd in Energie Coöperatie Overijssel (ECO) met het oog op professionalisering en het opzetten van een ondersteuningsstructuur. Vanuit de RES vinden we het belangrijk dat er een structurele samenwerking tot stand komt met de Twentse gemeenten, mede om professionalisering, continuïteit en (financiële) slagkracht te borgen. We willen de komende periode verkennen hoe die structurele samenwerking tussen de Energie Coöperatie Overijssel en RES-partners tot stand kan komen.

Adviezen over regionale samenwerking

14. Richt een ECT (Energie Coöperatie Twente) op vanuit lokale initiatieven uit de regio Twente

Is al gerealiseerd

De LEI's in Overijssel hebben gezamenlijk de koepel Energie Coöperatie Overijssel opgericht.

15. Richt een "energiecoöperatie Twente" op. Werk hierin met alle Twentse gemeenten samen

Pas toe

De LEI's in Overijssel hebben de Energie Coöperatie Overijssel opgericht. Wij zijn evenals het Inwonersforum van mening dat het belangrijk is dat er een samenwerking ontstaat met de Twentse gemeenten. We willen de komende periode verkennen hoe die samenwerking tussen de Energie Coöperatie Overijssel en RES-partners tot stand kan komen.

16. Wek als Twente middels één overkoepelende coöperatie energie op. De opbrengsten worden solidair & maatschappelijk verdeeld (voorkom versplintering)

Niet toepasbaar

We zijn het met het Inwonersforum eens dat dit advies de wenselijke situatie beschrijft. Als overheden zijn we echter niet in de positie te bepalen wie energie mag opwekken en wie niet. Als een commercieel energiebedrijf aan de vergunningsvoorwaarden voldoet om energie op te wekken, kunnen we dat niet weigeren. Ook kunnen overheden aan geen enkele partij, noch aan bedrijven, noch aan LEI's, voorschrijven hoe opbrengsten moeten worden besteed en verdeeld.

We hebben in de RES Twente wel de mogelijkheid beschreven dat een gemeente zelf eigenaar wordt van een duurzame energiebron. In dat geval kan de gemeente natuurlijk ook bepalen hoe de opbrengsten ten goede komen aan de lokale gemeenschap. Als de Twentse gemeenten daarop samenwerken met ECO kan in onze optiek versplintering ook worden voorkomen.

17. Zorg dat Twentse raadsleden een gezamenlijk energiebeleid voeren, RES voor raadsleden (geen versplinterd gemeentelijk beleid)

Pas waar mogelijk toe

Met de RES Twente wordt gezamenlijk energiebeleid vastgesteld door de Twentse gemeenten, de Provincie Overijssel en de Waterschap Vechtstromen. De RES heeft echter betrekking op een beperkt aantal onderwerpen binnen het energiebeleid en uiteraard blijft iedere gemeente de mogelijkheid houden een eigen inkleuring te geven aan gezamenlijke uitgangspunten in het energiebeleid. Het zou goed zijn om in de toekomst via de RES gezamenlijk beleid te voeren op meer onderwerpen binnen het energiedomein. We gaan verkennen of-, en hoe dat mogelijk is.

18. Creëer inzicht met regionale kansenkaart

Pas niet toe

Het Inwonersforum pleit voor de ontwikkeling van een regionale kansenkaart, omdat daarmee kan worden uitgelegd welke keuzes voorliggen en besluiten kunnen worden gemaakt. De Provincie heeft met een Omgevings Effect Rapportage (OER) en de daarbij behorende kaarten inzichtelijk gemaakt waar mogelijkheden zijn om windparken te realiseren.

De mogelijkheden voor overige energiebronnen zijn regionaal niet inzichtelijk, maar op gemeentelijk niveau vaak wel. Dat lijkt ons ook de juiste gang van zaken. Als er ergens een kans is om een windpark of zonnepark te ontwikkelen, betekent dat niet dat het op die plek ook wenselijk is. De gemeente kan het beste inschatten of locaties uit het oogpunt van ruimtelijke kwaliteit, maatschappelijk draagvlak, natuur en gezondheid ook daadwerkelijk kansen bieden.

19. Innoveer met een Twents Deltaplan

Pas (deels) toe

Het Inwonersforum stelt dat de RES een verbindende en aanjagende rol voor onderzoek en samenwerking op zich kan nemen. Innovaties kunnen een (deel van) de oplossing zijn voor de vraagstukken van grootschalige opwek en de warmtetransitie. Ze kennen vaak een langere aanlooptijd en zijn meestal niet direct inzetbaar en haalbaar voor 2030.

Aan de andere kant juichen we innovaties ook toe en volgen we ze ook. Soms als partner, maar soms ook wat meer op afstand. Immers, innovaties zijn niet de 'core business' van de RES Twente. Zo zal de RES ook geen onderzoeksvragen formuleren en/of uitzetten. De RES heeft wel een verbindende rol met kennisinstellingen, bedrijfsorganisaties en innovatieplatformen.

**20. Alle regels voor iedereen
gelijk en leg deze vast
in provinciale wet- en
regelgeving.**

Wordt (deels) al toegepast

Het Inwonersforum is consistent en roept op om op gebied van regelgeving regionaal samen te werken en stelt voor om gedetailleerd provinciaal windbeleid te ontwikkelen, waarmee wordt voorkomen dat elke gemeente zijn eigen regels heeft. Hierbij wordt onder meer gedacht aan de toegestane hoogte, normen, lokaal eigendom. De Rijksoverheid heeft inmiddels landelijke milieunormen voor windenergie ontwikkeld, die in de loop van 2025 worden vastgesteld. Daarnaast heeft de Provincie Overijssel de regie genomen op het beleid ten aanzien van windenergie en zonnenvelden. Daarmee is aan het advies van het Inwonersforum grotendeels tegemoetgekomen.

Adviezen over duurzame warmte

**21. Focus op meerdere
bronnen voor warmte
(aardwarmte + kernenergie +
mestvergisting)**

Pas toe

Vanuit de RES Twente zal het komende jaar een bronnenstrategie worden ontwikkeld om te bepalen welke warmtebronnen in Twente toepasbaar zijn. De opgave van de warmtetransitie is groot en om alle woningen en gebouwen aardgasvrij te maken, zijn alle beschikbare duurzame warmtebronnen nodig. In de RES Twente beperken we ons tot de opgaven tot 2030. Van de drie door het Inwonersforum genoemde warmtebronnen is de toepassing van kernenergie en diepe geothermie vóór 2030 niet realistisch. Om ook in de toekomst warmtelevering te kunnen garanderen wordt een (warmte)bronnenstrategie ontwikkeld.

**22. Daar waar gas nodig blijft
(bijvoorbeeld monumenten/
buitengebied): van aardgas
naar biogasproductie via
regionale coöperatie.**

Pas (deels) toe

Op landelijk niveau wordt gewerkt aan een bijmengverplichting van groengas van 20% in 2030. Wij vinden het belangrijk dat biogas/groengas niet alleen naar bedrijven gaat, maar ook beschikbaar blijft voor het verwarmen van gebouwen die geen goede andere opties hebben (monumenten en het buitengebied). Dat betekent dat we als overheden in staat moeten zijn de garanties van oorsprong van biogas of groengas toe te delen aan de gebouwde omgeving. We kunnen immers niet bepalen waar het gas in het gasnet daadwerkelijk naar toevloeit. Ons beleid is er op gericht minimaal 50% lokaal eigendom van biogas/ groengasinstallaties te bevorderen. Als een lokaal energie-initiatief of een gemeente (mede)eigenaar is van de productie-installatie, kan deze ook mede bepalen aan wie de garanties van oorsprong worden toebedeeld.

**23. Gebruik overtollige
energie (restwarmte van
bedrijven, elektriciteit op
piekmomenten) nuttig.**

Pas toe

Het Inwonersforum vindt het belangrijk dat overtollige energie bij met name bedrijven nuttig wordt hergebruikt. Opslag en opvang van energiepieken zijn kansen die zich hierbij voordoen. Ook wordt gezien dat hierin nieuwe technieken ontstaan, welke zo nodig meer gestimuleerd kunnen worden. Binnen de Regionale Structuur Warmte van de RES is aandacht voor het optimaal benutten van alle beschikbare (rest)warmtebronnen. Daarom wordt het komende jaar een bronnenstrategie opgesteld om alle beschikbare warmtebronnen in kaart te brengen. Ook innovatieve bronnen, waarbij energie op piekmomenten opgeslagen wordt, kunnen daarin worden onderzocht.

**24. Blijf energie stoppen
in het zoeken naar
warmtebronnen.**

Pas toe

Zie ook beantwoording bij 21. De opgave van de warmtetransitie is groot en om alle woningen en gebouwen aardgasvrij te maken, zijn alle beschikbare, duurzame warmtebronnen nodig. Er heeft al een eerste verkenning plaatsgevonden naar de beschikbare duurzame warmtebronnen. Om ook in de toekomst warmtelevering te kunnen garanderen wordt een (warmte)bronnenstrategie ontwikkeld.

25. Burger Buurt

Batterij: regionale conceptontwikkeling om buurtgericht en coöperatief vraag en aanbod stroom te reguleren

Pas toe waar mogelijk

Opslag en opvang van pieken is op dit moment nog moeilijk realiseerbaar. Door de splitsingswet mogen netbeheerders niet aan opslag van energie doen. Ze raden daarom aan om de opslag achter de meter te regelen, zodat inwoners de energie die zijzelf opwekken op een later moment ook zelf kunnen gebruiken. Het toepassen van Burger Buurt Batterijen en/of regionale conceptontwikkelingen is vooralsnog maatwerk. Er moet altijd gekeken worden op een batterij oplossingen biedt voor congestie op het netwerk, of juist bijdraagt aan extra belasting.

26. Evalueer doorlopend

nieuwe technieken voor energie-opwek en -opslag en pas toe.

Pas (gedeeltelijk) toe

Het Inwonersforum stelt voor om driemaandelijks richting het RES-bestuur te rapporteren over nieuwe technieken voor energieopwekking en opslag met als doel om tijdig beleid bij te stellen, zodat het Twentse landschap niet onnodig langjarig belast wordt. Via de Twentse Energie Agenda (onderdeel van de afspraken in de RES 1.0) worden nieuwe technieken gevolgd. Het nut om het RES-bestuur hierover op gezette tijden te informeren wordt erkend, maar driemaandelijks lijkt ons te frequent. Zodra zich nieuwe kansen zich aandienen zal het coördinatieteam RES adviseren om het gemeentebestuur, dan wel provinciaal beleid, hierop aan te passen. Daar waar het gaat om vergunningverlening of steun richting initiatieven heeft de betreffende gemeente of provincie hierin de bevoegdheid.

27. Maak kleinschalige kerncentrales mogelijk in Twente

Pas niet toe (valt buiten de kaders van de RES-opdracht)

Het Inwonersforum stelt voor om de mogelijkheden voor kerncentrale, afvalopslag of afvalverwerking binnen Twente nader te onderzoeken. Betrek bij geschikte locaties de gemeenten en lokale bevolking en stel wet- en regelgeving op. Kernenergie valt buiten de scope van de RES. Voor wat betreft kernenergie is het Rijk bevoegd gezag, waardoor de invloed vanuit de RES op dit onderwerp zeer beperkt is. We volgen de ontwikkelingen. Op het moment dat het Rijk voornemens is met een opgave rondom kernenergie richting Twente te komen, wordt deze vraag actueel. De kennis van de UT wordt hierin betrokken. De brief van voormalig minister Jetten roept provincies op om de mogelijkheden te onderzoeken voor ná 2030.

Adviezen over communicatie en participatie

28. Bestuurders, denk aan het collectieve belang, betrek het stille midden (sociale media, marketing)	Pas toe als aanbeveling aan RES-partners Pas dit toe daar waar het gaat om de realisatie van projecten en op het moment waarop beeldvorming rondom gevoelige thema's of projecten plaatsvindt. Het is nooit te laat voor een goed gesprek met een representatieve afspiegeling van de samenleving. Biedt wel duidelijke kaders waarbinnen het gesprek kan plaatsvinden om valse verwachtingen over de uitkomsten te voorkomen. Heb specifiek aandacht voor het betrekken van jongeren en mensen met een kleine beurs. Neem de uitkomsten serieus om het vertrouwen in de gemeente en de politiek te vergroten (en zeker niet verder te schaden).
29. Creëer draagvlak door bij investeringen in energieopwekking de werkwijze van het inwonersforum te kopiëren	Pas niet toe (omdat het buiten bereik van de RES ligt) Investeringen in energieopwekking worden genomen door bedrijven of lokale energie-initiatieven. Op welke wijze zij daarbij inwoners betrekken kunnen wij als overheden en RES-partners niet voorschrijven. Bij een concrete vergunningaanvraag kunnen we natuurlijk wel verlangen dat de ontwikkelaar een communicatie- en participatieplan maakt, maar dat richt zich vooral op de direct omwonenden. De werkwijze van het inwonersforum is daarbij niet goed toe te passen.
30. Richt een commissie op vanuit het inwonersforum die zorgt voor borging en monitoring van hun adviezen	Pas niet toe Het Inwonersforum adviseert de bestuurders en volksvertegenwoordigers van gemeenten, provincie en waterschap. Als de bestuurders en volksvertegenwoordigers van deze overheden de adviezen overnemen is het ook aan hen om te borgen dat besluiten worden opgevolgd. Het lijkt ons niet goed werkbaar dat een commissie de besturen en volksvertegenwoordigers van 14 gemeenten, de provincie en het waterschap gaat monitoren en controleren.
31. Informeer mensen eerlijk tijdens het hele proces en begin hier zo vroeg mogelijk	Pas toe, maar het tijdstip is hierbij van belang Het idee dat inwoners bij de realisatie van energieprojecten recht hebben op laagdrempelige, duidelijke en eerlijke informatie, onderschrijven we volmondig. Daarmee bedoelen wij rationele en objectieve informatie. Bij dit advies past wel een kanttekening. Bij de realisatie van energieprojecten heeft de overheid niet alleen te maken met haar inwoners, maar ook met een initiatiefnemer. Die initiatiefnemer kan, voordat hij een plan bij de overheid indient, daarover eerst met omwonenden in gesprek gaan. Maar hij kan er ook voor kiezen om eerst bij de overheid af te tasten of zijn voornemen enige kans van slagen heeft. Ook daar valt wat voor te zeggen. Dit kan namelijk onnodige onrust in een buurt of gemeenschap voorkomen. Of een initiatiefnemer voor de ene of de andere oplossing kiest, bepaalt hij zelf.
32. Start campagne met Twentse ambassadeurs, zodat iedereen weet wat er moet gebeuren, nu gebeurt en gaat gebeuren	Pas toe, als dat mogelijk is Er moet nog een communicatieplan opgesteld worden voor de Energiestrategie Twente 2.0; de suggestie om iets te doen met ambassadeurs nemen we daarin mee. Voortouw kan genomen worden door de communicatieadviseur van de RES-Twente. Randvoorwaarde is wel dat RES-partners voldoende middelen en capaciteit beschikbaar stellen voor een publiekscampagne.
33. Creëer draagvlak middels het informeren van burgers met een persoonlijke brief (met het waarom van de transitie en wat dat betekent voor de bewoners)	We onderzoeken of dit toepasbaar is In het kader van de privacywetgeving is het sturen van persoonlijke brieven iets wat juridisch goed uitgezocht moet worden. Dit advies wordt ook meegenomen bij het advies nummer 32 (start een campagne met Twentse ambassadeurs). Randvoorwaarde is dat ook hiervoor voldoende middelen en capaciteit beschikbaar worden gesteld. Eventueel opnemen in het communicatieplan.

Adviezen over communicatie en participatie

28. Bestuurders, denk aan het collectieve belang, betrek het stille midden (sociale media, marketing)

Pas toe als aanbeveling aan RES-partners

Pas dit toe daar waar het gaat om de realisatie van projecten en op het moment waarop beeldvorming rondom gevoelige thema's of projecten plaatsvindt. Het is nooit te laat voor een goed gesprek met een representatieve afspiegeling van de samenleving. Biedt wel duidelijke kaders waarbinnen het gesprek kan plaatsvinden om valse verwachtingen over de uitkomsten te voorkomen. Heb specifiek aandacht voor het betrekken van jongeren en mensen met een kleine beurs. Neem de uitkomsten serieus om het vertrouwen in de gemeente en de politiek te vergroten (en zeker niet verder te schaden).

29. Creëer draagvlak door bij investeringen in energieopwekking de werkwijze van het inwonersforum te kopiëren

Pas niet toe (omdat het buiten bereik van de RES ligt)

Investeringen in energieopwekking worden genomen door bedrijven of lokale energie-initiatieven. Op welke wijze zij daarbij inwoners betrekken kunnen wij als overheden en RES-partners niet voorschrijven. Bij een concrete vergunningaanvraag kunnen we natuurlijk wel verlangen dat de ontwikkelaar een communicatie- en participatieplan maakt, maar dat richt zich vooral op de direct omwonenden. De werkwijze van het inwonersforum is daarbij niet goed toe te passen.

30. Richt een commissie op vanuit het inwonersforum die zorgt voor borging en monitoring van hun adviezen

Pas niet toe

Het Inwonersforum adviseert de bestuurders en volksvertegenwoordigers van gemeenten, provincie en waterschap. Als de bestuurders en volksvertegenwoordigers van deze overheden de adviezen overnemen is het ook aan hen om te borgen dat besluiten worden opgevolgd. Het lijkt ons niet goed werkbaar dat een commissie de besturen en volksvertegenwoordigers van 14 gemeenten, de provincie en het waterschap gaat monitoren en controleren.

31. Informeer mensen eerlijk tijdens het hele proces en begin hier zo vroeg mogelijk

Pas toe, maar het tijdstip is hierbij van belang

Het idee dat inwoners bij de realisatie van energieprojecten recht hebben op laagdrempelige, duidelijke en eerlijke informatie, onderschrijven we volmondig. Daarmee bedoelen wij rationele en objectieve informatie. Bij dit advies past wel een kanttekening. Bij de realisatie van energieprojecten heeft de overheid niet alleen te maken met haar inwoners, maar ook met een initiatiefnemer. Die initiatiefnemer kan, voordat hij een plan bij de overheid indient, daarover eerst met omwonenden in gesprek gaan. Maar hij kan er ook voor kiezen om eerst bij de overheid af te tasten of zijn voornemen enige kans van slagen heeft. Ook daar valt wat voor te zeggen. Dit kan namelijk onnodige onrust in een buurt of gemeenschap voorkomen. Of een initiatiefnemer voor de ene of de andere oplossing kiest, bepaalt hij zelf.

32. Start campagne met Twentse ambassadeurs, zodat iedereen weet wat er moet gebeuren, nu gebeurt en gaat gebeuren

Pas toe, als dat mogelijk is

Er moet nog een communicatieplan opgesteld worden voor de Energiestrategie Twente 2.0; de suggestie om iets te doen met ambassadeurs nemen we daarin mee. Voortouw kan genomen worden door de communicatieadviseur van de RES-Twente. Randvoorwaarde is wel dat RES-partners voldoende middelen en capaciteit beschikbaar stellen voor een publiekscampagne.

33. Creëer draagvlak middels het informeren van burgers met een persoonlijke brief (met het waarom van de transitie en wat dat betekent voor de bewoners)

We onderzoeken of dit toepasbaar is

In het kader van de privacywetgeving is het sturen van persoonlijke brieven iets wat juridisch goed uitgezocht moet worden. Dit advies wordt ook meegenomen bij het advies nummer 32 (start een campagne met Twentse ambassadeurs). Randvoorwaarde is dat ook hiervoor voldoende middelen en capaciteit beschikbaar worden gesteld. Eventueel opnemen in het communicatieplan.

“

Informeer mensen
eerlijk tijdens het hele
proces en begin hier zo
vroeg mogelijk mee”

C

**Bijlage C
Reactienota
adviezen
Meedenktank**

De Meedenktank bestaat uit leden van organisaties die in brede zin betrokken zijn bij de energietransitie in Twente. De Meedenktank is opgezet als een maatschappelijke adviesgroep voor de RES 2.0. Op 22 juni 2023 heeft de Meedenktank haar advies aangeboden aan het bestuurlijk overleg RES Twente. De betrokken organisaties zijn in het advies benoemd.

In het advies van de Meedenktank wordt ingegaan op bijna alle aspecten van de energietransitie. Een aantal adviezen hebben betrekking op de gebouwde omgeving en de warmtetransitie. Deze adviezen zijn in lijn met de in 2023 opgestelde concept RES 2.0 met de daarin verwoorde focus op Twente als warmteregio. Het vertrekpunt was de in de RES 1.0 geformuleerde doelstelling van 1,5 TWh duurzaam opgewekte elektriciteit in de streefverhouding van 60% windenergie en 40% zonne-energie. Nu de Provincie Overijssel vanaf juli 2023 de regie heeft genomen op het vaststellen van ruimtelijke kaders voor windenergie en zonnevelden, ligt het echter niet meer bij de RES-partners om aan te geven hoe er met de adviezen van de Meedenktank wordt omgegaan op deze onderwerpen.

Inzake de besluitvorming binnen de Meedenktank kan het volgende worden gezegd: er hebben geen stemmingen plaatsgevonden. Discussie heeft wel plaatsgevonden in hoeverre de advisering zich zou moeten beperken tot de in het Klimaatakkoord en RES 1.0 aangegeven kaders. Uiteindelijk hebben alle partijen zich kunnen verenigen met het opnemen van een minderheidsstandpunt, die de kaders (huidige gevalideerde en gecertificeerde technieken, voor 2030 gerealiseerd, de inhoudelijke noodzaak om vaart te maken) niet aanvaardden. Daarmee is ook duidelijk dat de meerderheid van de Meedenktank zich kan verenigen met de doelen en kaders van het Klimaatakkoord en de RES 1.0.

In deze reactienota wordt aangegeven in hoeverre de adviezen van de Meedenktank opgenomen kunnen worden in de Energiestrategie Twente 2.0. De reactienota is opgesteld als formele bestuurlijke reactie op de adviezen. In de hierna weergegeven verantwoordingstabel wordt aangegeven hoe de adviezen van de Meedenktank worden opgepakt.

Communicatie & Participatie
1. Communiceer in klare taal naar inwoners over de energietransitie en RES
1.1. Start een campagne over de energietransitie in Twente
1.2. Leg uit wat al vaststaat en waar we naartoe gaan
1.3. Communiceer in klare taal en pas het aan op doelgroepen
1.4. Schets het toekomstbeeld voor 2050
1.5. Spreek heldere rollen en bevoegdheden af –en communiceer hierover
Dit advies nemen we deels over

- 1. Het advies van de meedenktank is om ook regionaal te communiceren. Gemeenten communiceren nu zelf; dit is niet alleen zo afgesproken, het doet ook recht aan de functie van meest nabije overheid voor de burger. De meedenktank heeft als mening dat dit echter in de praktijk in een aantal gevallen onvoldoende wordt opgepakt. Met inachtneming van dit advies stellen we voor een nadere herorientatie te laten plaatsvinden, waarbij gemeenten in the lead blijven, maar desgewenst ook op regionaal niveau een afgestemde communicatie in gezamenlijkheid met de RES-partners kan plaatsvinden. We zullen de mogelijkheden daartoe verkennen in een nog te ontwikkelen gezamenlijk communicatieplan.
- 1.1. In algemene zin geldt wel dat de boodschap vaak pas wordt opgepakt door inwoners als er sprake is van projecten en het individuele belang van mensen zelf in het geding komt. Daarom ondersteunen we het belang van de aanbeveling om herhaaldelijk en langjarig te communiceren als Twente in zijn geheel. We zullen de mogelijkheden daartoe verkennen in een nog te ontwikkelen gezamenlijk communicatieplan.
- 1.2, 1.3, 1.4 en 1.5 Deze subadviezen geven we zal het met een positieve aanbeveling mee aan de gemeenten om te verwerken in de eigen communicatiestrategieën.
- 1.5. Een visualisatie/schematische weergave van de rollen en bevoegdheden zullen we opnemen in een nog te ontwikkelen gezamenlijk communicatieplan.

2. Communiceer naar inwoners over warmte (op wijkniveau, met voorbeelden)
2.1 Communiceer verwachtingen aan inwoners over het warmtenet en de warmtebronnen
2.2 Communiceer op wijkniveau over plannen over warmtenetten
2.3 Verbeter het imago van warmtenetten met communicatie over voorbeelden
2.4 Ga huis-aan-huis in gesprek met inwoners over aardgasvrij maken van woningen
We brengen dit advies over aan de gemeenten

- 2.1 Gemeenten zijn de regisseur voor de warmtetransitie. Zij stellen hiervoor Wijk uitvoeringsplannen (WUP) op samen met de inwoners. In een WUP wordt ook de warmtebron als voorkeursalternatief voor aardgas gekozen. De communicatie hierover is dan ook ten principale een zaak en verantwoordelijkheid voor gemeenten. Dat laat onverlet dat de regionale warmtebronnen en het intergemeentelijk gebruik daarvan (Twence, biogas-groengas) een zaak is van Twente als geheel, waarover de RES op een afgestemde wijze met de daarbij betrokken partners dient te communiceren.
- 2.2 In een WUP wordt ook de techniek gekozen om de duurzame warmtebron te benutten. We ondersteunen de gemeenten waar mogelijk bij de voorliggende keuzes vanuit de Regionale Structuur Warmte. Het gaat dan om de mogelijkheid lokaal gebruik te maken van de regionaal voorradige warmtebronnen.
- 2.3 Dit advies nemen we van harte over en stemmen met de Twentse gemeenten af hoe de communicatie vanuit de verschillende verantwoordelijkheden opgepakt kan worden, zodat de schaalniveaus goed op elkaar aansluiten.
- 2.4 Het huis-aan-huis gesprek is een onderdeel van een proces om een WUP op te stellen. Dit is een aanbeveling die past binnen de verantwoordelijkheid van gemeenten.

3. Communiceer naar inwoners over wind en zon (met behulp van tools)

3.1 Benut de bestaande tools om de inpassing van wind/zon te visualiseren

3.2 Communiceer over 'acceptatie' of over 'draagvlak'

Dit gebeurt grotendeels al

- 3. Op [de website van de RES Twente](#) kunt u informatie vinden over ontwikkelingen van wind en zon en alle aspecten die hier mee te maken hebben
- 3.1 Communicatie en participatie voor projecten van windturbines en zonnepanelen is een eerste verantwoordelijkheid voor samenwerkende gemeenten. Bij het opstellen van de RES Twente 1.0 heeft er vanuit de RES-organisatie een uitvoerig participatieproces plaatsgevonden met maatschappelijke partners en belangenvertegenwoordigers. Daarbij is ook gebruik gemaakt van *virtual reality*. Ook verschillende gemeenten hebben hier gebruik van gemaakt. Bij projectontwikkeling is dit ook een belangrijk instrument dat veelal ingezet wordt om omwonenden en belanghebbenden de landschappelijke inpassing te laten zien.
- 3.2 Dit advies nemen we niet over. In het Nationaal Programma RES is lokaal draagvlak gedefinieerd als instemming van de gemeenteraad, Provinciale Staten of Algemeen Bestuur van het waterschap. Hierover zijn veel andere gezichtspunten en definities mogelijk. Zolang er geen algemeen geaccepteerde methode is om 'acceptatie' of 'draagvlak' te bepalen is het contraproductief om daarover te communiceren.

4. Help inwoners om duurzame keuzes te maken

4.1 Geef inwoners de informatie om duurzame keuzes te kunnen maken

4.2 Zet in op energiebesparing: help inwoners om gebruik te maken van energiefondsen en andere mogelijkheden

We brengen dit advies over aan de gemeenten

- 4. Inwoners helpen om duurzame keuzes te maken is geen onderdeel van de RES Twente, maar behoort tot het domein van gemeenten. We ondersteunen de gemeenten, daar waar mogelijk en nodig.
- 4.1 Twentse gemeenten werken samen in het Energieloket om inwoners te informeren over de mogelijkheden om hun huis te verduurzamen. Daarvoor worden wooncoaches ingezet en energieadviezen. Daarnaast hebben gemeenten bij het opstellen van een WUP een eigen aanpak om inwoners te ondersteunen. Dat vraagt overigens om een aanpak als geadviseerd onder 2.4.
- 4.2 Via het Energieloket krijgen inwoners informatie over energie besparen en beschikbare subsidies. Ook de energiefondsen die beschikbaar zijn worden daar onder de aandacht gebracht. Verschillende gemeenten organiseren jaarlijks een duurzaamheidsmarkt, om inwoners te informeren. Op allerlei manieren zijn gemeenten bezig om hier aandacht voor te vergroten en handelingsperspectieven te bieden.

5. Organiseer participatie over de energietransitie/RES (representatief, in dialoog met bestuurders)

5.1 Zet een representatief burgerberaad op om alle geluiden te horen

5.2 Voer een enquête uit onder inwoners

5.3 Zorg dat inwoners en bestuurders/ volksvertegenwoordigers met elkaar in gesprek gaan

5.4 Breng de meedenktank in directe dialoog met bestuurders/raadsleden

5.5 Organiseer maandelijks een Energiecafé (RES Café)

We nemen dit advies deels over

- 5.1. Dit advies is ter harte genomen en heeft de RES in de vorm van een Twents Inwonersforum gegoten. Dit forum van gelote inwoners is 3 dagen bijeengekomen in april en mei 2023 om adviezen te formuleren voor de bestuurders van Twente. Aangezien het om een representatieve steekproef ging, is het gelukt om allerlei geluiden bij elkaar te krijgen.
- 5.2. Dit stond gepland in 2022, maar is om verschillende redenen niet doorgegaan. Hiervoor in de plaats is er een representatief inwonersforum georganiseerd door middel van loting uit 30.000 aselect aangeschreven Twentenaren, waarmee de verschillende gezichtspunten uit de samenleving worden opgehaald. Daarmee is wat ons betreft de meerwaarde van een regionale enquête vervallen.
- 5.3. In een aantal gevallen hebben leden van het Inwonersforum zich aangemeld bij gemeenteraden om adviezen toe te lichten en daarover in dialoog te gaan met volksvertegenwoordigers.
- 5.4. Dit is in januari 2023 gebeurd en zal worden herhaald wanneer daar aanleiding toe is. Bestuurders hebben veel behoefte aan inzichten, ideeën en een kritische blik vanuit leden van de meedenktank. Daarbij past de opmerking dat de meedenktank dat ook zelf kan aangeven.
- 5.5. Wij hebben niet de indruk gekregen dat er bij de inwoners of maatschappelijke organisaties in Twente behoefte is aan een maandelijks Energiecafé of RES-café. We willen ons er voornamelijk op concentreren om de werkorganisaties van de RES-partners zelf regelmatig te informeren en betrekken.

6. Organiseer participatie over zoekgebieden en projecten (vanaf de start, met invloed)

6.1 Start met participatie bij inwoners, in plaats van bij projectontwikkelaars

6.2 Zorg dat inwoners niet alleen mogen 'meedenken', maar ook invloed hebben

6.3 Trek lessen uit gebiedsprocessen die goed zijn verlopen, zoals in Broekheurne

De RES is niet in de positie om dit advies over te nemen

- 6.1 De RES als samenwerkingsverband speelt geen rol in het organiseren van proces- of projectparticipatie. Het organiseren van deze participatieprocessen is aan het bevoegd gezag voor het aanwijzen van zoekgebieden of de vergunningverlening voor energieprojecten. Vanuit de RES zijn handreikingen beschikbaar voor proces- en projectparticipatie om daaraan sturing te geven.
- 6.2 Het is aan de gemeente of provincie als bevoegd gezag om participatieprocessen in te richten, niet aan de RES. We stimuleren goede proces- en projectparticipatie door middel van handreikingen voor de inrichting van het proces.
- 6.3 De RES Twente heeft een Handreiking Lokaal Eigendom opgesteld. Twentse gemeenten kunnen hieruit putten om beleidskaders op te stellen. In de handreiking zijn veel lessen uit gebiedsprocessen meegenomen.

7. Stimuleer energiecoöperaties en Lokale Energie Initiatieven (LEI's)

7.1 Stel je open voor samenwerking met energiecoöperaties

7.2 Laat goede initiatieven niet (langer) stranden

7.3 Durf lokale initiatieven op wijkniveau bij inwoners te laten (en neem het niet over)

7.4 Schaal het project 'energieke burens' snel op

7.5 Zorg voor financiële ondersteuning van actieve inwoners

Wij nemen dit advies over

- 7.1 We hebben een lid van het coördinatieteam RES vrijgemaakt om vanuit de RES-organisatie als verbindingsofficier te functioneren tussen de energiecoöperaties en de RES Twente. Zeer geregeld organiseert de RES-bijeenkomsten in samenwerking met de LEI's. We zetten dit advies ook door naar de gemeenten.
- 7.2 We stimuleren en adviseren om op regionaal en lokaal niveau samenwerkingsovereenkomsten aan te gaan met lokale energie-initiatieven.
- 7.3 We sluiten ons aan bij dit advies, met dien verstande dat er vanuit de RES geen instrumenten beschikbaar zijn om daar sturing aan te geven.
- 7.4 We ondersteunen dit advies, met dien verstande dat dit -evenals gebiedsontwikkeling- een lokale insteek vraagt. We adviseren gemeenten om meer opbouwwerkers/verbinders in te zetten bij de lokale energie-initiatieven om vrijwilligers te ondersteunen. Energieke Buren is hier een voorbeeld van.
- 7.5 We adviseren positief hierop, maar vanuit de RES als samenwerkingsverband zijn er geen mogelijkheden dit vorm te geven. Het komende jaar willen we verkennen hoe structurele samenwerking tussen RES-partners en LEI's vorm kan krijgen, met het oog op het financieren van projecten en LEI's.

8. Ga voor zoveel mogelijk lokaal eigendom

8.1 Kies voor zoveel mogelijk lokaal eigendom van duurzame opwek (zowel voor elektriciteit als warmte)

8.2 Ga voor 100% lokaal eigendom bij warmteprojecten

8.3 Maak in een vroeg stadium afspraken over 'lokaal eigendom' bij wind- en zonprojecten

8.4 Spreek af dat de opbrengsten uit wind/zon ten goede komen van omwonenden

Wij nemen dit advies deels over

- 8.1 In de RES Twente 1.0 is minimaal 50% lokaal eigendom van alle duurzame energieprojecten als doel opgenomen. Daarmee gaan we een stap verder dan het Klimaatakkoord. De uitwerking daarvan stimuleren we onder meer met de [Handreiking lokaal eigendom](#). Veel gemeenten hebben doelstellingen geformuleerd die 50% lokaal eigendom te boven gaan. Daarbij willen we de meedenktank graag meegeven dat het probleem niet zit in het formuleren van doelstellingen, maar in het afdwingen van lokaal eigendom bij de commerciële ontwikkeling van een duurzaam energieproject. Bij het ontbreken van juridische afdwingbaarheid moeten marktpartijen en overheden tot vrijwillige afspraken komen over lokaal eigendom. Hoe hoger het percentage lokaal eigendom dat wordt geëist, hoe minder een ontwikkelaar geneigd zal zijn om tot vrijwillige afspraken te komen.
- 8.2 We werken vanuit de praktijk en ondersteunen de inzet van 100% lokaal eigendom als wenkend perspectief. Vanuit de praktijk weten we ook dat dit niet altijd haalbaar is. We hebben als RES-partners afgesproken dat minimaal 50% lokaal eigendom van zowel duurzame opwek als ook (coöperatieve) warmteprojecten het uitgangspunt is. We willen kennis en kunde lokaal opbouwen en behouden voor lange termijn, met als uiteindelijk doel dat de samenleving zelf in staat is de (lokale) energievoorziening vorm te geven en te exploiteren. Een discussie over percentages draagt daar in de praktijk niet aan bij.
- 8.3 Overnemen, past in [Handreiking lokaal eigendom](#) RES-Twente
- 8.4 Dit advies volgen wij niet. We hebben met elkaar afgesproken in te zetten op minimaal 50% lokaal eigendom. Het zijn dan ook de lokale eigenaren die bepalen hoe de opbrengsten van wind- en zon projecten worden besteed. Daar kunnen we in RES-verband geen afspraken over maken.

9. Houd bij de keuzes voor wind rekening met een aantal voorkeuren en factoren

9.1 Houd bij de plaatsing van windmolens rekening met de volgende voorkeuren en factoren:

- De voorkeur gaat uit naar clustering: liever enkele molens zoveel mogelijk dicht bij elkaar, dan overal hier en daar een enkele molen. Dit is ook beter aan te sluiten op het energienet.
 - Zo goed mogelijk in te passen in het landschap, bijv. in een gesloten landschap nabij bossen zodat de zichtbaarheid beperkt blijft. (N.B.: niet iedereen is het hier mee eens, er zijn ook voorstanders om zoveel mogelijk windmolens te plaatsen in open landschappen, of helemaal geen windmolens in Twente).
 - Plaatsing langs bedrijventerreinen, bij bestaande infrastructuur, langs de Duitse grens.
 - Kies voor minder (hoge) molens, in plaats van meer (lage) molens. Hogere molens vangen meer wind en wekken meer energie op. Je hoeft er dan minder te plaatsen.
 - De voorkeur van de meedenktank gaat er dus naar uit om mindermolens te plaatsen, en dan te accepteren dat deze hoger zijn.
 - Zoveel mogelijk combinaties van windmolens met zonneparken, ter ontlasting van het net en het beter benutten van de beschikbare ruimte. Houd bij de plaatsing van windturbines op een locatie rekening met:
 - Voldoende afstand tot woningen en woonwijken (afstandsnormen).
 - Realisatie op plaatsen waar de energie ook lokaal het meest verbruikt kan worden, bijv. bij industrie/bedrijven.
 - Let op de mogelijke schade aan de ecologie: het effect op roofvogels, stikstof, fijnstof door slijtage etc. en voorkom deze zoveel mogelijk. Bijvoorbeeld door het laten toepassen van de nieuwste technieken om schade te voorkomen.
 - Neem de schadelijke effecten van zonneparken en windmolens op het landelijk gebied, bijvoorbeeld voor recreatie en toerisme, ecologieën, landbouw mee in de besluitvorming.
- 9.2 Pas windmolens zo goed mogelijk in het Twentse landschap in**
- 9.3 Plaats windmolens zoveel mogelijk bij bestaande infrastructuur (A35/N35) en op bedrijventerreinen**

De RES is niet in de positie om dit advies over te nemen

- 9, 9.1, 9.2, 9.3: In het koersdocument van de RES Twente 1.0 zijn procesafspraken op weg naar RES Twente 2.0 opgenomen over de gezamenlijke ambitie met 1,5 TWh als ondergrens, de verschuiving van de verhouding wind/zon richting 60/40 en subregionale afstemming bij de zoekgebieden voor wind. Bij deze afspraken was de provinciale Omgevingsvisie leidend als kader voor de ruimtelijke kwaliteit (waarbij rekening gehouden moet worden met onder meer gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde van locaties). Concreet betekende dit dat in de RES Twente de zogenaamde windladder, opgesteld door de provincie en opgenomen in het fundament voor de nieuwe omgevingsvisie, werd gevolgd.
- In juli 2023 heeft de Provincie Overijssel evenwel, op basis van de motie 'Grip op Wind' nieuw ruimtelijk beleid opgesteld voor windenergie. Dat heeft geresulteerd in een aanpassing van het *Provinciaal Programma Energie* en de *Omgevingsverordening*.
- De RES speelt dus feitelijk geen rol meer bij de ruimtelijke inpassing van windenergie in Twente. De adviezen van de Meedenktank over dit onderwerp zullen worden meegegeven aan het college van Gedeputeerde Staten van Overijssel.

**10. Stimuleer de opwek van zon met
regelgeving**

**10.1 Stem gemeentelijk beleid af voor zon op
grond (particulieren)**

**10.2 Verplicht zonnepanelen op
nieuwbouwwoningen, bedrijfsdaken
en stimuleer zonnepanelen boven
parkeerterreinen**

**10.3 Zorg voor een duurzame standaard bij
toekomstige woningbouw en bedrijven**

Wij nemen dit advies niet over

- Elke gemeente heeft inmiddels beleid ontwikkeld m.b.t. de ontwikkeling van opwek door zon, en meer specifiek de inpassing van zonnevelden.
- Nieuw provinciaal beleid voor zonnevelden en de Landelijke Voorkeursvolgorde Zon is leidend voor de mogelijkheden op gemeentelijk niveau.
- Er komt landelijke regelgeving die verplicht tot het leggen van zonnepanelen op daken bij nieuwbouwbedrijven.
- Er vindt waarschijnlijk voldoende opwek door zon plaats in Twente. De in de RES 1.0 opgenomen doelstelling is in zicht.
- Er kunnen juist vanwege de grondmobiliteit voor de verduurzaming van de landbouw vraagtekens worden gesteld bij teveel zon op land.

**11. Werk aan een oplossing voor netcongestie
en stimuleer de innovaties voor opslag van
energie**

**11.1 Maak samen met de netbeheerder plannen
om de capaciteit van het net te vergroten (en
invoeding wind/zon mogelijk te maken) en
werk hier als gemeenten actief aan mee door
het versnellen van procedures**

**11.2 Creëer kleinschalige gemeentelijke
(wijkniveau) en regionale grootschalige
energieopslag**

**11.3 Stimuleer nieuwe ideeën en innovaties
voor batterijen en opslag zonder het wiel
opnieuw uit te vinden**

Wij omarmen dit advies

Voldoende capaciteit op het elektriciteitsnetwerk is een vereiste voor een stabiele energievoorziening. De gemeenten en provincie zullen de mogelijkheden tot het versnellen van procedures verkennen en waar mogelijk en nodig ook toepassen.

Maar daarnaast willen we ons ook richten op het efficiënter gebruik maken van de bestaande infrastructuur. Het is onze inzet om in RES-verband afspraken te maken over een gezamenlijke strategie op netcapaciteit en om bij de uitwerking van mogelijkheden voor vraagsturing, opslag en conversie van energie organisatorisch samen te werken.

**12. Breng vraag en aanbod van energie
(warmte en elektriciteit) dicht bij elkaar**

**12.1 Stimuleer koppelkansen: breng opwek en
-vraag bij elkaar**

**12.2 Stimuleer woningen op boerenerven, die
verwarmd kunnen worden met biogas**

**12.3 Wees kritisch op nieuwe afnemers
(bedrijven die warmte nodig hebben)**

Wij nemen dit advies waar mogelijk over

- 12 Er is een wisselwerking tussen het benutten van de beschikbare warmtebronnen en het opwekken van duurzame elektriciteit. Als de beschikbare duurzame warmtebronnen niet maximaal worden benut, zal er meer elektriciteit nodig zijn om woningen en gebouwen te verwarmen met warmtepompen en vraagt dat om een grotere inzet op grootschalige opwek van elektriciteit. Om die reden volgen wij dit advies van de Meedenktank.
- 12.1 Eens. De situatie is echter wel dat die mogelijkheden zich bijna uitsluitend aandienen op bedrijventerreinen en er van geval tot geval beoordeeld moet worden of milieunormering de energieopwek in de nabijheid van grote energiegebruikers toestaat.
- 12.2. Dit vraagt om een politiek-bestuurlijke afweging. In ieder geval is het goed om biogas te verwerken tot groengas dat aan het gasnet kan worden toegevoegd.
- 12.3 Gemeenten maken de afweging voor nieuwe bedrijven. In Twente is nu al op plekken schaarste bij het leveren van energie. De provincie is in dat geval samen met de netbeheerders verantwoordelijk voor de integrale afweging over de aansluitvolgorde. Daarbij wordt rekening gehouden met het maatschappelijk belang.

13. Maak het regionale warmtenet toekomstbestendig en eerlijk (en maak snelheid)

13.1 Maak voor de warmtetransitie plannen voor de korte-én langetermijn

13.2 Voorkom monopolie-posities op het warmtenet

13.3 Verwerk ook maatschappelijke kosten in de prijs van warmte en fossiele brandstoffen

13.4 Leg als gemeenten zelf warmtenet-infrastructuur aan

Wij nemen dit advies ter harte

- 13 Er wordt gewerkt aan een toekomstbestendig regionaal warmtenet, waarbij transparantie wordt geboden over de gefaseerde opbouw.
- 13.1 Hier wordt aan gewerkt. De gemeenten Borne, Hengelo en Enschede hebben een intentieovereenkomst getekend met Twence om een verdiepend haalbaarheidsonderzoek uit te voeren, om tot versnelling te komen. Voor de langere termijn kan het regionale warmtenet doorgetrokken worden naar andere steden, afhankelijk van de beschikbaarheid van de warmte.
- 13.2 Het regionale warmtenet wordt een open warmtenet, waar verschillende bronnen op gekoppeld kunnen worden. Er zijn alleen een paar partijen die betrokken zijn, waardoor er een monopolie-positie ontstaat. Daarom heeft minister Jetten een besluit genomen dat in de nieuwe Warmtewet warmtenetten door publieke partijen aangelegd moeten worden.
- 13.3 In de nieuwe Warmtewet wordt, er met een kostprijs+ gerekend. Daarbij worden ook de maatschappelijke kosten ingecalculleerd. Daardoor ontstaat er transparantie over de tarieven voor warmte.
- 13.4 Niet alle gemeenten hebben de mogelijkheid om zelf warmtenetten aan te leggen. Twence en Cogas hebben het voornemen om samen te werken bij de aanleg van het regionale warmtenet. Dit zijn publieke bedrijven en gemeenten hebben als aandeelhouders daardoor wel zeggenschap over de warmte-infrastructuur.

14. Stimuleer de ontwikkeling van kleinschalige warmte-opwek/netten in Twente

14.1 Onderzoek de mogelijkheden voor kleine (aard)warmte-netten

14.2 Stimuleer experimenten in de warmte-techniek

14.3 Start een pilot voor heatpipes in Twente

14.4 Onderzoek warmteterugwinning uit riool- en aquathermie

14.5 Start een lobby voor experimenteer-gebieden

14.6 Zet ook in op low-tech innovaties

Wij nemen dit advies waar mogelijk over

- 14.1 We delen deze inzet en voegen daaraan toe dat het ontwikkelen van kleinschalige warmteprojecten een verantwoordelijkheid is van gemeenten. Onderzoek naar kleinschalige (aard)warmtenetten kan als techniek gekozen worden in een gemeentelijke WUP die samen met inwoners worden opgesteld.
- 14.2, 14.3 en 14.6 Via de Agenda van Twente werken we aan nieuwe technieken en zoeken daarin samenwerking met kennisinstellingen. Heatpipes worden kleinschalig al toegepast, meestal op daken. Gemeenten kunnen in een WUP de kansen verkennen.
- 14.4 Waterschap Vechtstromen is partner in de RES Twente. Zij zetten hun kennis in om warmteterugwinning uit het riool en aquathermie in te zetten voor de warmtetransitie. Er lopen een aantal pilots bij Twentse gemeenten.
- 14.5 We zullen sterker dan voorheen experimenteer-gebieden onderdeel laten uitmaken van onze lobby-activiteiten.

15. Stimuleer de opschaling van biogas in Twente

15.1 Ga nu aan de slag met biogas

15.2 Creëer kansen voor de opschaling van biogas

15.3 Benut de huidige gasnetten voor biogas

15.4 Verkort de (vergunning)procedures voor nieuwe energieprojecten

Wij nemen dit advies over

- 15.1 Biogas/groengas is één van de belangrijkste bronnen als alternatief voor aardgas in Twentse plattelandsgemeenten. Bij verschillende gemeenten worden er al biogasinstallaties gerealiseerd.
- 15.2 Eens. Er is een uitgebreide lobby gestart bij het Ministerie van EZK en LNV om de kansen in Twente voor de opwek van biogas te benutten.
- 15.3 Via bijmenging van groengas wordt nu al gebruik gemaakt van het huidige aardgasnet. Daarnaast verkent Cogas of het gasnet van de Gasunie dat niet in gebruik is, benut kan worden voor opslag van biogas.
- 15.4 Gemeenten werken samen om een biogascoalitie op te zetten. Daarin willen ze samen werken om beleidskaders op te stellen, die bijdragen aan efficiëntere procedures.

0. Buiten kaders: kijk breder dan wind en zon vóór 2030

Verbreed de scope van de RES 2.0 (voor 2030)

We nemen dit advies niet over

0. Alle gemeenten, provincies en waterschappen hebben de RES-sen opdracht gegeven om zich te binden aan de kaders van het Klimaatakkoord en de Klimaatwet en de afspraken die daarin zijn gemaakt. Het Nationaal Programma RES heeft een handreiking opgesteld waar RES-organisaties zich aan moeten houden. Dit betekent dat we de opgave voor 2030 moeten realiseren met realistische, haalbare en bewezen methoden (gevalideerde en gecertificeerde technieken, die in productie zijn voor 2030).

16. Breng technische kennis op de juiste plek

16.1 Zoek de verbinding met de Twentse kennisinstellingen

16.2 Vergroot kennis en expertise bij gemeenten over de energietransitie en toekomstige bronnen

16.3 Verklein de kennisachterstand in de bouw en installatie-branche

16.4 Deel kennis over energiecoaches tussen Twentse gemeenten onderling

Wij nemen dit advies over

- 16.1 We werken op meerdere manieren samen met de Twentse kennisinstellingen. Zo hebben experts van de Universiteit Twente en Saxion Hogescholen bijgedragen aan het inwonersforum. De experts van de kennisinstellingen hebben op uitnodiging van de RES-Twente in digitale bijeenkomsten hun kennis gedeeld over (onderdelen van) de energietransitie met betrokken professionals. Via een verbindingsofficier van het coördinatieteam is er eveneens een sterke verbinding met de kennisinstellingen en zijn de lijntjes met de experts kort.
- 16.2 Tijdens maandelijkse Energiewerkplaatsen vergroten we de kennis en expertise van ambtenaren. Deze Energiewerkplaatsen zijn een coproductie van het provinciale programma Nieuwe Energie Overijssel en de RES-Twente
- 16.3 De gezamenlijke kennisinstellingen in Twente (ROC van Twente, Saxion Hogeschool en Universiteit Twente) zijn bezig met het opzetten van een Centre of Expertise Versnelling Energie en Grondstoffentransitie. RES-Twente is een partner van dit initiatief. Via die Centre wordt een langjarige regionale samenwerking op het gebied van onderzoek en onderwijs gefaciliteerd. Eén van de concrete acties die hier onder vallen is het opzetten van een 'learning community' voor de bouw- en installatiesector. In die sector is grote behoefte aan de ontwikkeling van duurzame innovaties als de instroom van jonge professionals en de om- of bijscholing van ervaren werknemers. De Bouw-Hub zou zich moeten richten op zowel energie-gerelateerde als circulaire innovatievragen.
- 16.3 Twenteboard organiseert activiteiten i.s.m. het bedrijfsleven rond innovatie, zoals het 'battery programme'. Rijksoverheid en brancheorganisaties zijn hier intensief mee bezig. RES volgt deze ontwikkelingen.
- 16.4 Eens. Dit gaan we meenemen in de programmering van de Energiewerkplaatsen voor ambtenaren.

17. Leer van praktijkvoorbeelden hier en elders

17.1 Leer van inspirerende (buitenlandse) voorbeelden en deel deze verhalen

17.2 Organiseer een excursie naar goede voorbeelden

17.3 Leer van de lessen die nu worden opgedaan in Aadorp

Wij nemen dit advies over

- 17.1 Hier kunnen we het alleen maar mee eens zijn. Het liefst zetten we regionale succesvolle projecten in het zonnetje. De suggestie nemen we mee in een nog te ontwikkelen communicatieplan.
- 17.2 Dit doen we met regelmaat.
- 17.3 Dit moet zeker gebeuren. Sterker nog: we zijn aan het onderzoeken of we deze aanpak, de coöperatieve warmte, kunnen uitbreiden naar de andere Twentse gemeenten. Er is een Landelijke Coalitie Coöperatieve Warmte; er zal deze maanden onderzocht worden of samenwerking op landelijke niveau bijdraagt aan het Twentse regionale/lokale niveau.

[PowerPoint-presentatie \(topsectorenergie.nl\)](https://topsectorenergie.nl)

18. Maak een integraal en wendbaar plan voor de Twentse Energie Agenda (2030-2050)

18.1 Maak in de Twentse Energie Agenda integrale keuzes

18.2 Prioriteer de toekomstige bronnen en kansen

Wij nemen dit advies deels over

- 18.1 De Twentse Energie Agenda houdt diverse kansrijke ontwikkelingen voor het bespoedigen van de energietransitie in de gaten en heeft de signaalfunctie wanneer een innovatie of doorontwikkeling kansrijk wordt voor 2030. Met RETSI brengen de Twentse kennisinstellingen dit ook in de praktijk en ontwikkelen adviezen ter versnelling. In de Twentse Energie Agenda worden geen keuzes gemaakt omdat je hiermee de blik vernauwd naar de kansen van dit moment. Wel kan meer focus worden aangebracht.
- 18.2 Dit is inderdaad inmiddels aan de orde en kan worden doorgevoerd. Het aankomende jaar wordt een bronnenstrategie opgesteld.

19. Verbind de energietransitie aan andere opgaven

19.1 Ga gebiedsgericht te werk en verbind meerdere opgaven die daar spelen

19.2 Spreek samen af om gebruik te maken van de bronnen die we in Twente hebben

19.3 De energietransitie is sterk verbonden met mobiliteit

Wij nemen dit advies ter harte

- 19. Dit omarmen we. Sluit bijvoorbeeld goed aan bij het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG).
- 19.1 Zowel bij het opstellen van WUP's als bij de realisatie van duurzame energieprojecten wordt er integraal gewerkt en verschillende opgaven aan elkaar gekoppeld. Zo wordt bij wind- en zonneprojecten gestreefd naar dubbelgebruik van de gronden. Vanuit het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) wordt naast de opgave om stikstof terug te dringen ook gewerkt aan bodemkwaliteit, water, duurzame energieopwekking, biodiversiteit, klimaatadaptatie, enz. We verwijzen naar ons antwoord bij 6.3.
- 19.2 Onderdeel van de RES Twente is de regionale structuur warmte, waar alle beschikbare warmtebronnen in kaart zijn gebracht en de bovenlokale warmtebronnen worden verdeeld. Hiermee geeft de RES sturing om de warmtebronnen maximaal te benutten. De afspraak staat, de implementatie en de tijdsfasering vragen aandacht.
- 19.3 Duurzame mobiliteit is onlosmakelijk verbonden met de energietransitie. Zo heeft de provincie een coördinerende rol in de Nationale Agenda Laadinfrastructuur. Duurzame mobiliteit moet dan ook een onderdeel zijn van integrale gebiedsgerichte aanpakken. Dit valt echter buiten het bestek van de RES.

20. Nadere invulling rol gemeenten: toon lef en ga aan de slag!

20.1 Maak een doe-agenda; laat concreet zien wat regio Twente gaat dóen

20.2 Zorg voor uniforme groene leges en garantstelling voor leningen o.a. van LEI's in alle Twentse gemeenten

20.3 Maak snelheid met een eerste windmolen(cluster) in Twente zodat mensen kunnen wennen

20.4 Durf het voorkeursrecht te vestigen op zoekgebieden voor wind (zodat opbrengsten 100% lokaal blijven)

Wij nemen dit advies deels over

- 20.1 Dit advies stellen we voor aan de RES-bestuurders in de RES 2.0 (die mede daarom Energiestrategie Twente 2.0 gaat heten): om thema's te verkennen waar Twentse samenwerking op georganiseerd wordt in een uitvoeringsprogramma. Er wordt op een aantal thema's al samengewerkt. Zo kopen de RES-gemeenten samen al duurzame elektriciteit in die duurzaam opgewekt wordt in Twente en 6 gemeenten werken samen met Rijkswaterstaat om gronden langs de A35 en A1 te benutten voor zonnevelden. Op regionaal niveau zullen we een uitvoeringsprogramma koppelen aan de Energiestrategie Twente 2.0.
- 20.2 Op dit moment is het aan de gemeenten hoe wordt omgegaan met leges en garantstellingen. Vanuit de RES vinden we het wenselijk dat er structurele samenwerking ontstaat tussen gemeenten bij de ondersteuning van LEI's.
- 20.3 Op een aantal plaatsen in Twente zijn al windinitiatieven, zoals op de grens van Almelo, Tubbergen en Twenterand, de Lutte en langs de A35. Vraag is niet of, maar wanneer de eerste windturbine in Twente wordt opgericht.
- 20.4 Projectontwikkelaars hebben voor de meeste gronden waar windturbines technisch mogelijk zijn contracten gesloten met de grondeigenaren. Bij het ontwikkelen van een windturbine op die gronden kunnen we privaatrechtelijk niet onder deze contracten uit. Bij grondbezit van de overheid en een aantal maatschappelijk betrokken particuliere eigenaren is dit sowieso gemakkelijker.

A photograph of a woman with long, dark, curly hair wearing a white V-neck sweater and dark pants, standing and smiling. To her right, a man with glasses and a plaid shirt is partially visible, looking towards her. They are in a room with a wooden ceiling and a tiled floor.

“

**Ga gebiedsgericht
te werk en verbind
meerdere opgaven
die daar spelen.
Spreek samen af om
gebruik te maken van
de bronnen die we in
Twente hebben.”**

Energiestrategie Twente

RES Twente

Raadsbrief ter informatie

Postadres:
Gemeente Almelo
Postbus 5100
7600 GC Almelo

Aan de raad van de gemeente Almelo

Bijlage	Datum
1	6 mei 2025

Onderwerp
Vaststellen Energiestrategie Twente 2.0

Geachte leden van de raad,

Met deze brief informeren wij u over het proces tot het vaststellen van de Energiestrategie Twente 2.0 als intentieverklaring.

RES Twente 1.0

In Twente werken gemeenten, provincie Overijssel, waterschap Vechtstromen, Enexis en Cogas/Coteg in de RES Twente samen aan de doelen uit het Klimaatakkoord. Dat vraagt om regionale afstemming over de opwekking van hernieuwbare elektriciteit, systeemefficiëntie, het maximaal benutten en verdelen van duurzame warmtebronnen en de realisatie van de benodigde warmte-infrastructuur.

In juli 2021 is de RES Twente 1.0 door raden, staten en algemeen besturen van de RES-partners in Twente vastgesteld (behalve door de gemeenteraad van Rijssen-Holten). In de RES Twente 1.0 zijn afspraken gemaakt over de hoeveelheid op te wekken hernieuwbare elektriciteit in 2030, de gewenste mix van zonne- en windenergie, het feit dat gemeenten zoekgebieden aanwijzen voor zonnevelden en windturbines, de ambities voor Twente als warmteregio en het uitgangspunt van minimaal 50% lokaal eigendom bij energieprojecten. Nu de provincie Overijssel ruimtelijk beleid over zon- en windenergie heeft vastgesteld, maken zon en wind niet langer onderdeel meer uit van RES Twente.

Concept Energiestrategie Twente 2.0

Om invulling te geven aan de andere ambities uit de RES 1.0 en om afspraken te maken voor een constructieve toekomstige samenwerking op de klimaat- en energiethema's is de *Energiestrategie Twente 2.0* (EST 2.0) opgesteld.

De concept EST 2.0 is ter consultatie voorgelegd en op 6 december 2024 in het college besproken. Uw raad is met een raadsbrief (RAAD-2408408) geïnformeerd over de bestuurlijke reactie. De reacties vanuit gemeente Almelo en andere gemeenten en organisaties op de concept EST 2.0 zijn - indien relevant - verwerkt in de EST 2.0.

